

IVANE JAVAKHISHVILI
TBILISI STATE UNIVERSITY

KIRIKKALE
UNIVERSITY

Czech University
of Life Sciences Prague

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародного науково- практичного семінару

«Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій»

*«The modern paradigm of international
economic relations in the context of global
transformations»*

16 травня 2025 р.

Луцьк 2025

УДК 339.9–044.922

Матеріали V Міжнародного науково-практичного семінару «Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій». Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2025. 225 с.

Редакційна колегія

Національний склад:

Олена ЛЮТАК, д.е.н., професор, ЛНТУ (головний редактор).

Олена БАУЛА, к.е.н., доцент, ЛНТУ (заступник головного редактора).

Юрій ПЕТРУШЕНКО, д.е.н., професор, Сумський державний університет.

Олег БІЛОУС, проректор з наукової роботи, Івано-Франківська академія Івана Золотоустого.

Наталія ГАЛАЗЮК, к.е.н., доцент (відповідальний секретар), ЛНТУ.

Ольга ЗЕЛІНСЬКА, к.е.н., доцент, ЛНТУ.

Павло КРАВЧУК, к.е.н., доцент, ЛНТУ.

Леся КОРОЛЬЧУК, к.е.н., доцент, ЛНТУ.

Оксана УРБАН, к.е.н., доцент, ЛНТУ.

Назарій БОЯРСЬКИЙ, член Правління ГО «Інкубатор демократичних ініціатив».

Міжнародний склад:

Ірина МІГУС, д.е.н., професор, директор Наукового центру інноваційних досліджень (Естонія).

Реджеп ЮДЖЕЛ, д.н., професор, Університет Кіріккале (Kırıkkale Üniversitesi Yahşihan Campus) (Туреччина).

Сергій ЄКИМОВ, Ph.D., Чеський університет природничих наук у Празі (Чехія).

Тамар КАРАЯ, доцент Тбіліського державного університету (Грузія).

Наталія СКОРИК, директор ГО eSquare e.V. (Німеччина).

Тетяна КУЛШ, інтеграційний коуч в ГФМ Група Берлін (Німеччина).

У збірнику представлені матеріали V Міжнародного науково-практичного семінару «Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій». Призначений для науково-педагогічних працівників, аспірантів, здобувачів вищої освіти, практиків.

Рекомендовано до друку вченою радою Луцького національного технічного університету,
протокол № 10 від 31.05.2025 р.

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент Олена БАУЛА;
к.е.н., доцент Наталія ГАЛАЗЮК.

Колектив авторів, 2025

Abstracts of the 5th International Scientific Practical Seminar «The Modern Paradigm of the International Economic Relations in the Context of the Global Transformations». Lutsk: IPD LNTU, 2025. 225 p.

Editorial Board

National Team:

Olena LIUTAK, Doctor of Economics, Professor, LNTU (Editor-in-Chief).
Olena BAULA, Ph.D., Associate Professor, LNTU (Deputy Editor).
Yurii PETRUSHENKO, Doctor of Economics, Professor, Sumy State University.
Oleg BILOUS, Vice-Rector for Research, Ivano-Frankivsk Academy of Ivan Zolotousty.
Natalia GALAZIUK, Ph.D., Associate Professor (Executive Secretary), LNTU.
Olga ZELINSKA, Ph.D., Associate Professor, LNTU.
Pavlo KRAVCHUK, Ph.D., Associate Professor, LNTU.
Lesya KOROLCHUK, Ph.D., Associate Professor, LNTU.
Oksana URBAN, Ph.D., Associate Professor, LNTU.
Nazariy BOYARSKY, member of the Board of the NGO «Incubator of Democratic Initiatives».

International Team:

Iryna MIGUS, doctor of economics, professor, director of the Scientific Center for Innovative Research (Estonia).
Redcep YÜCEL, Ph.D., Professor, Kırıkkale University (Turkey).
Serhiy EKIMOV, Ph.D., Czech University of Natural Sciences in Prague (Czech Republic).
Tamar KARAYA, Associate Professor, Tbilisi State University (Georgia).
Natalia SKORYK, Director of NGO eSquare e.V. (Germany).
Tetyana KULISH, Integration Coach at GFM Group Berlin (Germany).

The Collection presents Abstracts of the 5th International Scientific Practical Seminar «The Modern Paradigm of the International Economic Relations in the Context of the Global Transformations». It designed for research and teaching staff, students, graduates, stakeholders.

Recommended for publication by the Scientific Council of Lutsk National Technical University, Protocol № 10 dated 31.05.2025.

Responsible for the issue: Olena BAULA, Ph.D., Associate Professor;
Natalia GALAZIUK, Ph.D., Associate Professor.

Team of authors, 2025

ЗМІСТ

Баула О., Баула В. ВПЛИВ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮГІВ	12
Баула О., Гулюк В. ВПЛИВ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІЙН НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ	15
Баула О., Калюх Д. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ	19
Баула О., Кравчук Х. АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ ДО СТАНДАРТІВ ЄС	25
Баула О., Марищук В. ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ В ПОПИТІ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	28
Баула О., Мисанюк В. ЛОГІСТИКА НА ПЕРЕХРЕСТІ ЄВРОПИ ТА АЗІЇ: ШАНС ДЛЯ УКРАЇНИ	31
Баула О., Сацик А. ТНК І ЇХ ВПЛИВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ	34
Баула О., Синьчук Д. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	39
Баула О., Степанченко А. ВПЛИВ COVID-19 НА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ	42

Баула О., Шмаровоз А. ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ЄВРОЗОНИ	45
Бойко О., Цапук І. ТРАНСКОРДОННИЙ МАРКЕТИНГ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	49
Галазюк Н. ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	53
Галазюк Н., Боярський Н. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ	56
Галазюк Н., Лакодей Є. ІННОВАЦІЇ ЯК ОСНОВНА ДЕТЕРМІНАНТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕС- СЕРЕДОВИЩІ	60
Галазюк Н., Ляшко В. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ	63
Галазюк Н., Радь В., Копчунь В. СУТЬ, ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ КОНФЛІКТІВ	66
Галазюк Н., Сагаль В. ЕКОНОМІЧНІ ВИГОДИ ТА СОЦІАЛЬНІ РИЗИКИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ: ДОСВІД ІНДІЇ (ЯК КРАЇНИ- ДОНОРА) І США (ЯК КРАЇНИ-РЕЦИПІЄНТА)	69

Galazyuk N., Fedyshyn V. GLOBAL ASPECTS OF TECHNOLOGY TRANSFER AND MECHANISMS FOR PROTECTION OF INNOVATION	73
Жидик А. ПРИНЦИПИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ПАРАДИГМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	76
Зелінська О. ПОЛІТИЧНЕ ТА ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА США	79
Зелінська О., Єкімов С. ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ДЛЯ КРАЇН ЕМІГРАЦІЇ ТА ІММІГРАЦІЇ	83
Зелінська О., Зань А. ВІЙНА ЯК КАТАЛІЗАТОР ІННОВАЦІЙ: ДОСВІД УКРАЇНИ У 2022–2025 РОКАХ	86
Зелінська О., Зелінський В. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: СУТЬ ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЇЇ НАРОЩЕННЯ	91
Зелінська О., Кірдей В. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВПК УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ: ВИКЛИК, ЩО ПЕРЕТВОРИВСЯ НА ШАНС	94
Zelinska O., Dmytruk L. PROSPECTS FOR INCREASING THE EFFECTIVENESS OF UKRAINE'S EXPORT-IMPORT ACTIVITIES IN WARTIME	100
Zelinska O., Sachniuk A. ASSESSMENT OF THE IMPACT OF TNCS ON THE DYNAMICS OF WORLD TRADE	103

Іванцов С. ПАРАДИГМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	106
Karaya T., Urban O., Kuts' M. LEGISLATIVE AND EXECUTIVE POWER IN THE EUROPEAN UNION	109
Ковальчук О. ОНЛАЙН-ТОРГІВЛЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА РОЗШИРЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ	112
Коробчук М. ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В ЕПОХУ ІННОВАЦІЙ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО ВИРОБНИЦТВА	115
Коробчук Т. ЦИФРОВІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ДРАЙВЕР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ	118
Корольчук Л. СТАЛІЙ РОЗВИТОК ЯК КОНЦЕПЦІЯ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	120
Корольчук Л., Голуб А. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В ЄВРОПІ	124
Korolchuk L., Huliuk V. THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON THE DEVELOPMENT OF THE WORLD ECONOMY	127
Korolchuk L., Kalyukh D. THE IMPACT OF FOREIGN INVESTMENT ON UKRAINE'S ECONOMY	131

Korolchuk L., Kravchuk K. RESEARCH ON UKRAINE'S DIPLOMATIC ACTIVITY DURING A FULL-SCALE WAR	135
Korolchuk L., Migus I. INNOVATIONS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: MODERN APPROACHES AND PROSPECTS	138
Korolchuk L., Shmarovoz A. CURRENCY WARS: IMPLICATIONS FOR GLOBAL ECONOMIC STABILITY	141
Кравчук П. КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	145
Кравчук П., Дзюбинський А. ВПЛИВ ТОРГОВЕЛЬНИХ БАР'ЄРІВ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ	147
Кравчук П., Корнейко Л. РОЛЬ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ЗМІЦНЕННІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	149
Кравчук П., Кравчук А. ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	153
Кравчук П., Пододворний Б. ТОРГОВЕЛЬНІ ВІЙНИ: ПРИЧИНИ, ІНСТРУМЕНТИ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	155
Кравчук П., Римарчук І. КОНКУРЕНЦІЯ ЗА СТРАТЕГІЧНІ РЕСУРСИ: ЕКОНОМІЧНІ ЗАГРОЗИ ТА РЕГІОНАЛЬНІ КОНФЛІКТИ	158

Кравчук П., Татарчук Д. ВПЛИВ ТНК НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕВАГИ	161
Кравчук П., Шегинський О. ПРОБЛЕМА ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	163
Kulish T. DEUTSCHLANDS ROLLE BEI DER BILDUNG DES MODERNEN SYSTEMS INTERNATIONALER WIRTSCHAFTSBEZIEHUNGEN	166
Лютак О., Грицай О. СВІТОВІ РИНКИ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	168
Лютак О., Калюх Д. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	171
Лютак О., Шмаровоз А. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ЛІЦЕНЗІЙ	175
Матрунчик Д. ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ІННОВАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОСТВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ	179
Морохова В., Бойко О. МАРКЕТИНГОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	183
Мостовенко Н. ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС- СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ: МОДЕЛІ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК СТАРТАП- ЕКОСИСТЕМ	186

Нужна О. РОЗВИТОК ТРАНСКОДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ЙОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ	189
Процик В. СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ГОСТИННОСТІ	191
Свинаренко Д. ГЛОБАЛЬНА КОНКУРЕНЦІЯ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	194
Skoryk N. AUßENWIRTSCHAFTSPOLITIK DEUTSCHLANDS UNTER DEN BEDINGUNGEN DER TRANSFORMATION DER WELTWIRTSCHAFTSORDNUNG	197
Тлущкевич Н. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ	201
Урбан О., Богач М. ПЕРЕДУМОВИ ВИХОДУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ З ЄС	203
Урбан О., Дудкевич М. ВИКЛИКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	205
Урбан О., Захарова А. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	207
Урбан О., Мазур Р. ПЕРСПЕКТИВИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄС ТА НАТО	210

Урбан О., Сагаль В.	212
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Урбан О., Федишин В.	216
ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Чиж Н.	219
ПРОБЛЕМИ ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ В МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ	
Redcep Yücel, Kravchuk P.	222
GLOBAL FOOD SECURITY AS A PILLAR OF INTERNATIONAL ECONOMIC STABILITY	

Баула О. к.е.н., доцент
Баула В. ст. гр. МЕВ–31

Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮГІВ

У сучасному глобалізованому світі міжнародна логістика є ключовим елементом забезпечення безперебійного функціонування світової економіки. Проте ефективність логістичних ланцюгів дедалі частіше опиняється під загрозою через зростаючу геополітичну нестабільність. Збройні конфлікти, торговельні війни, санкції, блокування транспортних коридорів і нестабільність у ключових регіонах світу суттєво впливають на швидкість, вартість і надійність поставок. У таких умовах компанії змушені переглядати свої логістичні стратегії, шукати альтернативні маршрути та впроваджувати більш гнучкі й стійкі моделі управління ланцюгами поставок. Дослідження впливу геополітичних чинників на міжнародну логістику є надзвичайно актуальним для розуміння нових ризиків і формування ефективних підходів до їхнього подолання.

Міжнародні логістичні ланцюги відіграють критичну роль у забезпеченні глобальної торгівлі, ефективного переміщення товарів, сировини та ресурсів між країнами. Проте у ХХІ столітті ці ланцюги дедалі частіше стикаються з серйозними викликами, зумовленими геополітичною нестабільністю. Цей фактор стає одним із найпотужніших ризиків для функціонування світової логістики, впливаючи як на оперативність перевезень, так і на економічну ефективність логістичних процесів [1].

Серед основних форм геополітичної нестабільності, що порушують міжнародні логістичні системи, можна

виокремити: збройні конфлікти, міжнародні санкції, політичну ізоляцію окремих країн, терористичну загрозу, а також закриття або ускладнення проходження стратегічних транспортних маршрутів. Наприклад, військові дії в Чорному морі, блокування Суецького каналу або нестабільність у регіоні Перської затоки призводять до порушення звичних логістичних шляхів, збільшення витрат на транспортування, затримок у постачанні та зростання страхових тарифів [2].

Одним із найяскравіших прикладів впливу геополітики на логістику стало широкомасштабне вторгнення Росії в Україну, яке порушило стабільність у Східній Європі та спричинило збої у постачанні сільськогосподарської продукції, металів і енергоносіїв. Це також сприяло формуванню нових логістичних маршрутів, зокрема через західні кордони України, Балтійські країни та Чорноморські порти сусідніх держав. Водночас міжнародні компанії вимушені терміново адаптуватися, перебудовувати свої ланцюги постачання та шукати альтернативні напрямки для експорту й імпорту.

Крім того, важливим наслідком геополітичної напруженості є зниження прогнозованості та стабільності логістичних витрат. Компанії несуть додаткові витрати на зміну маршрутів, посилення охорони вантажів, оформлення дозволів та логістичне страхування. У відповідь на ці виклики зростає актуальність диверсифікації поставок, діджиталізації логістики, впровадження систем управління ризиками та зміцнення партнерських відносин з надійними контрагентами [3].

Також зростає значення локалізації виробництва та регіоналізації логістичних мереж — тенденції, за якими компанії прагнуть зменшити залежність від нестабільних регіонів, розміщуючи виробництво ближче до споживача. Це дозволяє зменшити логістичні ризики та підвищити гнучкість постачання у кризових умовах.

У підсумку можна стверджувати, що геополітична нестабільність виступає потужним дестабілізуючим фактором для міжнародної логістики. Вона змушує компанії переглядати свої стратегічні підходи, запроваджувати адаптивні логістичні моделі та активно інвестувати у стійкість ланцюгів постачання.

Таким чином, геополітична нестабільність є одним із ключових факторів, що дестабілізують міжнародні логістичні процеси. Збройні конфлікти, санкції та політичні обмеження спричиняють затримки постачань, збільшення витрат і порушення звичних торговельних маршрутів. У відповідь на ці виклики компанії змушені впроваджувати нові логістичні стратегії, шукати альтернативні шляхи доставки та посилювати управління ризиками. Зростає значення цифрових технологій, диверсифікації постачальників та регіоналізації ланцюгів постачання. Для забезпечення стабільності міжнародної логістики в умовах політичної нестабільності необхідна гнучкість, адаптивність та стратегічне планування з урахуванням глобальних ризиків.

Список використаних джерел

1. Македон В. Інтеграція цифрових інструментів у міжнародну логістичну діяльність. *Економіка та суспільство*. 2024. №65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-109>.
2. Міценко Н. Г., Мішук І. П. Сутність та проблеми функціонування системи міжнародної логістики в екстремальних умовах. *Вісник ЛТЕУ, Економічні науки*. 2022. №68. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-68-03>.
3. Шевчук А. Л. Система логістичного забезпечення міжнародного товароруху. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 155-162. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/40/60>.

Баула О. к.е.н., доцент

Гулюк В. ст. гр. МЕВ–21

Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІЙН НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Вивчення впливу торговельних війн на світову економіку є важливим, оскільки торговельні конфлікти можуть мати значні наслідки як для окремих країн, так і для глобальної економічної системи. Торговельна війна — це конфлікт між країнами, який виникає через введення тарифів, квот та інших торгових бар'єрів. Її метою може бути захист національної економіки, захоплення закордонних ринків або політичний тиск на іншу країну

Серед основних причин виникнення торговельних війн варто зазначити :

1) захист національних виробників або зменшення дефіциту торгового балансу;

2) використання торгових заходів для досягнення політичних цілей;

3) вимога змін у політиці іншої країни, наприклад, боротьба з демпінгом чи крадіжкою інтелектуальної власності;

4) торговельні війни можуть виникати через конкуренцію за обмежені природні ресурси.

Торговельна війна використовує різні інструменти для впливу на економіку інших країн. Основні з них включають;

- підвищення митних зборів на імпортовані товари, що робить їх дорожчими для споживачів у країні-імпортері. Це одна з основних тактик торговельної війни;

- встановлення лімітів на кількість товарів, що можуть бути ввезені чи вивезені з країни. Це обмежує обсяг торгівлі;

- введення штрафів або мит на товари, які імпортуються за цінами, нижчими за ринкові, що завдає шкоди місцевим виробникам;

- заборона чи обмеження на торгівлю з певною країною через політичні або економічні мотиви;

- адміністративні та регуляторні обмеження, такі як сертифікаційні вимоги, технічні стандарти чи ліцензування, що ускладнюють доступ на ринок;

- іноді країни можуть штучно знижувати вартість своєї валюти, щоб зробити свої товари дешевшими на міжнародному ринку, що може призвести до торгових конфліктів.

Основними учасниками торговельних війн та суперечок як правило є розвинуті країни (табл.1).

Таблиця 1. Сучасні світові торговельні війни

Учасники	Причини
США - ЄС	Прямий та прихований протекціонізм
	Нав'язування власних стандартів
	Порушення правил режиму найбільшого сприяння
	Зловживання дозволеними СОТ антидемпінговими засобами
США - Китай	Штучне завищення курсу юаня
	Обмеження експорту
	Нелегальний китайський експорт
Китай - ЄС	Нав'язування Китаю власних стандартів
	Маніпуляції тарифами на експорт
росія - інші країни	Прямий та прихований протекціонізм
	Зловживання фітосанітарними нормами
	Використання економічної залежності інших країн, для досягнення політичних цілей

Джерело: [2].

Наприклад, торговельна війна між США та Китаєм розпочалася в 2018 році, коли президент США Дональд Трамп вирішив ввести мита на китайські товари, щоб зменшити дефіцит торгівлі та змусити Китай змінити свою економічну політику. Зокрема, він звинувачував Китай у незбалансованій торгівлі, інтелектуальній власності та маніпулюванні валютою. Китай відповів на це введенням мит на американські товари, що спричинило ескалацію конфлікту. Протягом кількох років дві країни вводили нові тарифи на товари одна одної, що ускладнювало глобальну торгівлю та створювало невизначеність для міжнародних компаній. У 2020 році було підписано першу частину торговельної угоди, за якою Китай зобов'язався збільшити закупівлю американських товарів і послуг на суму близько 200 мільярдів доларів протягом двох років. Однак багато проблем залишились невирішеними, і напруга між країнами зберігається. Цей конфлікт вплинув на глобальну економіку, спричинивши коливання валютних курсів, змінюючи постачальницькі ланцюги та впливаючи на міжнародну політику. Америко-китайська торговельна війна стала великим джерелом невизначеності для фінансових ринків. Міжнародний валютний фонд погіршив свій січневий прогноз зростання світової економіки в 2019 році на 0,2 п.п – до 3,3%, про що йдеться у Всесвітньому економічному звіті [3; 4].

Для вирішення торговельних конфліктів існує кілька ефективних підходів, які можуть застосовуватися на міжнародному рівні:

1. Дипломатія та співпраця з міжнародними організаціями. Країни можуть вдаватися до дипломатичних переговорів та співпраці з такими організаціями, як Світова організація торгівлі, щоб уникнути ескалації конфліктів. Механізм врегулювання суперечок СОТ забезпечує можливість проведення незалежного розслідування та дотримання єдиних правил для всіх учасників [5; 6].

2. Розвиток спеціальних економічних зон. Створення спеціальних економічних зон може сприяти притоку інвестицій та зменшенню залежності від торговельних партнерів, які стали об'єктом конфлікту

3. Економічна диверсифікація. Розширення економічної диверсифікації допомагає країнам зменшити вплив торговельних обмежень у ключових галузях.

4. Вивчення досвіду інших країн. Аналіз досвіду країн, які успішно вирішили торговельні конфлікти, може бути корисним для вибору стратегій.

5. Моніторинг глобальних тенденцій. Адаптація стратегій до глобальних тенденцій дозволяє уникнути непередбачених наслідків.

6. Підтримка внутрішнього виробництва. Зменшення залежності від імпорту через розвиток внутрішнього виробництва може знизити ризики, пов'язані з торговельними обмеженнями [5; 6].

Торговельні війни є складним і багатогранним явищем, яке впливає на світову економіку, фінансові ринки та політичні відносини між країнами. Хоча деякі країни можуть отримати тимчасові вигоди від торговельних обмежень, у довгостроковій перспективі вони призводять до уповільнення економічного зростання та підвищення нестабільності.

Для уникнення негативних наслідків необхідно зміцнювати міжнародну економічну співпрацю, використовувати механізми СОТ та прагнути до справедливих торговельних угод, що забезпечать баланс між національними інтересами та глобальною економічною стабільністю.

Список використаних джерел

1. Глобальні торговельні війни. URL: <https://www.econgram.com.ua/globalni-torgovelni-vijni/>.

2. Безрукова Н.В., Василенко М.В. Світові торговельні війни: особливості та наслідки. *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4153>.

3. Козлова Ю. Торговельна війна США і Китаю. «Більшої загрози світовій економіці не існує». Главком. 2019. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/torgovelnna-viyna-ssha-i-kitayu-bilshoji-zagrozi-svitoviy-ekonomici-ne-isnuje-594485.html>.

4. World economic report 2019. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.

5. Радченко Я.П., Завербний А.С. Особливості торговельних воєн за глобалізаційних умов: проблемні аспекти для України. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2024. № 1 (11). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2024/sep/35813/240560maketmanagement-254-262.pdf>

6. Посібник щодо механізму врегулювання суперечок у рамках СОТ 2016. Підготовлено Проектом Торговельної Політики України Агентства США з міжнародного розвитку за участі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://me.gov.ua/view/12701b53-51b8-4eb1-824e-7c51baf9f596>

Баула О. к.е.н., доцент

Калюх Д. ст. гр. МЕВ–21

Луцький національний технічний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

У сучасному світі криптовалюти стали важливим елементом глобальної фінансової системи. Вони змінюють

підходи до обміну, зберігання та управління фінансовими ресурсами, уявлення про гроші. Їхнє стрімке поширення викликає необхідність аналізу новітніх тенденцій і можливих наслідків для глобальної фінансової системи. Метою цієї роботи є аналіз сучасних тенденцій в розвитку криптовалют, оцінка позитивних та негативних наслідки для світової економіки.

Криптовалюти з'явилися як відповідь на потребу у децентралізованих, безпечній та незалежній від держав валюті. Від моменту запуску Bitcoin у 2009 році криптовалюти пройшли шлях від інноваційного експерименту до повноцінного інструменту інвестування та платежів. Ринок розвивається завдяки технічним інноваціям, попиту на децентралізовані фінансові послуги та глобалізації.

До найпопулярніших криптовалют належать Bitcoin, Ethereum, Binance Coin, Ripple та інші. Вони відрізняються технологічними характеристиками, швидкістю транзакцій, алгоритмами шифрування і цілями використання.

Технологія блокчейн суттєво змінила різні сфери, особливо фінанси, впровадивши децентралізований, прозорий та захищений спосіб керування даними та операціями. Спочатку блокчейн був основою для таких криптовалют, як Bitcoin, але згодом його застосування розширилось на управління ланцюгами постачання, охорону здоров'я, системи голосування та багато інших галузей.

Блокчейн — це децентралізована база даних, що забезпечує прозорість, безпеку і незмінність інформації. Сама ця технологія є фундаментом для функціонування криптовалют.

До основних тенденцій в розвитку криптовалют належать:

— розвиток DeFi (децентралізовані фінанси) - дозволяє брати кредити, обмінювати токени, отримувати прибуток без банків;

— зростання капіталізації ринку - Великі компанії (Tesla, BlackRock) та банки інвестують у криптоактиви;

— посилення регулювання – плюсами цього є захист інвесторів, зменшення незаконної діяльності (відмивання грошей). Мінуси – обмеження анонімності, підвищення бар'єрів для стартапів;

— впровадження NFT (невзаємозамінні токени) - новий рівень для цифрового мистецтва, геймінгу та колекціонування;

— екологічна стійкість;

— поява стейблкоїнів (stablecoins)- криптовалюти, прив'язані до долара США або золота, мають нижчу волатильність;

— розширення використання в реальному житті [1].

Сучасні тенденції в розвитку криптовалют свідчать про їхнє поступове інтегрування у глобальну економіку. З одного боку, це відкриває нові можливості для інвесторів і користувачів, з іншого — ставить перед індустрією виклики, пов'язані з регулюванням, безпекою та сталістю. У найближчі роки криптовалюти, ймовірно, стануть ще більш доступними та функціональними, зберігаючи свій інноваційний потенціал.

Криптовалюти застосовуються як засіб платежу, інструмент інвестування, механізм для трансферу коштів. Вони забезпечують фінансову інклюзію та доступ до фінансових послуг для незабезпечених верств населення.

Криптовалюти створюють конкуренцію традиційним фінансовим інструментам, впливають на валютну політику, знижують роль банків як посередників. Водночас висока волатильність створює ризики для інвесторів.

Завдяки швидкості транзакцій та низьким витратам, криптовалюти можуть бути ефективним інструментом у міжнародній торгівлі, особливо у країнах із нестабільною фінансовою системою.

Підходи до законодавчого регулювання криптовалют у різних країнах суттєво відрізняються: деякі країни (наприклад, Японія, Швейцарія) визнають криптовалюту як легальні платіжні засоби, інші — обмежують або забороняють їх використання.

Громадяни України мають право здійснювати діяльність із зберігання, обробки чи одержання криптовалют, оскільки вона прямо не заборонена законом.

Переваги використання криптовалют:

- фінансова інклюзія - криптовалюту надають доступ до фінансових інструментів у країнах із нерозвинутою банківською системою;

- стимулювання інновацій - блокчейн і смарт-контракти сприяють розвитку нових бізнес-моделей. Одним з позитивних аспектів є зростання робочих місць у технологічному секторі;

- децентралізація та прозорість – зменшення залежності від центральних банків і урядів;

- низькі транзакційні витрати – транскордонні платежі стають швидшими та дешевшими порівняно з традиційними банківськими операціями;

- можливість швидких міжнародних переказів - криптовалюти дозволяють здійснювати транзакції через кордони практично миттєво, минаючи традиційні банківські системи, які часто потребують кількох днів для обробки міжнародних переказів;

- анонімність користувачів - криптовалюти, такі як біткоїн або Monero, пропонують певний рівень анонімності чи псевдонімності. Замість прив'язки до особистих даних, транзакції пов'язані лише з адресами гаманців (унікальними наборами символів);

- захист від інфляції - деякі криптовалюти, зокрема біткоїн, мають фіксовану або обмежену емісію, що захищає їх

від знецінення через надмірний випуск грошей, як це буває з фіатними валютами.

Негативний вплив криптовалют на світову економіку може проявлятися у наступному:

- висока волатильність курсу - різкі коливання цін дестабілізують ринки (наприклад, біткоїн упав на 30% за місяць у 2023 році);

- регуляторна невизначеність - відсутність єдиних стандартів ускладнює інтеграцію криптовалют у глобальну економіку;

- загроза традиційним фінансовим системам - зростання популярності криптовалют може підірвати монополію банків і державних валют;

- злочинна діяльність - криптовалюти використовуються для відмивання грошей, ухилення від податків, фінансування тероризму;

- відсутність гарантій збереження коштів - на відміну від традиційних банківських систем, де депозити часто захищені державними гарантіями, криптовалюти не мають централізованого органу, який би забезпечував повернення коштів у разі їх втрати. Користувачі самі відповідають за безпеку своїх активів, що зберігаються в цифрових гаманцях;

- енергоспоживання при майнінгу - майнінг біткоїна споживає більше енергії, ніж деякі окремі країни;

- обмежене законодавче регулювання - криптовалюти функціонують у децентралізованому середовищі, де немає єдиного глобального регулятора, а законодавство в різних країнах перебуває на різних етапах розвитку. У 2025 році, попри певний прогрес, у багатьох юрисдикціях правовий статус криптовалют залишається невизначеним, що створює прогалини в захисті користувачів і ускладнює їх інтеграцію в економіку [2; 3].

Поширення криптовалют також мають соціально-економічні наслідки – сприяють розвитку цифрової

економіки, але також створюють виклики для податкової системи, соціального захисту та монетарної політики держав.

Майнінг споживає велику кількість електроенергії, що викликає занепокоєння щодо викидів вуглецю та навантаження на енергосистему.

В майбутньому очікується подальша інтеграція криптовалют у фінансову систему, розвиток регулювання, підвищення безпеки та енергетичної ефективності. Можлива поява цифрових валют центральних банків (CBDC).

Криптовалюти продовжують трансформувати глобальну економіку, пропонуючи як значні можливості, так і серйозні виклики. Їхнє майбутнє залежить від того, як світ зможе збалансувати їхній інноваційний потенціал із необхідністю стабільності та безпеки.

Сучасні тенденції в розвитку криптовалют свідчать про їхнє поступове інтегрування у глобальну економіку. З одного боку, це відкриває нові можливості для інвесторів і користувачів, з іншого — ставить перед індустрією виклики, пов'язані з регулюванням, безпекою та сталістю. У найближчі роки криптовалюти, ймовірно, стануть ще більш доступними та функціональними, зберігаючи свій інноваційний потенціал.

Список використаних джерел

1. Zoltan Vardai Who will be the main adopter of cryptocurrency in 2025 after Trump takes office? *Golden Finance. ChainCatcher*. 2025. URL: <https://www.chaincatcher.com/en/article/2161720>.

2. Top 20 Countries by Cryptocurrency Transaction Volume. *Binance Square*. 2024. URL: <https://www.binance.com/en/square/post/15105415560433>

3. Marisol Navaro. Bitcoin's Recent Surge Suggests Potential Consolidation Amid Weakening Trend Indicators. *Bitget*. 2025. URL: <https://www.bitget.com/news/detail/12560604695748>.

Баула О. к.е.н.. доцент

Кравчук Х. ст. гр. МЕВ–21

Луцький національний технічний університет

АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ ДО СТАНДАРТІВ ЄС

Актуальність інтеграції України до Європейського Союзу сьогодні є беззаперечною. Важливою складовою цього процесу є адаптація бізнес-середовища України до європейських норм і стандартів. Бізнес-спільнота є ключовою роль у розвитку економіки, залученні інвестицій та підвищенні конкурентоспроможності країни. Формування сприятливих умов для підприємницької діяльності – це складний і багатогранний процес, що вимагає створення прозорих правил гри, стимулювання розвитку підприємств та забезпечення їх інтеграції. Зосередження на розвиток бізнесу є аспектом економічного зростання країни. Бізнес-середовище – це багатогранний механізм, що впливає на рівень економічної активності, розподіл фінансових ресурсів та загальну стабільність держави. Формування ефективної системи підтримки підприємництва є складним завданням, яке вимагає створення сприятливих умов для ведення бізнесу, стимулювання інвестицій та забезпечення інтеграції української економіки у світові ринки.

При оцінці ключових бар'єрів, які уповільнюють розвиток підприємництва та його адаптацію до європейського економічного простору, доцільними є висновки:

- по-перше, на заявці від країни ЄС, в Україні пріоритетним завданням бізнес-регулювання часто є не сприяння конкурентоспроможності компаній, а забезпечення стабільних надходжень до державного бюджету. Це зумовлює високий рівень адміністративного навантаження, що впливає на розвиток підприємництва та інвестиційну привабливість;

- по-друге: труднощі, пов'язані з неоднозначністю правових норм та регуляторними перепонами, які створюють невизначеність для компаній та обмежують їхню здатність до зростання. Крім того, ці механізми підтримки малого та середнього бізнесу є недостатньо ефективними, що знижує мотивацію до підприємницької діяльності [1];

- по-третє: виклики воєнного стану та воєнного відновлення створюють значні перешкоди для розвитку бізнесу та його адаптації до європейських стандартів. Просте запровадження їх підходів до регулювання без врахування специфіки українського бізнес-середовища може лише посилити існуючі європейські проблеми, зокрема адміністративний тиск і корупційні ризики. Тому, важливо створити умови, які сприяють розвитку підприємництва, зменшенню бюрократії та підвищенню прозорості, що стане ключовим фактором у процесі євроінтеграції та економічного відновлення [2].

Розширена та комплексна зона вільної торгівлі (РКЗВТ), передбачена в Розділі IV Угоди про асоціацію, не обмежується лише скасуванням мит. Вона відкриває нові можливості для українського бізнесу, зобов'язуючи підприємства поступово адаптуватися до регуляторних норм Європейського Союзу. Протягом десяти років компанії повинні впроваджувати європейські стандарти у сфері якості продукції, сертифікації, конкуренції та захисту прав споживачів, що дозволить їм розширити присутність на європейському ринку та підвищити свою конкурентоспроможність. З 2015 року український бізнес активно інтегрується в європейський ринок, що сприяло стабільному зростанню обсягів торгівлі між Україною та ЄС.

Угода про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі відкрила нові можливості для бізнесу, сприяючи розширенню експортних ринків та інтеграції українських підприємств у європейські ланцюги постачання. Це

підтверджує, що євроінтеграція створює нові перспективи для українського бізнесу, розширюючи доступ до міжнародних ринків та сприяючи економічному розвитку.

Головними причинами вибору Європейського Союзу є його близьке територіальне розташування, можливість виходу на масштабні ринки, чітка податкова система, стабільність у правовій сфері та підтримка українських бізнесів і громадян. Більше ніж 83% опитаних переконані, що українські підприємства здатні конкурувати на європейських ринках. Серед них 46% твердо підтримують цю думку, тоді як 37% вважають це реальним, але із певними труднощами [3].

Адаптація українського бізнесу до стандартів ЄС є важливим і складним процесом, що відкриває нові можливості для підприємців. Однак для повноцінної інтеграції необхідно зосередитися на подальшому вдосконаленні бізнес-середовища, зменшенні регуляторного тиску, підвищенні прозорості та створенні ефективних механізмів підтримки підприємництва. Попри труднощі, українські підприємства мають високий потенціал для успішної інтеграції в європейський ринок.

Список використаних джерел

1. Білоус А.В., Акименко О.Ю. Адаптація української податкової системи до європейських стандартів. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: тези доповідей Х Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 25 листопада 2024 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2024. С. 109-111. URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/31290>.

2. Руденко С.В., Ругаль Д.П., Севагін І.І. Податкова система України: сучасний стан конвергенції з податковою системою Європейського Союзу. Трансформація обліку та бізнес-консалтингу в умовах невизначеності: сучасні тренди, виклики, міжнародний досвід: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 8 листопада 2024 р.; Держ. біотехнологічний ун-

т. Харків: ДБТУ, 2024. С. 236-238. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/60703/1/Materialy_konf_Transformatsiya_obliku_2024_236-238.pdf.

3. Рибаківа Т. О. Сучасний стан інвестиційно-фінансового співробітництва України та європейського союзу. *Економічний вісник університету*. 2020. Вип. 46. С. 183-191. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A_SP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ecvu_2_020_46_24

Баула О. к.е.н., доцент

Маришук В. ст. гр. МЕН-41

Луцький національний технічний університет

ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ В ПОПИТІ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

У сучасному світі туризм є однією з найдинамічніших і найвпливовіших галузей економіки, що активно реагує на глобальні зміни в суспільстві, технологіях та екологічних умовах. У ХХІ столітті туристичний ринок зазнає суттєвих трансформацій, пов'язаних як із зростанням свідомості споживачів, так і з новими викликами — такими як пандемії, кліматичні зміни, цифровізація та зміни у форматі зайнятості. Ці фактори формують нові запити з боку туристів і впливають на те, як туристичні компанії та дестинації адаптують свою пропозицію. Дослідження глобальних трендів у попиті та пропозиції туристичних послуг дозволяє не лише краще зрозуміти потреби сучасного мандрівника, а й передбачити напрям розвитку галузі у найближчому майбутньому.

У ХХІ столітті туристична галузь зазнає суттєвих трансформацій, викликаних як внутрішніми змінами у структурі попиту, так і зовнішніми глобальними викликами. Сучасний турист став більш вибагливим, обізнаним та орієнтованим на якість, безпеку й екологічність. З огляду на це, змінюється як попит на туристичні послуги, так і пропозиція з боку гравців ринку.

Однією з головних тенденцій є зростання попиту на сталий та екологічний туризм. Все більше людей надають перевагу подорожам, які не шкодять довкіллю та сприяють розвитку місцевих громад. Туристи намагаються уникати масових маршрутів, обираючи менш популярні, але автентичні напрямки. Також зростає інтерес до оздоровчого, культурного та гастрономічного туризму, що свідчить про зміну мотивації до подорожей – від розваг до самопізнання та відновлення [1].

Іншою важливою тенденцією є персоналізація туристичних послуг. Туристи все частіше очікують індивідуального підходу, врахування особистих уподобань, стану здоров'я, релігійних чи культурних особливостей. У зв'язку з цим попитом зростає значення новітніх технологій, які дозволяють збирати й аналізувати дані про клієнтів. Зокрема, впровадження штучного інтелекту, чат-ботів, Big Data, віртуальної та доповненої реальності значно покращує якість обслуговування і дозволяє туристам отримувати більш точну інформацію й швидке обслуговування.

Технології також трансформують саму структуру туристичної пропозиції. Онлайн-платформи для бронювання, мобільні застосунки, електронні квитки, системи безконтактної реєстрації стали стандартом у сучасному туризмі. Туроператори та готелі дедалі більше використовують автоматизовані системи керування, щоб знизити витрати й підвищити ефективність.

На зміну структури попиту впливає також зміна географії туристичних потоків. Пандемія COVID-19 істотно змінила пріоритети мандрівників: зросла популярність внутрішнього туризму, локальних маршрутів та короткотермінових поїздок. У той же час відкриваються нові перспективні ринки — країни Азії, Африки та Латинської Америки, де формується нова платоспроможна аудиторія.

Серед викликів, які впливають на пропозицію туристичних послуг, варто відзначити глобальні кризи, кліматичні зміни та геополітичну нестабільність. Такі фактори змушують туристичну індустрію адаптуватися: створювати більш гнучкі умови бронювання, розробляти альтернативні маршрути, інвестувати у «зелені» технології та системи безпеки.

Під впливом усіх цих факторів формується нове бачення туристичної послуги — як безпечного, інклюзивного та інноваційного продукту, що враховує як потреби окремого споживача, так і глобальні цілі сталого розвитку. Туристичні компанії, які здатні адаптуватися до нових умов, використовувати цифрові інструменти й пропонувати ціннісно орієнтований продукт, мають найбільші шанси на успіх у сучасному конкурентному середовищі [2; 3].

Таким чином, глобальні тенденції свідчать про глибоку трансформацію туристичної галузі під впливом цифровізації, змін у поведінці споживачів та глобальних викликів. Попит все більше орієнтується на індивідуальні, безпечні й екологічно відповідальні форми подорожей. У відповідь на це туристичні компанії змінюють підходи до формування та надання послуг, впроваджуючи інноваційні технології та гнучкі моделі обслуговування. Успішний розвиток галузі в майбутньому залежатиме від здатності адаптуватися до цих змін та пропонувати туристам актуальний і якісний продукт.

Список використаних джерел

1. Фрей Л., Гаращенко Д. Сучасні тенденції та новітні тренди в туризмі після Covid-19. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. Черкаси: ЧДТУ. 2020. №2. С. 67–74.
2. Заячковська Г.А., Вовк С.В., Церклевич В.С. Тренди постпандемічного розвитку туризму в країнах Європейського Союзу: наративи, імперативи, прогнози. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. 8. С. 11-19. DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-8-2>.
3. Чаркіна Т.Ю., Зайцева В.М., Реукова А.О., Пікуліна О.В. Сучасні тренди розвитку та нові напрями туристичної індустрії. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 49-56.

Баула О. к.е.н., доцент

Мисанюк В. ст. гр. МЕВм–11

Луцький національний технічний університет

ЛОГІСТИКА НА ПЕРЕХРЕСТІ ЄВРОПИ ТА АЗІЇ: ШАНС ДЛЯ УКРАЇНИ

У світлі сучасних тенденцій у розвитку міжнародних економічних відносин виникає нагальна потреба в оновленні транспортної системи України. Її трансформація має бути спрямована на поглиблення інтеграції між різними видами транспорту, покращення рівня сервісу для споживачів та впровадження логістичних підходів до управління транспортними компаніями. Транспортна галузь займає ключове місце у системі міжнародної торгівлі: з одного боку, вона забезпечує функціонування міжнародного поділу праці та розвиток зовнішньоекономічних зв'язків; з іншого – виступає самостійним гравцем на світовому ринку, пропонуючи конкурентоспроможні транспортні послуги.

У сучасних умовах глобалізації транспортна логістика набуває особливого значення. В рамках міжнародних

логістичних систем використання різних видів транспорту базується на принципах оптимізації транспортних зв'язків, коли всі етапи перевезень управляються централізовано, особливо за наявності стабільних вантажопотоків протягом тривалого періоду.

У зв'язку з прагненням України інтегруватися до європейської спільноти та транспортної системи ЄС, особливої актуальності набуває питання створення мережі транспортно-логістичних центрів. Вони мають забезпечити як внутрішні логістичні потреби країни, так і її участь у міжнародних перевезеннях. При цьому доцільно врахувати досвід розвинених країн, де такі структури вже ефективно функціонують.

У більшості розвинених держав майже весь внутрішній і зовнішній товарообіг проходить через регіональні логістичні центри, які відіграють важливу роль у зміцненні економіки. Через них надходять значні валютні кошти, а податкові надходження від їхньої діяльності суттєво наповнюють бюджети. У Німеччині діють два типи логістичних центрів: приватні та комунальні. Більшість з них (приблизно 80%) розміщені поблизу залізничних магістралей і є частиною інфраструктури Deutsche Bahn AG, що сприяє значним інвестиціям у розвиток залізничної мережі. Крім того, приблизно 75% таких центрів мають з'єднання з громадським транспортом, а 60% — використовують комбіновані транспортні рішення. Наприклад, логістичні вузли у Бремені та Любеку мають вихід до водного транспорту, а Гамбург — до водного й авіаційного [1; 2].

Для України, яка має стратегічне транзитне розташування між Європою та Азією, розвиток логістики є критично важливим. Країна має значний потенціал завдяки наявній мережі залізниць, автомобільних доріг, морських і річкових портів та авіаційних вузлів. Проте значна частина транспортної інфраструктури потребує модернізації або відновлення після руйнувань, спричинених бойовими діями.

Серед основних проблем, що стримують розвиток логістики в Україні: зношеність інфраструктури та рухомого складу; дефіцит фінансування та інвестицій; нестача сучасних логістичних центрів; низький рівень цифровізації; розірвані логістичні ланцюги внаслідок війни. Ці чинники суттєво впливають на якість логістичних послуг та знижують привабливість України як міжнародного логістичного хабу [3; 4].

Майбутній розвиток логістики в Україні має бути зосереджений на: створенні мультимодальних логістичних хабів; цифровій трансформації логістичних процесів; залученні іноземних інвестицій у відбудову інфраструктури; вдосконаленні митних процедур і державного регулювання; інтеграції у європейську транспортну систему.

Успішна реалізація цих заходів сприятиме зміцненню позицій України у глобальних логістичних мережах та підвищенню її конкурентоспроможності на світовому ринку перевезень.

Список використаних джерел

1. Dominic Chopping and Paul Berger. DSV to Buy Deutsche Bahn's DB Schenker Arm for Over \$12 Billion. 2024. URL: https://www.wsj.com/articles/dsv-agrees-to-buy-deutsche-bahns-schenker-logistics-arm-in-near-16-billion-deal-0c8aa3ac?utm_source=chatgpt.com.
2. Romina Bandura, Janina Staguhn, and Benjamin Jensen. Modernizing Ukraine's Transport and Logistics Infrastructure. 2022. URL: https://www.csis.org/analysis/modernizing-ukraines-transport-and-logistics-infrastructure?utm_source=chatgpt.com.
3. Reconstruction of Ukraine: the logistics sector. 2024. URL: https://dlf.ua/en/reconstruction-of-ukraine-the-logistics-sector/?utm_source=chatgpt.com.
4. Dyczkowska J., Reshetnikova O. Logistics Centers in Ukraine: Analysis of the Logistics Center in Lviv. *Energies*. 2022. 15(21):7975. URL: <https://doi.org/10.3390/en15217975>.

Баула О. к.е.н., доцент
Сацик А. ст. гр. МЕВ–21

Луцький національний технічний університет

ТНК І ЇХ ВПЛИВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Актуальність дослідження впливу транснаціональних корпорацій (ТНК) на країни, що розвиваються, зростає у зв'язку з посиленням глобалізаційних процесів та інтеграцією національних економік у світовий ринок. ТНК відіграють ключову роль у формуванні економічної політики, інвестиціях та технологічному прогресі, що може як сприяти розвитку, так і створювати ризики для стабільності національних економік. Оскільки країни, що розвиваються, мають різний рівень підготовленості до взаємодії з ТНК, важливо дослідити, як цей вплив може змінювати їх соціально-економічну ситуацію та впливати на довгострокову стійкість їх розвитку.

Дослідження впливу ТНК є важливим, оскільки ці компанії відіграють ключову роль у сучасній глобальній економіці [1].

Позитивний вплив ТНК на трансформацію економічних систем країн, що розвиваються та їх соціального середовища можна прослідкувати за наступними напрямками: іноземні інвестиції: ТНК сприяють покращенню виробництва та інфраструктури; створення робочих місць. Завдяки ТНК з'являється тисячі робочих місць; передача технологій: ТНК впроваджують новітні технології і, як наслідок, це сприяє підвищенню конкурентоспроможності національних виробництв; підвищення рівня життя: завдяки діяльності ТНК зростає рівень доходів населення, що покращує економічний розвиток країни; соціальні ініціативи: до прикладу, багато ТНК фінансує освітні програми в різних країнах, що допомагає розвитку грамотності у населення [2].

Негативний вплив ТНК на трансформацію економічних систем країн, що розвиваються відображається в таких явищах:

- монополізація ринку: ТНК можуть витіснити десятки місцевих роздрібних бізнесів;

- виведення прибутків за кордон: багато ТНК використовують офшорні юрисдикції (Ірландія та Люксембург), щоб уникати сплати податків, в країнах де ведуть свій бізнес;

- експлуатація відносно дешевої робочої сили: ТНК часто встановлюють занижені ставки заробітної плати, що не відповідають реальним потребам працівників у країнах, що розвиваються. У таких умовах робітники змушені працювати в небезпечних чи незадовільних умовах, часто без належного захисту, страховки чи компенсацій у разі травм або хвороб. Для максимізації прибутків ТНК часто переміщують свої виробничі потужності до країн з низькими трудовими стандартами та дешевою робочою силою. Це призводить до того, що працівники змушені погоджуватися на низькооплачувану роботу в умовах, які не відповідають міжнародним стандартам безпеки і здоров'я;

- політичний вплив: ТНК часто здійснюють активний лобізм, намагаючись вплинути на законодавчі та регуляторні рішення, що стосуються їхнього бізнесу. Це може включати тиск на уряди для ухвалення вигідних економічних або податкових політик, що забезпечують корпораціям більшу вигоду, інколи на шкоду національним інтересам [3].

ТНК, окрім соціально-економічного впливу на трансформацію економічних систем країн, що розвиваються можуть здійснювати значний екологічний вплив. Основні форми цього впливу включають:

- забруднення довкілля: ТНК, особливо у таких галузях, як видобуток корисних копалин, хімічна промисловість та сільське господарство, можуть спричиняти значне забруднення води, повітря та ґрунтів. В країнах, де екологічне регулювання слабке або погано контролюється,

корпорації можуть використовувати це, щоб знизити витрати на очищення відходів, що призводить до довгострокових екологічних проблем, таких як забруднення водних ресурсів або деградація землі;

- виснаження природних ресурсів: ТНК часто експлуатують природні ресурси країн, що розвиваються, без належної уваги до їх відновлення. Вичерпання лісів, видобуток корисних копалин, надмірне використання водних ресурсів — усе це може призвести до виснаження природних багатств і втрати біорізноманіття, що негативно впливає на екосистеми та стійкість місцевих економік;

- ігнорування екологічних стандартів: оскільки в багатьох країнах, що розвиваються, законодавство щодо охорони навколишнього середовища може бути менш суворим або погано контролюється, ТНК можуть порушувати екологічні норми. Вони можуть не виконувати вимоги щодо скорочення викидів парникових газів, викидів шкідливих речовин або переробки відходів, що веде до погіршення якості життя населення та довкілля;

- незбалансоване сільське господарство та зміни в ландшафті: ТНК, що займаються агробізнесом, можуть сприяти виведенню природних екосистем, таких як ліси та савани, на місце яких зводяться великі плантації або фермерські господарства. Це призводить до зниження родючості ґрунтів, ерозії та зменшення природних середовищ для місцевих видів флори і фауни.

Таким чином, екологічний вплив ТНК у країнах, що розвиваються, часто є негативним, оскільки корпорації інколи нехтують екологічними стандартами та безпекою довкілля, аби скоротити витрати і збільшити прибуток. Це ставить під загрозу довгострокову стійкість екосистем і життєзабезпечення місцевих громад [4].

Мінімізація негативного впливу ТНК на економічні системи країн, що розвиваються, потребує комплексного

підходу, що включає низку заходів на рівні урядів, міжнародних організацій та самих корпорацій. Серед них варто закцентувати увагу на наступних заходах.

Посилення державного регулювання та контролю: одним з ключових заходів є посилення національних законодавчих ініціатив щодо захисту трудових прав, екологічних стандартів та прав людини. Створення ефективної системи контролю за діяльністю ТНК дозволить запобігти їхньому негативному впливу на національні економіки, зокрема через впровадження справедливих трудових стандартів і забезпечення екологічної безпеки.

Розвиток соціально-відповідального бізнесу: ТНК повинні бути заохочені до дотримання принципів соціальної відповідальності, таких як справедливі умови праці, інвестування в місцеві громади та впровадження екологічно чистих технологій. Важливо створити стимули для корпорацій, щоб вони активно співпрацювали з місцевими організаціями і покращували умови життя в країнах, що розвиваються.

Навчання та розвиток місцевої робочої сили: країни, що розвиваються, повинні інвестувати в освіту та професійну підготовку своєї робочої сили, щоб знизити залежність від дешевого робочого ресурсу. Програми перекваліфікації, стажування та партнерство з ТНК у галузі навчання дозволять працівникам отримувати більш висококваліфіковані та високооплачувані робочі місця.

Підтримка малого та середнього бізнесу: залучення ТНК до співпраці з місцевими малими та середніми підприємствами може створити умови для розвитку національних економік. Створення сприятливих умов для малого бізнесу, таких як податкові пільги, доступ до фінансування та технологічних інновацій, дозволить збільшити конкурентоспроможність місцевих підприємств і зменшити економічну залежність від іноземних корпорацій.

Розвиток екологічних технологій та інвестицій в сталий розвиток: країни, що розвиваються, повинні активно інвестувати в екологічно чисті та сталий розвиток технологій. Це включає сприяння використанню відновлювальних джерел енергії, зменшення викидів парникових газів та запобігання забрудненню навколишнього середовища. Міжнародні організації можуть допомогти в залученні фінансування для таких ініціатив.

Міжнародне співробітництво та укладання угод: країни, що розвиваються, можуть укладати міжнародні угоди, які б регулювали діяльність ТНК в їхніх країнах, зокрема у питаннях податкової політики, екології, захисту прав працівників і локальних інтересів. Угоди з міжнародними організаціями, такими як ООН або Світова організація торгівлі, можуть сприяти більш справедливому розподілу ресурсів і технологій.

Підвищення прозорості та боротьба з корупцією: запровадження систем прозорості та боротьба з корупцією дозволить зменшити зловживання з боку ТНК та забезпечити більш справедливе використання національних ресурсів. Створення незалежних органів контролю за діяльністю іноземних компаній сприятиме розвитку ефективної економічної політики та захисту національних інтересів [5].

ТНК відіграють важливу роль у трансформації економічних систем країн, що розвиваються, сприяючи зростанню інвестицій, технологічному прогресу та розвитку інфраструктури. Однак, їхня діяльність також може призвести до негативних наслідків, таких як експлуатація робочої сили, екологічні проблеми та збільшення соціальної нерівності. Для забезпечення сталого розвитку важливо створити ефективні механізми регулювання, що дозволяють максимізувати вигоди від співпраці з ТНК і мінімізувати їхній негативний вплив на національні економіки.

Список використаних джерел

1. Сімахова А. О., Юрчук К. Ю. Оцінка впливу діяльності ТНК на країни, що розвиваються. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. 3(109). С. 48–52. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-3\(109\)-48-52](https://doi.org/10.26642/ema-2024-3(109)-48-52).
2. Когут М. Вплив транснаціональних корпорацій на глобалізацію ринків: можливості та виклики для місцевого розвитку. *Український економічний часопис*. 2024. №4. С. 20–24. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-4-4>.
3. Семчук Ж., Краснощок В., Запотічний П., Подольчук А., Гапонов Н., Маркевич О., Лагойда Ю. Вплив глобалізації на економічний стан країн, що розвиваються. *Академічні візії*. 2024. 30. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1183>.
4. Заінчківська М., Корогодова, О. Вплив транснаціональних компаній на розвиток емерджентних економік (на прикладі Республіки Кореї). *Підприємництво та інновації*. 2019. №8. С. 34-39. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/8.5>.
5. Савченко М.В., Гриб А.О., Соболева А.К. Мультинаціональні корпорації в економіці країн, що розвиваються: світові тенденції та вітчизняні реалії. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 83(4). С. 182-194. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/83/1204.pdf>.

Баула О. к.е.н., доцент

Синьчук Д. ст. гр. МЕВз–41

Луцький національний технічний університет

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У сучасному світі, що характеризується інтенсивними глобалізаційними процесами, міжнародна трудова міграція

стала одним із найдинамічніших і найвпливовіших соціально-економічних явищ. Міграція робочої сили сприяє розвитку національних економік, забезпечує трансфер знань і технологій, але водночас загострює проблеми нерівності, демографічного дисбалансу та соціальної інтеграції. Глобалізація посилює взаємозалежність країн, зумовлюючи нові форми мобільності, зміну трудових пріоритетів та перерозподіл ресурсів на міжнародному рівні. У зв'язку з цим зростає потреба в комплексному аналізі міжнародної трудової міграції як багатовимірного процесу, що впливає не лише на економіку, а й на політичну стабільність, соціальну згуртованість і людський капітал.

У добу глобалізації міжнародна трудова міграція перетворилася на структурну складову світового ринку праці. Вона є відповіддю на нерівномірність економічного розвитку країн, демографічні зміни, потреби у кваліфікованих кадрах, а також прагнення людей до кращих умов життя. За даними ООН, кількість міжнародних мігрантів постійно зростає, і значну частину з них становлять саме трудові мігранти, які переміщуються як у межах регіонів, так і між континентами.

Глобалізаційні процеси відіграють подвійну роль: з одного боку, вони сприяють відкритості кордонів, розвитку технологій зв'язку та створенню єдиного економічного простору, що полегшує переміщення робочої сили. З іншого — посилюється конкуренція між працівниками різних країн, загострюються соціальні конфлікти в державах, які приймають мігрантів, та посилюється відтік людського капіталу з країн, що розвиваються.

Одним із найважливіших наслідків трудової міграції для країн-експортерів робочої сили є економічна залежність від грошових переказів. Наприклад, для деяких країн Центральної Азії, Балкан або Західної Африки ці надходження становлять значну частину ВВП. Однак довготривала залежність від трудової міграції призводить до

скорочення внутрішнього ринку праці, зниження мотивації до структурних реформ і послаблення соціального капіталу [1].

Водночас країни, що приймають мігрантів, отримують гнучкі трудові ресурси, здатні заповнювати вакансії у тих секторах, де спостерігається дефіцит робочої сили (наприклад, будівництво, сільське господарство, догляд за людьми похилого віку). Проте зростання кількості трудових мігрантів породжує потребу в політиці інтеграції, міжкультурному діалозі та правовому забезпеченні рівних умов праці.

Усе більш актуальними стають міжнародні підходи до регулювання міграції, що враховують права працівників, забезпечення соціального захисту та справедливого доступу до ринку праці. Міжнародна організація праці (МОП), ООН та інші інституції наголошують на необхідності створення етичних та стійких міграційних систем, які не порушують інтересів країн походження та прийому [2].

Також варто враховувати вплив міграції на соціальну мобільність та культурні зміни. Трудові мігранти нерідко змінюють своє становище завдяки накопиченому досвіду та навичкам, які в подальшому можуть бути використані для розвитку рідної країни. Водночас існують виклики, пов'язані з дискримінацією, адаптацією та збереженням культурної ідентичності [3].

Таким чином, міжнародна трудова міграція в умовах глобалізації є складним багаторівневим явищем, яке вимагає зваженої політики, побудованої на принципах справедливості, партнерства та сталого розвитку. Лише у поєднанні національних стратегій і міжнародної кооперації можна досягти балансу між інтересами працівників, держав і бізнесу. Міжнародна трудова міграція є важливим елементом глобалізації, що впливає на розвиток економік як країн-експортерів, так і країн-реципієнтів. Вона створює нові можливості для працівників, але водночас породжує

соціальні й економічні виклики. Особливої уваги потребує питання захисту прав мігрантів та забезпечення гідних умов праці. Важливою є співпраця між державами у формуванні справедливої та збалансованої міграційної політики. Рациональне управління трудовою міграцією може стати потужним чинником сталого розвитку в умовах глобалізованого світу.

Список використаних джерел

1. Воронко О.С. Вплив глобалізації на міжнародну міграцію робочої сили. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2023. № 73. С. 10–20. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-73-10>
2. Другова Є.В. Глобалізація ринку праці: динаміка міграційних потоків у контексті міжнародних угод. *Сучасний науковий журнал*. 2023. № 2 (2). С. 109–114.
3. Дзеніс О., Шарко Н. Міжнародна міграція робочої сили в сучасних умовах та її вплив на міграційну політику держави. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-20>.

Баула О. к.е.н., доцент

Степанченко А. ст. гр. МEB–21

Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ COVID-19 НА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Пандемія COVID-19, яка розпочалася наприкінці 2019 року, стала масштабним глобальним викликом, що суттєво змінив динаміку світових економічних процесів. За короткий період часу відбулося глибоке порушення міжнародних торговельних і фінансових зв'язків, зниження обсягів зовнішньоекономічної діяльності та послаблення взаємозалежності країн у межах глобалізованої економіки.

Актуальність дослідження впливу пандемії полягає у необхідності осмислення структурних змін, що сталися внаслідок кризи, та у визначенні нових підходів до забезпечення економічної стійкості у майбутньому.

Перш за все, пандемія виявила критичну вразливість глобальних ланцюгів постачання. Через локдауни, обмеження на пересування та зупинку виробництв, значна частина світової торгівлі зазнала дестабілізації. Найбільше це проявилось в таких секторах, як автомобілебудування, електроніка та фармацевтика, де переривання постачання компонентів із Китаю та інших азійських країн призвело до серйозних затримок у виробничих процесах у Європі та Північній Америці.

Крім того у 2020 році обсяги світової торгівлі товарами скоротилися на понад 9%. У той самий період прямі іноземні інвестиції знизилися майже на 40%, що стало найбільшим спадом за останні десятиліття. Інвестори втратили впевненість у стабільності світових ринків, особливо в країнах, що розвиваються, де обмеження на рух капіталу і нестабільна політична ситуація лише посилили економічну невизначеність [1].

Однією з характерних рис пандемії стала активізація економічного протекціонізму. Багато країн запровадили тимчасові заборони на експорт медичного обладнання, лікарських засобів та засобів індивідуального захисту, прагнучи забезпечити потреби власного населення. Це поставило під загрозу принципи вільної торгівлі, на яких базується сучасна система міжнародних економічних відносин.

Водночас пандемія прискорила процес цифрової трансформації економіки. В умовах соціального дистанціювання та обмежень на переміщення людей, бізнес та державні інституції масово перейшли на дистанційні форми роботи, що стимулювало розвиток електронної комерції, онлайн-торгівлі, цифрових послуг та фінансових

технологій. Це зумовило зміну форм і механізмів міжнародної економічної взаємодії.

Нарешті, пандемія змусила багато країн переосмислити модель глобалізації. Питання стратегічної автономії у сферах охорони здоров'я, енергетики, сільського господарства та інформаційних технологій стало ключовим у формуванні нових економічних політик. Світ поступово переходить від моделі глибокої глобальної інтеграції до регіоналізації та побудови локальних ланцюгів доданої вартості [2; 3].

COVID-19 став поворотним моментом у розвитку міжнародних економічних відносин. Пандемія продемонструвала, наскільки взаємопов'язаною, але водночас вразливою є сучасна глобальна економіка. Вплив цієї кризи виявився комплексним — від порушення торгівлі й інвестицій до змін у структурі економічної взаємодії та прискорення цифрових процесів. У відповідь на ці виклики країни змушені адаптувати свої економічні стратегії, прагнучи до більшої гнучкості, стійкості та балансу між глобалізацією й національною безпекою. Уроки пандемії мають бути враховані при формуванні нової архітектури міжнародних економічних відносин у постпандемічну епоху.

Список використаних джерел

1. Impact of the COVID-19 pandemic on trade and development, 2021. United Nations Conference on Trade and Development. URL: <https://unctad.org/programme/covid-19-response/impact-on-trade-and-development2021#aInvestment>.

2. Ясінська Т.В., Найчук-Хрущ М.Б. Вплив пандемії Covid-19 на глобалізаційні процеси у світовій економіці. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Випуск 4 (31). DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.31-2>.

3. COVID-19 and the world of work. Updated estimates and analysis, 2021. International Labor Organization. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_767028.pdf.

Баула О. к.е.н., доц.

Шмаровоз А. ст. гр. МЕВ–21

Луцький національний технічний університет

ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ЄВРОЗОНИ

Європейський Союз є найбільш успішним інтеграційним об'єднанням у світі, до складу якого входять 27 країн, з населенням близько 450 мільйонів людей. На ЄС припадає приблизно 15% світової торгівлі товарами. Головним економічним двигуном ЄС є спільний ринок, який забезпечує вільне переміщення товарів, послуг, капіталу та людей в рамках ЄС. 340 мільйонів громадян ЄС користуються євро, що забезпечує стабільність грошової одиниці. У ЄС діють одні з найвищих екологічних стандартів у світі [1].

Євро – єдина європейська валюта, яка замінила національні валюти дев'ятнадцяти країн-членів Європейського Союзу. Впровадження євро в Україні є перспективою, пов'язаною з майбутнім членством країни в Європейському Союзі. Згідно з Маастрихтським договором, усі нові члени ЄС зобов'язані приєднатися до єврозони, що передбачає прийняття євро як національної валюти.

Переваги впровадження євро:

1. Економічна стабільність (єдина валюта може знизити валютні ризики та сприяти стабільності цін).
2. Залучення інвестицій (прозорість і передбачуваність економіки єврозони можуть підвищити довіру інвесторів).
3. Спрощення торгівлі (відсутність валютних обмінів спрощує експортно-імпортні операції з країнами єврозони).

Варто зазначити, що впровадження євро є довгостроковою перспективою, яка залежить від успішної інтеграції України до ЄС та виконання необхідних економічних і політичних умов. Розглядаючи питання введення євро в країнах, Сьюзан Шадлер зауважив, що через

значний проміжок часу кожна країна отримає вигоду від вступу в Економічний і валютний союз (ЕВС) [2].

Впровадження євро в Україні супроводжується рядом потенційних ризиків, а саме:

- Втрата монетарного суверенітету: Переходячи до євро, Україна втратить можливість проводити незалежну монетарну політику, що обмежить гнучкість реагування на економічні кризи чи внутрішні шоки.

- Перехід на спільну валюту може супроводжуватися періодом підвищеної волатильності фінансових ринків, що може вплинути на кредитування, інвестиції та загальну стабільність банківського сектора.

- Невчасне або неадекватне проведення реформ може призвести до тимчасового зростання цін, особливо якщо зміни не будуть пов'язані з відповідною фіскальною політикою.

- Опір реформам: Впровадження євро вимагатиме масштабних економічних і структурних реформ, що може викликати опір як з боку політичних еліт, так і широких верств населення, особливо якщо процес супроводжується короткостроковими труднощами.

- Психологічний ефект: Зміна національної валюти може вплинути на довіру населення до державних інститутів, а також створити відчуття втрати національної ідентичності, що є важливим соціальним фактором.

Візьмемо для наочності досвід країн, які вже приєдналися до ЄС. Як класичні приклади, можна навести, з одного боку, підходи Греції та Португалії, з іншого — позицію Чехії та Польщі.

Греція та Португалія швидко перейшли на євро, майже відразу ж зіткнулися з серйозними проблемами у монетарній сфері та були змушені для закриття своїх бюджетних дір позичати значні суми на зовнішніх ринках. Це, зі свого боку, створило їм великі боргові проблеми, які негативно

позначилися й на мешканцях цих країн. Як наслідок, більшість громадян цих країн виявилися не здатними адаптуватися до швидкого зростання цін на продукти, товари та послуги після переходу на євро, що призвело до необхідності збільшення соціальних витрат у цих країнах.

Водночас, Чехія та Польща більш, як років десять тому декларували перехід на євро, проте не почали спішно відмовлятися від крони та злотого, і підійшли до цього процесу обережніше. Як наслідок, їхня банківська та фінансова система виявилися стійкішими до всіх викликів, ніж системи тих же Греції та Португалії [3].

Виходячи з прикладу Греції та Португалії, можна зробити важливий висновок для України: перехід на євро має бути добре підготовленим і поетапним, із урахуванням внутрішніх економічних реалій. Хоча ці країни зазнали труднощів через поспішний вступ до єврозони без достатньої фінансової та структурної підготовки, їхній досвід дає змогу уникнути аналогічних помилок. Для України це означає, що варто прагнути до євроінтеграції, але робити це обережно й відповідально — забезпечивши макроекономічну стабільність, реформування фінансового сектору та зміцнення економіки загалом. Правильно реалізований перехід на євро може стати потужним стимулом для розвитку країни, а не викликом для її громадян.

На основі проведеного аналізу можна зробити такі висновки щодо можливих шляхів та умов переходу України на євро:

1. Поступовість та зваженість процесу. Досвід інших країн-членів ЄС свідчить, що надто швидкий перехід на євро без належної економічної підготовки може призвести до негативних наслідків, таких як боргові кризи та соціальна напруга. Тому Україна має орієнтуватися на більш виважений та поетапний сценарій, подібний до Чехії та Польщі, які не поспішали відмовлятися від своїх національних валют.

2. Необхідність виконання критеріїв Маастрихтського договору. Перш ніж перейти до євро, Україна повинна:

досягти макроекономічної стабільності; забезпечити низький рівень інфляції та дефіциту держбюджету; стабілізувати обмінний курс; мати стійку банківську систему.

3. Проведення структурних реформ. Для зниження ризиків монетарної нестабільності та інфляції необхідно впровадити структурні реформи в банківській, фінансовій та бюджетній сферах, а також реформувати систему соціального захисту.

4. Зміцнення фінансових інституцій та прозорість політики. Передумовою успішного впровадження євро є підвищення довіри до фінансових інституцій, забезпечення прозорості економічної політики та боротьба з корупцією.

5. Формування суспільної підтримки та інформаційна кампанія. Важливо враховувати психологічний аспект переходу: зміна валюти може викликати занепокоєння у населення. Тому необхідно завчасно інформувати громадян про переваги та можливі труднощі переходу, проводити роз'яснювальну роботу.

6. Підготовка до можливих ризиків та розробка компенсаторних механізмів. Україна має враховувати потенційні загрози: втрату монетарного суверенітету, ймовірність інфляційних хвиль, можливе зростання соціальної напруги. Для їх мінімізації потрібна злагоджена фіскальна політика та фінансова «подушка безпеки».

7. Завершення процесу євроінтеграції. Введення євро можливе лише після повноцінного вступу України до Європейського Союзу та офіційного набуття статусу країни-члена Єврозони.

Перехід України на євро — це довгострокова перспектива, яка вимагає комплексних економічних, фінансових та соціальних підготовчих заходів. Успіх цього процесу залежатиме від послідовного виконання євроінтеграційних умов, зміцнення фінансової системи, адаптації законодавства та забезпечення стабільного розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Терещук А. Вступ України до ЄС: переваги для громадян та бізнесу. *ЮРЛІГА*. 2022. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/211004_vstup-ukrani-do-s-perevagi-dlya-gromadyan-ta-bznesu.
2. Мусієць Т. Вплив євро на перетворення національних валютних систем країн Центральної та Східної Європи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2011/10.pdf
3. Козирев О. Чи варто Україні запроваджувати євро до вступу до ЄС і коли можна буде відмовитися від гривні. Мінфін. 2023. URL: https://minfin.com.ua/ua/2023/08/31/111633790/?utm_source=chatgpt.com.

Бойко О. к.е.н., доцент

Цапук І. здобувач

Луцький національний технічний університет

ТРАНСКОРДОННИЙ МАРКЕТИНГ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Станом на сьогодні, в умовах активізації міжнародної економіки, особливої актуальності набуває маркетинговий підхід до просування регіонів на глобальному рівні. Відтак транскордонний маркетинг виступає одним із перспективних інструментів цього процесу. Його застосування значною мірою дозволяє враховувати особливості суміжних територій, розширювати можливості для співпраці та посилювати конкурентні переваги.

Варто зазначити, що транскордонний маркетинг має особливе значення для регіонів, розташованих поблизу державних кордонів. Водночас його інструменти можуть бути ефективними і для інших територій, що прагнуть

розширювати міжнародну взаємодію.

Під транскордонним маркетингом розуміють «філософію, яка базується на теорії і практиці прийняття управлінських рішень стосовно формування стратегії розвитку транскордонних ринків на основі дослідження й аналізу факторів маркетингового середовища з метою реалізації соціально-економічних інтересів території, узгодження інтересів громад цих територій, та з орієнтацією на потреби цільових груп споживачів товарів і послуг, які проживають по обидві сторони кордонів» [1]. Це визначення є глибоким і добре аргументованим. Водночас, щоб краще розкрити стратегічну суть поняття, доцільно зосередитися на значенні транскордонного маркетингу для розвитку територій та його функціях.

На відміну від традиційного маркетингу, який зосереджений на задоволенні споживчого попиту в межах окремого ринку, транскордонний маркетинг охоплює ширший спектр завдань. Його особливістю є врахування економічних, культурних, адміністративних і навіть інфраструктурних особливостей суміжних територій. Його застосування дозволяє не лише ефективно просувати товари та послуги, а й комплексно розвивати регіон: формувати імідж, залучати інвестиції, просувати партнерство і забезпечувати сталість розвитку. До того ж, маркетинговий підхід дозволяє органам влади, бізнесу та громадським інституціям краще розуміти потреби регіону, виявляти його сильні та слабкі сторони, визначати перспективні напрями розвитку.

Ефективність транскордонного маркетингу значною мірою залежить від того, наскільки вдало реалізуються його основні функції. Розглянемо три основні з них [1, 2]:

1) аналітична функція – передбачає глибоке вивчення ринку, поведінки споживачів, економічних трендів та конкурентного середовища. Це дозволяє виявити сильні

сторони регіону та сформувати правильну та дієву маркетингову стратегію;

2) інформативна функція – забезпечує донесення потрібної інформації про регіон (його переваги, потенціал, напрямки співпраці) до цільових аудиторій, як всередині регіону, так і за його межами;

3) соціальна функція – похідна від інформативної та аналітичної, покликана підвищити самосвідомість та ідентифікацію мешканців з місцем проживання та життєдіяльності, як наслідок, стимулювати до участі у досягненні загальної мети підвищення рівня економічного розвитку та покращення іміджу транскордонного регіону.

Для реалізації перелічених функцій використовуються такі інструменти, як маркетинг іміджу, маркетинг привабливості, маркетинг інфраструктури та людського капіталу. Їх комплексне поєднання дозволяє створити цілісну та впізнавану стратегію регіонального просування.

Зарубіжна практика демонструє, що в європейських країнах вже накопичено значний досвід у сфері транскордонного співробітництва. Особливо результативно виявилася взаємодія в напрямках економічного зростання та просування транскордонних регіонів на ринку. Прикордонні області суміжних держав активно застосовують маркетингові інструменти для зниження диспропорцій у соціально-економічному розвитку в межах спільного прикордонного простору. У результаті формується тенденція до поступового вирівнювання рівнів розвитку таких регіонів [3].

Для реалізації узгодженої політики можуть бути задіяні як інноваційні маркетингові підходи, так і перевірені практики, що успішно функціонують в інших європейських транскордонних утвореннях. Кожен транскордонний регіон має у своєму активі вдалі приклади впровадження спільних стратегій просування, досвід яких може стати корисним для ініціатив за участю України. Це сприятиме впровадженню

більш ефективного управління, адаптації кращих практик сусідніх країн, підвищенню конкурентоспроможності територій, зростанню економічних показників, покращенню репутації регіону та ефективнішому вирішенню спільних викликів.

Отже, викладений вище матеріал дозволяє зробити такі висновки:

- транскордонний маркетинг є складним поняттям, що утворилося на основі синтезу категорій регіонального маркетингу й транскордонного співробітництва;

- транскордонний маркетинг відіграє важливу роль у формуванні конкурентоспроможного образу регіону. Він допомагає адаптуватися до глобальних змін у міжнародному середовищі, будувати ефективну комунікацію, формувати привабливий імідж і сприяє економічному розвитку;

- транскордонний маркетинг виступає потужним стратегічним інструментом регіонального розвитку, який дозволяє ефективно позиціонувати прикордонні території, активізувати міждержавну співпрацю та залучати ресурси для соціально-економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Гегедош К.В. Транскордонний маркетинг: теоретичні, методичні та прикладні основи: монографія. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2022. 192 с.

2. Пастернак О. І., Попадинець Н. М. Особливості сучасного маркетингу транскордонних регіонів. *Маркетинг та менеджмент у фокусі викликів нової економіки*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (26-28 квітня 2018 р.). Ужгород: Говерла, 2018. С. 36.

3. Головня Ю.І. Транскордонне співробітництво як інструмент регіонального маркетингу. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4077>.

Галазюк Н. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В умовах зростаючої глобальної конкуренції розроблення та реалізація ефективних конкурентних стратегій є ключовим пріоритетом для більшості економічно розвинених держав світу з метою збереження лідируючих позицій на міжнародному рівні.

Станом на момент набуття незалежності Україною її економіка характеризувалася майже повною відсутністю конкуренції між суб'єктами господарювання, що було наслідком функціонування планово-командної системи. Така система передбачала жорстку спеціалізацію та концентрацію виробництва. У період ринкових трансформацій 1990-х років було здійснено масштабну приватизацію, що сприяло демонополізації економіки, запроваджено відповідну нормативно-правову базу та створено інституції, уповноважені на забезпечення розвитку конкуренції.

У цьому контексті однією з актуальних методологічних проблем економічної науки є визначення стратегічних підходів та формування засад конкурентоспроможності національної економіки. Для її комплексної оцінки доцільно використовувати увесь спектр інструментів економічного аналізу. Вивчення такого багатогранного явища, як конкурентоспроможність держави, вимагає системного підходу до аналізу її складових. У межах дослідження особлива увага приділяється показникам, що визначають міжнародну конкурентоспроможність української економіки, а також інституційним чинникам, які на неї впливають. Згідно з інституціональним підходом, конкурентоспроможність національної економіки трактується як здатність забезпечувати

ефективну взаємодію економічних агентів через сформовану систему правил, норм і механізмів [1, с.12]. Це дозволяє спрямовувати ресурсні потоки на посилення та ефективне використання національних конкурентних переваг. До ключових принципів інституціоналізації міжнародного економічного розвитку належать: відкритість, справедливість, стабільність.

Реалізація зазначених принципів відповідає новим умовам функціонування світової економіки, де посилюється взаємозалежність держав, що потребує узгоджених зусиль задля формування стійкої, відкритої та справедливої глобальної економічної системи.

У свою чергу фундаментальні принципи слід доповнити сучасними, на які має спиратися сучасна модель інституціоналізації світового економічного розвитку. До таких принципів зокрема належать наступні (рис. 1).

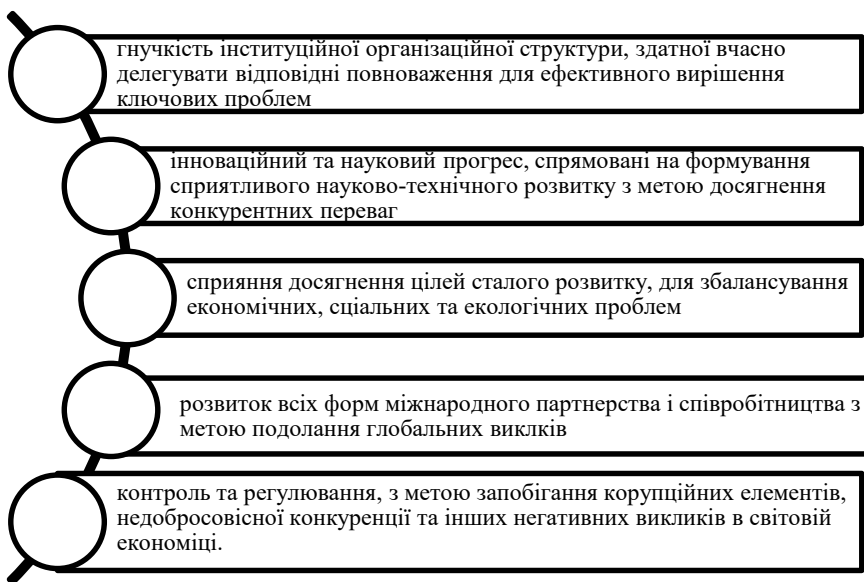

Рис. 1. Принципи сучасної моделі інституціоналізації
глобального економічного розвитку
Складено автором на основі джерела: [2].

Ці принципи формують нову реальність світової економіки, в якій країни дедалі більше взаємозалежні. Отже, міжнародна співпраця задля створення справедливої й стабільної економічної системи є необхідною умовою.

Інституційні принципи слугують не лише інструментом вирішення конфліктів, а й засобом формування міцної кооперації між усіма економічними суб'єктами. Зокрема, інституційні ресурси сприяють розвитку інновацій, зниженню ризиків та забезпеченню стабільності — макроекономічної та соціальної — в умовах глобальної невизначеності. Такі структури здатні інтегрувати інтереси бізнесу, спрямовуючи його розвиток відповідно до національних пріоритетів і цінностей.

У рамках інституційного підходу до модернізації української економіки доцільно реалізувати наступні заходи:

- стимулювання інноваційного розвитку;
- координація конкурентної політики з іншими напрямками економічного управління;
- модернізація ринкової інфраструктури;
- посилення внутрішньої та зовнішньої конкурентоспроможності;
- забезпечення доступу до ресурсів, включно з інформаційними;
- спрощення умов для ведення бізнесу;
- удосконалення регулювання монопольних утворень;
- розширення партнерства між державою та приватним сектором.

Розвиток інституціонального середовища має включати захист приватної власності, зростання ролі фінансового сектору, структурну модернізацію та інтелектуалізацію управлінських процесів. Від якості інституційної бази залежить, яким чином країна розподілятиме результати

економічного розвитку та як реагуватиме на виклики майбутнього.

Нарешті, надмірна бюрократія, корупція, слабкість судової системи та неефективне регулювання є бар'єрами, що гальмують підвищення конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Олейнікова Л.Г. Конкурентоспроможність податкової системи: теорія та практика: монографія: /Л.Г. Олейнікова Запоріжжя: видавець ФОП Мокшанов В.В.; Київ: ДННУ «Акад. фін. Управління»), 2020. 536 с.

2. Стукало Н., Сімахова А. Глобальні тренди розвитку соціальної економіки. *Міжнародна економічна політика*. 2021. №1 (34). С.7-22.

Галазюк Н. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

Боярський Н. член Правління

ГО «Інкубатор демократичних ініціатив»

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

У сучасних умовах глобалізації інформаційно-комунікаційні технології активно проникають у всі сфери життєдіяльності, змінюючи звичні підходи до організації виробництва, торгівлі та управління. Масове виробництво втрачає колишню привабливість для споживача, що змушує підприємства адаптуватися до нових реалій, формуючи гнучкі стратегії розвитку на основі ефективного використання ресурсів і динамічних запитів ринку.

Цифрові технології охоплюють майже всі сфери економічної діяльності, а конкуренція за споживача в онлайн-середовищі набуває дедалі більшої інтенсивності. Інноваційні

технології та інформаційні рішення виступають каталізаторами трансформаційних процесів, формуючи нову архітектуру економічних відносин і створюючи необхідність у розробці надійних механізмів захисту від цифрових загроз. Водночас ці процеси відбуваються в умовах глобальної економічної нестабільності, що зумовлює нерівномірність розвитку країн і залежить від особливостей їхніх інституційних систем.

Розвиток віртуальної реальності, штучного інтелекту, інтелектуальних систем і роботизованих технологій спричиняє істотні зміни в якості життя та структурі ринкових відносин. Це вимагає перегляду механізмів управління конкурентними перевагами як на рівні підприємств, так і держав. Адаптація до змінного середовища, оперативне реагування на виклики ринку та мобілізація інтелектуального потенціалу є ключовими умовами збереження конкурентоспроможності в умовах цифрової трансформації.

Цифровізація потребує системного підходу на рівні державної політики, оскільки її вплив охоплює не лише економіку, а й соціальну та політичну сфери. В економічному вимірі цифрові технології сприяють підвищенню продуктивності та розширенню можливостей для розвитку бізнесу. У соціальній площині цифровізація сприяє трансформації освітніх підходів, підвищенню доступу до інформації, створенню нових форматів зайнятості та посиленню політичної активності громадян через інструменти електронного врядування, що, у свою чергу, підвищує рівень кібербезпеки.

Одним із ключових інструментів вимірювання рівня цифрової трансформації на національному рівні є індекс діджиталізації (DiGiX: The Digitization Index), який оцінює інституційне середовище, поведінкові характеристики агентів та технічні можливості, необхідні для повноцінного використання ІКТ з метою підвищення

конкурентоспроможності та добробуту. Індекс інтегрує показники цифрової ефективності ста країн за трьома напрямками: інфраструктурне забезпечення, рівень попиту та інституційна зрілість [1].

В умовах стрімкого розвитку ІКТ майже всі сфери діяльності зазнають цифрової трансформації, що формує глобальний інформаційний простір. Основними характеристиками цифрового світу є скорочення часу на виконання операцій, оптимізація процесів, а також зростаюча доступність цифрових рішень для широкого кола користувачів.

Цифрова економіка сьогодні є ключовим вектором розвитку провідних країн світу, що спонукає держави з нижчим рівнем технологічного розвитку активізувати інноваційну діяльність для підвищення власної конкурентоспроможності. Для України цифровізація відкриває широкі можливості як на рівні підприємств, так і в суспільстві загалом. Серед основних позитивних наслідків – зростання ВВП, підвищення рівня обізнаності щодо глобальних інноваційних трендів, а також посилення взаємодії між державою, бізнесом і громадянським суспільством, що в підсумку сприяє зміцненню національної конкурентоспроможності [2].

На сучасному етапі розвитку цифрові технології виступають фундаментом для формування та зміцнення конкурентних переваг національної економіки. Це зумовлено, насамперед, впровадженням нових форматів обслуговування клієнтів, заснованих на широкому доступі до глобальних цифрових платформ, а також можливістю оперативного використання актуальних клієнтських даних та передових технологічних рішень.

Цифрова трансформація всіх напрямів господарської діяльності суб'єктів ринку вже не є вибором, а перетворюється на об'єктивну необхідність і обов'язкову

умову збереження та розвитку конкурентоспроможності на глобальному рівні. Вона створює не лише умови для адаптації до сучасних викликів, а й забезпечує стійкі конкурентні позиції в умовах міжнародної економічної взаємодії.

У контексті глобалізаційних процесів цифровізація відіграє визначальну роль у трансформації національних економік, відкриваючи широкі можливості для впровадження інновацій, підвищення продуктивності праці, впровадження сталих бізнес-моделей та раціонального використання ресурсів. Це дозволяє країнам посилювати свої позиції на світовому ринку та ефективніше реагувати на економічні зміни й загрози.

З точки зору забезпечення конкурентних переваг української економіки, цифрові технології формують позитивні перспективи для розвитку. Вони впливають на трансформацію як сприятливих, так і ризикованих чинників у середовищі цифрового ринку, сприяючи впровадженню інновацій у виробничі процеси та досягненню нової якості економічного зростання.

Таким чином, цифровізація стає каталізатором змін у бізнес-практиках, формуючи нову парадигму підприємницької діяльності. Вона змінює традиційні підходи до формування конкурентних стратегій, пропонуючи ефективні цифрові інструменти для зростання продуктивності, оптимізації бізнес-процесів і підвищення міжнародної конкурентоспроможності національних економік.

Список використаних джерел

1. BBVA Research. DiGiX 2022 Update: A Multidimensional Index of Digitization. URL: <https://www.bbvaresearch.com/en/publicaciones/digix-2022-update-a-multidimensional-index-of-digitization/>.

2. Слобода А.О., Скоробогатова Н.Є Аналіз впливу цифрової економіки на конкурентні переваги країни. Актуальні проблеми економіки і управління: Зб. наук. праць. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського Вип. 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/issue/view/10682>.

Галазюк Н. к.е.н., доцент
Лакодей Є. ст. гр. МЕВ–41

Луцький національний технічний університет

ІННОВАЦІЇ ЯК ОСНОВНА ДЕТЕРМІНАНТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕС- СЕРЕДОВИЩІ

В умовах глобалізації інновації стають ключовим чинником конкурентоспроможності підприємств. Вони дозволяють адаптуватися до динамічних змін міжнародного бізнес-середовища, створювати нові продукти, процеси та технології, залучати іноземні інвестиції.

Для України інноваційна діяльність підприємств визначає їх здатність інтегруватися у глобальні ринки та підвищити власну інвестиційну привабливість.

Інноваційна стратегія підприємства може виступати у двох основних аспектах: як технологічний поштовх, який забезпечує перехід підприємства на якісно новий рівень; як відповідь на ринковий попит, що формує нові продукти та послуги для задоволення потреб споживачів.

Рівень інноваційної активності підприємства визначається низкою факторів: технологічним укладом, організаційною структурою, ресурсними можливостями, рівнем інноваційного потенціалу [1, с.67].

Особливе значення має здатність підприємства до гнучкого реагування на зміни середовища, ефективної

взаємодії з науковими установами, університетами, дослідницькими лабораторіями.

Зовнішні чинники, що впливають на інноваційну активність підприємств

- Економічні: стан національної економіки, рівень ВВП, інфляції, купівельної спроможності населення, доступність фінансування, кредитів, венчурного капіталу.

- Технологічні: темпи технологічного розвитку, доступ до нових розробок, трансфер технологій.

- Правові: законодавча база щодо захисту інтелектуальної власності, пільги для інноваційних компаній, вимоги щодо сертифікації та стандартів.

- Соціальні: рівень освіти населення, готовність суспільства сприймати нові продукти й технології.

- Політичні: стабільність, державна підтримка інноваційних процесів, створення технопарків, програм субсидіювання.

Внутрішні чинники підвищення інноваційного потенціалу підприємства

- Організаційні: структура управління, інноваційний менеджмент, корпоративна культура, що сприяє креативності персоналу, швидкість ухвалення управлінських рішень.

- Ресурсні: наявність фінансових, матеріальних, інформаційних ресурсів, співпраця з лабораторіями, доступ до ринкових знань і трендів.

- Стратегічні: формування та впровадження інноваційної стратегії, ефективна система мотивації та залучення персоналу до інноваційних проєктів.

Інновації виступають основним драйвером стратегічного зростання підприємств. Вони забезпечують: підвищення конкурентоспроможності; адаптацію до викликів глобалізації та технологічної революції; вихід на міжнародні ринки; доступ до глобальних ланцюгів створення доданої вартості.

Завдяки інноваційній діяльності підприємства не лише модернізують виробничі процеси, але й активно залучають інвестиції, створюють нові робочі місця, стимулюють економічне зростання [2, с. 35]. Основні рушійні сили інвестування в інновації: глобальна конкуренція, що стимулює підприємства впроваджувати інновації для утримання ринкових позицій; потреба в оновленні продуктів та послуг, відповідно до еволюції потреб і очікувань споживачів; доступ до нових технологій, що забезпечує конкурентні переваги; очікувана прибутковість інновацій, що приваблює інвесторів.

Розуміння та врахування цих факторів дозволяє підприємствам успішно реалізовувати інноваційні проєкти та нарощувати інвестиційну привабливість. Інновації є визначальним чинником формування міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств. Вони забезпечують перехід до економіки знань, сприяють розвитку нових галузей, структурній перебудові економіки та виходу підприємств на світові ринки [3, с.131].

Активна інноваційна діяльність дозволяє українським компаніям стати повноцінними учасниками глобальних ланцюгів вартості. Підтримка інновацій з боку держави, приватного сектору та міжнародних партнерів має стати пріоритетом для досягнення стійкого розвитку та конкурентоспроможності України у міжнародному бізнес-середовищі.

Список використаних джерел

1. Інноваційний розвиток підприємства. Підручник / за заг. ред. д.е.н, проф. Микитюка П. П. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 320 с.
2. Косовець Г. Інноваційна діяльність в Україні: сучасні тенденції. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: виклики воєнного часу. XIV Міжнар.

бізнес-форуму (Київ, 23 берез. 2023 р.) Київ: Держ.торг.-екон. ун-т, 2023. С. 35-43.

3. Небаба Н. О., Чимшир Г. В. Інноваційна діяльність підприємств малого бізнесу: теоретичні засади дослідження та особливості здійснення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Том 3. С. 130-136.

Галазюк Н. к.е.н., доцент

Ляшко В. ст.гр. МЕВмз–11

Луцький національний технічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Інвестиційна привабливість, як концепт, насамперед визначається якістю та привабливістю об'єкта для залучення інвестиційних ресурсів. Це поняття широко застосовується для оцінки різних ринків, країн, регіонів або підприємств, які мають намір залучити зовнішні інвестиції для розвитку своєї виробничо господарської діяльності або її розширення. Рішення про інвестування визначається широким спектром факторів, що обумовлюють його привабливість, які включають економічну, політичну, соціальну та інституційну сфери [1].

Очевидно, залучення в Україну іноземних інвестицій, можливо за умов покращення інвестиційного клімату. Цей фактор є одним з визначальних, що впливають на обсяг залучених інвестицій. Збільшення рівня інвестицій призводить до економічного зростання в країні, що, у свою чергу, покращує якість життя її громадян. Таким чином, створення більш привабливих для інвесторів умов в Україні є одним з найважливіших завдань наразі.

Інвестори ретельно аналізують об'єкти інвестування перед тим, як вкладати кошти в нього. Це включає оцінку потенційної вигоди від інвестиції. Темпи зростання ВВП є одним з основних показників економічного здоров'я країни та її здатності залучати іноземні інвестиції. Інвесторам важливо вивчати макроекономічні показники, які показують загальний стан економіки та її стабільність, такі як державний борг, темпи зростання ВВП, рівень інфляції й зовнішньоторговельний баланс.

Зростання рівня виробництва, доходів населення та внутрішнього споживчого попиту зазвичай свідчать про зростання ВВП, що сприяє інвестиціям. І навпаки, падіння ВВП може вказувати на економічні проблеми та знижувати залучення іноземних інвестицій до країни.

Однією з головних проблем, що впливає на інвестиційну привабливість України, є розвинена тіньова економіка та системна корупція. Недостатній досвід створення незалежної держави та недоліки попередньої системи призвели до відсутності моральних принципів й історичних практик дотримання законів у громадян і компаній. Експерти Всесвітнього економічного форуму вважають, що низька фінансова стабільність і макроекономічна нестабільність також є серйозними проблемами, які сприяють зниженню конкурентоспроможності та зростанню тіньової економіки.

Військові дії та економічні труднощі останніх років значно вплинули на макроекономічні показники країни, зокрема, призвели до нестабільності та коливань у ключових економічних індикаторах. Незважаючи на ці виклики, зусилля щодо стабілізації економіки та проведення реформ починають приносити позитивні результати [2, с. 290].

Для покращення інвестиційного клімату необхідно продовжувати проведення комплексних і ефективних реформ, спрямованих на зміцнення фінансових ринків, вдосконалення

судової системи, подолання корупції та бюрократії. Особлива увага має приділятися захисту прав інвесторів та створенню сприятливих умов для ведення бізнесу. Це включає не лише правові та організаційні заходи, але й соціально-економічні ініціативи, спрямовані на покращення загального економічного середовища.

Сприятливе географічне положення України, наявність кваліфікованої та відносно дешевої робочої сили, а також великий внутрішній споживчий ринок створюють передумови для зростання інвестиційної привабливості країни. Крім того, науково-технічний потенціал та інноваційні можливості України також є вагомими аргументами для іноземних інвесторів [3].

Незважаючи на те, що індекс сприйняття корупції показує певний прогрес у боротьбі з цим явищем, рівень корупції залишається високим і є однією з головних проблем, що впливає на інвестиційну привабливість країни. Постійне зростання зовнішнього боргу свідчить про нестабільність економічної ситуації та потребу в зовнішньому фінансуванні.

Відновлення інвестиційної активності є ключовим завданням для подальшого економічного розвитку країни. Це не лише сприятиме зростанню ВВП, але й підвищить якість життя громадян шляхом створення нових робочих місць, збільшення доходів населення та покращення загального рівня добробуту. Успішне залучення інвестицій залежить від здатності України адаптуватися до сучасних викликів і ефективно використовувати свої внутрішні ресурси для створення стабільного та привабливого інвестиційного клімату.

Список використаних джерел

1. Короткова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства та методики її оцінювання. *Ефективна економіка*. 2013. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_6_54.

2. Бондаренко В.С. Вплив воєнного стану на інноваційно-інвестиційні процеси в країні. Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XVI Всеукраїнської наукової конференції, 14 листопада 2024р. Умань: УНУС. 2024. С. 289-292.

3. Смесова, В., & Яськов, Є. (2024). Інвестиційна привабливість економіки України: сучасний стан та рейтингове оцінювання. *Економіка та суспільство*, (64). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-66>.

Галазюк Н. к.е.н., доцент

Радь В. ст. гр. МЕВ-21

Копчунь В. ст. гр. МЕВ-21

Луцький національний технічний університет

СУТЬ, ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Сучасна світова економіка стикається з багатьма економічними проблемами, які суттєво впливають на економічний розвиток країн. Тому невід'ємною частиною економічного життя є економічні конфлікти. Вони є важливим об'єктом дослідження для економічних наук, таких як: економіка, фінанси, міжнародні відносини і політична економія.

Економічні дослідження з питань економічних конфліктів виникають через розбіжності у інтересах різних сторін, які протистоять одна одній в зусиллях отримати більше ресурсів, доходів або влади [1, с.12]. Зазвичай, економічні конфлікти породжуються такими питаннями, як заробітна плата, умови праці, податки, правила торгівлі, доступ до ресурсів, а також зіткнення інтересів, підприємств та конкуренція на ринку.

Економічні конфлікти - це конфлікти, що виникають через розбіжності в економічних інтересах різних сторін. Ці конфлікти можуть виникати на різних рівнях, від міжнародних відносин до конфліктів між підприємствами або індивідуальними особами. У галузі економіки та соціології було розроблено різні теорії, які пояснюють причини виникнення економічних конфліктів, їх вплив на економіку та можливі шляхи їх вирішення. Основні причини економічних конфліктів: розбіжності в економічних інтересах різних сторін; несправедливе розподіл ресурсів та прибутків; недотримання угод та контрактів; неправомірна конкуренція та монополізація ринку; політичні чинники, такі як санкції та тарифи [2, с.256].

Взагалі, дослідження економічних конфліктів є важливим напрямком досліджень для розвитку економічної науки та побудови стабільного та справедливого суспільства. Економічні конфлікти можуть бути різними: тарифні бар'єри (уряд може запроваджувати тарифи на імпортовані товари для захисту внутрішнього ринку від конкуренції з-за кордону); конкуренція (бізнеси можуть конкурувати між собою за ринки збуту, ресурси або інвестиції); розбіжності у вимогах (підприємства можуть мати різні вимоги до якості, кількості чи ціні товарів); нестабільність ринку (коли економіка зазнає кризи, бізнеси можуть конкурувати за обмежені ресурси, що залишилися); фінансові проблеми (заборгованості, недостатність капіталу, фінансові ризики та інші фінансові проблеми); конфлікти між різними групами інтересів (у будь-якому суспільстві можуть існувати різні групи інтересів, які борються за свої права та інтереси); конфлікти між різними рівнями управління (управління на місцевому, регіональному та національному рівнях).

Прояви економічних конфліктів можуть мати серйозні наслідки для економіки та суспільства в цілому, такі як: зниження економічного зростання; збільшення бідності та

соціальних нерівностей; погіршення міжнародних відносин; зменшення інвестицій та інновацій; збільшення витрат.

Існує кілька способів вирішення економічних конфліктів:

1. Дипломатичні заходи: це може включати переговори між сторонами, підписання угод та контрактів, взаємний компроміс та узгодження.

2. Медіація та посередництво: це можуть бути нейтральні сторони, які допомагають сторонам досягнути згоди та компромісу.

3. Арбітраж: це юридичний процес, коли рішення приймається нейтральним третім арбітром, який вирішує конфлікт на підставі фактів та обставин справи.

4. Судове вирішення: якщо конфлікт не може бути вирішений іншими способами, сторони можуть звернутися до суду для вирішення спору.

5. Уникнення економічних конфліктів може бути досягнуте шляхом попередження та управління ризиками, сприятливими економічним умовами, дотриманням договорів та взаємної поваги між сторонами.

З одного боку, технологічний розвиток дозволяє підприємствам економити кошти, підвищувати продуктивність та розширювати глобальний ринок збуту. Однак, це може призвести до зменшення кількості робочих місць, що може створити соціальні та економічні проблеми [3, с.288]. З іншого боку, технології можуть бути використані в міжнародних конфліктах, наприклад, для кібератак, віддаленого злому та шпигунства. Це може мати серйозні наслідки для економіки та безпеки країн.

Для вирішення міжнародних економічних конфліктів в умовах світової кризи можуть бути запропоновані такі шляхи, як посилення міжнародної співпраці та зменшення торговельних бар'єрів, введення нових правил та механізмів для регулювання міжнародної торгівлі та інвестицій, а також

збільшення ролі міжнародних організацій у розв'язанні міжнародних економічних конфліктів. Діалог та переговори можуть відігравати важливу роль у вирішенні економічних конфліктів в умовах міжнародної кризи.

Таким чином, розвиток світового господарства, пристосування його до змін, пов'язаних із науково-технічним та соціально-економічним прогресом, зумовили розмаїття інтеграційних структур: міждержавних, соціально-економічних, регіональних, функціонально-галузевих. Нові кількісні й якісні характеристики інтеграційних процесів зумовили розвиток теорії економічної інтеграції. На рубежі століть сталася масштабна реструктуризація світової економічної системи, йде пошук нових параметрів стратегічної рівноваги.

Список використаних джерел

1. Краузе, Ж. Економічні конфлікти у сучасному світі. *Економічна газета*. 2007. № 16. С. 12-15.
2. Купер Р. Інструменти дипломатії в умовах міжнародних конфліктів. Київ: Ніка-Центр, 2011. 256 с.
3. Льюїс Дж. Міжнародні економічні конфлікти: проблеми та вирішення. Кембридж: Кембриджський університетський прес, 2014. 288 с.

Галазюк Н. к.е.н., доцент

Сагаль В. ст.гр. МЕВ- 31

Луцький національний технічний університет

ЕКОНОМІЧНІ ВИГОДИ ТА СОЦІАЛЬНІ РИЗИКИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ: ДОСВІД ІНДІЇ (ЯК КРАЇНИ- ДОНОРА) І США (ЯК КРАЇНИ-РЕЦИПІЄНТА)

В умовах глобалізації будь-яка країна світу, економіка якої працює на ринкових засадах, через робочу силу та міграційні процеси тісно пов'язана з міжнародним ринком

праці. З розвитком світової економіки цей зв'язок щорічно посилюється, оскільки на міграційні потоки впливають різні фактори, а саме політико-правові, соціально-демографічні, економічні й інші чинники.

Під міжнародною міграцією робочої сили розуміємо переміщення працездатних громадян з однієї країни в іншу в межах міжнародного ринку праці» [1].

У загальному розумінні, міжнародна трудова міграція - переміщення особи, пов'язане з перетинанням державного кордону, з метою виконання робіт, надання послуг на платній основі чи провадження будь-якого виду підприємницької діяльності, не забороненого законодавством держави працевлаштування, за умови, що особа має на це відповідний дозвіл державного органу [2].

Економічною основою цього процесу є нерівномірність соціально-економічного розвитку держав та необхідність перерозподілу трудових ресурсів. Саме через міграцію робочої сили формується глобальний ринок праці, на якому взаємодіють інтереси країн-експортерів та імпортерів робочої сили. Такий процес може мати як позитивні, так і негативні наслідки для обох сторін.

На прикладі Індії та США можна побачити різний вплив міграції робочої сили. Індія виступає як країна-донор: значна кількість кваліфікованих фахівців залишає країну в пошуках кращих умов праці за кордоном. Згідно з даними ООН, Індія є світовим лідером за кількістю емігрантів: у 2024 році за межами країни проживало понад 18,5 мільйона осіб індійського походження, що становить близько 6% від загальної кількості міжнародних мігрантів у світі [3].

Індія щорічно втрачає значну кількість висококваліфікованих фахівців, особливо в галузях інформаційних технологій (ІТ) та охорони здоров'я. Попри відтік кадрів, Індія отримує значні обсяги грошових переказів від своїх громадян, які працюють за кордоном. У 2024 році

обсяг таких переказів сягнув рекордних \$129,4 мільярда, що зробило Індію лідером у світі за цим показником [4].

Масова еміграція висококваліфікованих працівників призводить до дефіциту кадрів у ключових секторах економіки. Деякі індійські фахівці повертаються на батьківщину після здобуття досвіду за кордоном. Це сприяє передачі нових знань, технологій та інвестицій, а також створенню нових підприємств і робочих місць. Однак масштаби зворотної міграції залишаються обмеженими.

Індія стикається з подвійним викликом: з одного боку, еміграція висококваліфікованих кадрів може уповільнювати розвиток ключових секторів економіки, а з іншого, грошові перекази від трудових мігрантів становлять важливе джерело доходу для країни.

Щодо США ситуація складається навпаки вона є представником країни-реципієнта. Американська економіка виграє від припливу трудових мігрантів, особливо в галузях, які не користуються популярністю серед місцевого населення — сільське господарство, будівництво, сфера обслуговування. У 2023 році іноземні працівники становили 18,6% робочої сили країни, демонструючи вищий рівень участі в робочій силі (66,6%) порівняно з місцевим населенням (61,8%) [5].

Це особливо важливо для секторів, що стикаються з дефіцитом робочої сили, таких як охорона здоров'я, технології та будівництво. Крім того, іммігранти сприяють зростанню ВВП, інновацій та споживання. Вони розширюють споживчий ринок, створюють нові підприємства та сприяють розвитку технологій.

Спираючись на дану інформацію трудова міграція до США приносить вагомі економічні вигоди, водночас породжуючи певні соціальні труднощі. Для забезпечення стабільного економічного зростання важливо реалізовувати продуману імміграційну політику, що поєднує залучення

висококваліфікованих фахівців із дієвими заходами підтримки їх інтеграції у суспільство.

Міжнародна трудова міграція є одним із ключових факторів глобального перерозподілу ресурсів у сучасному світі. На прикладі Індії як країни-донора та США як країни-реципієнта видно, що цей процес має як переваги, так і виклики для обох сторін. Індія отримує значні валютні надходження через грошові перекази та потенціал зворотної міграції, але водночас втрачає частину свого кваліфікованого кадрового потенціалу. США ж, залучаючи трудових мігрантів, особливо у сфері високих технологій та обслуговування, зміцнюють свою економіку й інноваційний потенціал, проте стикаються з проблемами інтеграції та додатковим навантаженням на соціальну інфраструктуру.

Список використаних джерел

1. Короленко Н. В. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. Ефективна економіка. 2021. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_1_40.

2. Проект Закону України «Про основні засади державної міграційної політики України». Проект Закону України від 14.07.2010 № 6705. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF56900A?an=3>.

3. United Nations. International Migrant Stock. URL: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>.

4. India receives over \$100 billion remittances for three consecutive years. Gayatri Nayak. Apr 01, 2025. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/nri/invest/india-receives-over-100-billion-remittances-for-three-consecutive-years/articleshow/119811159.cms?from=mdr>.

5. The Importance of Immigrant Labor to the US Economy. Kevin Appleby. September 2, 2024. URL: <https://cmsny.org/importance-of-immigrant-labor-to-us-economy>.

Galazyuk N. PhD in Economics, Associate Professor
Fedyshyn V. student of the group IER–31

GLOBAL ASPECTS OF TECHNOLOGY TRANSFER AND MECHANISMS FOR PROTECTION OF INNOVATION

The international movement of technologies has two main options: commercial, which includes international trade in goods and services, as well as technology transfer, and non-commercial, which includes scientific and technical publications, holding exhibitions, fairs, symposia, migration of specialists and the activities of international organizations for cooperation in science and technology. Most countries use various legal instruments to protect new technologies, such as patents, licenses, know-how, copyright and industrial designs, as well as trademarks. These instruments fall under the concept of "intellectual property" and are divided into two components:

1. Industrial property, which includes patents for inventions and industrial designs, as well as certificates confirming the registration of trademarks and service marks. All these means of protection are protected under the Paris Convention of 1883.

2. Copyright covers all creative expressions, regardless of their form, purpose and value (such as lectures, reports, articles, brochures, books, technical descriptions, operating instructions, illustrations of various kinds, drawings, posters, photographs, etc.), and determines that no one may reproduce or use these objects in any way without the consent of the author or his successors in title. This right is protected by national laws, and at the international level by the Berne Convention of 1886 and the Universal Convention of 1952 [1]. Let us consider the individual instruments in more detail.

A patent is a document issued by a competent state body to an inventor, confirming his authorship and priority, and grants him the monopoly right to use the innovation for a certain period (usually 15-20 years) in a certain territory of the country.

A license is a permission granted by the owner of the technology (licensor) to an interested party (licensee) to use this technology for a certain period and for a certain fee, regardless of whether it is patented or not.

Know-how is technical experience and commercially valuable information about production methods. It can be software, production procedures and skills, diagrams, drawings, descriptions, recipes and other elements.

Copyright (right of reproduction) is the exclusive right of the author to display and reproduce his work. Copyright protects mainly works of art and literature, such as books, films, radio broadcasts, audio and video productions. However, it can also extend to knowledge such as sketches, models, drawings, and blueprints used in the production process.

An industrial design refers to a new artistic design of a product that determines its appearance. Using an industrial design, you can obtain a monopoly on the shape or ornament of a product. Patents are issued for industrial designs, as well as for inventions.

A trademark is a symbol used by a particular organization to identify the manufacturer of a product, and its use by other organizations without the official permission of the owner is prohibited. If no one has challenged the ownership of the trademark within the period specified by law, then in the country of origin this trademark can be used by enterprises in the global technology market. In the case of exporting a product, trademark registration is usually carried out in the countries to which the product is exported. [2]

International technology transfer takes the following forms:

1. A patent agreement is an international trade agreement under which the patent owner transfers the right to use his invention to the patent buyer. This form is usually used by small specialized companies that do not have the opportunity to implement the invention in production, and they sell patents to large corporations.

2. A license agreement is an international trade agreement under which the owner of the invention or technical knowledge grants another party permission to use his rights to the technology within certain limits.

3. «Know-how» is the transfer of technical experience and exclusive knowledge in production, which include information on technology, economics, management and finance and provide certain advantages. In this case, we are usually talking about unpatented inventions that have commercial value.

4. Engineering is the provision of technological knowledge necessary for the acquisition, installation and operation of purchased or leased equipment and machines. This includes a wide range of activities, such as feasibility studies, consulting, supervision, design, testing, warranty and post-warranty service.

5. Franchising - the transfer of the right to do business under a certain trademark or brand of the franchisor.

6. Copyright agreements – the transfer of the author's exclusive right to intellectual property, in particular, printed products.

7. Provision of scientific and technical services in the fields of production, circulation and management, including engineering, consulting, information services, management, personnel training and others [3].

Thus, the cross-border movement of technology can accelerate the development of society and promote innovation in various industries. The commercial version of the movement, which involves international trade in goods, services and technology transfer, contributes to economic growth and business support. The non-commercial version, focused on scientific and technical publications, exhibitions, symposia and cooperation in science and technology, supports the exchange of knowledge and promotes scientific progress.

To protect new technologies, most countries use a variety of legal instruments, such as patents, licenses, know-how, copyright

and industrial designs. These instruments, as part of the concept of «intellectual property», provide protection and stimulate the further development of technologies.

References

1. Types and forms of technological transfer. URL: https://pidru4niki.com/1356061563567/pravo/tipi_formi_tehnolog_ichnogo_transferu.
2. Objects and subjects of CPT and forms of technology transfer. URL: <https://buklib.net/books/32484/>.
3. Rodionova I. V. The main forms and stages of technology transfer of industrial enterprises. *Bulletin of the Zaporizhzhia National University*. 2012. №. 3 (15). P. 59-64.

Жидик А. к.е.н., доцент, докторант кафедри міжнародних економічних відносин

Університет митної справи та фінансів

ПРИНЦИПИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ПАРАДИГМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

У XXI столітті глобальні виклики, пов'язані з виснаженням природних ресурсів, змінами клімату, зростанням соціальної нерівності та загостренням економічних криз, актуалізували потребу у нових підходах до формування економічної політики. Традиційна модель економічного зростання, орієнтована переважно на прибутковість і споживання, виявила свою обмеженість у забезпеченні довгострокового добробуту суспільства. У цьому контексті концепція сталого розвитку постає як відповідь на необхідність гармонізації економічних, соціальних та екологічних складових у межах сучасної парадигми економічних відносин.

Актуальність дослідження принципів сталого розвитку зумовлена тим, що вони стають невід'ємною частиною стратегій держав, бізнесу та міжнародних організацій, які прагнуть поєднати економічну ефективність із відповідальністю перед суспільством та природою. У центрі сучасних економічних трансформацій стоїть потреба у впровадженні таких підходів, які забезпечують не лише економічне зростання, а й збереження навколишнього середовища та соціальну справедливість для майбутніх поколінь. Дослідження принципів сталого розвитку в контексті сучасних міжнародних економічних відносин є важливим кроком до формування ефективної та відповідальної економічної моделі майбутнього.

У контексті сучасних міжнародних економічних відносин принципи сталого розвитку виступають фундаментальними орієнтирами для побудови збалансованої моделі глобального зростання, яка враховує не лише економічні вигоди, а й соціальну справедливість та екологічну безпеку. Інтеграція економічного, соціального та екологічного вимірів передбачає збалансоване поєднання економічного зростання, захисту навколишнього середовища та соціального добробуту. У міжнародних економічних відносинах це проявляється у транснаціональній співпраці, де економічні угоди враховують екологічні стандарти та права людини. Принцип глобального партнерства базується на тому, що сталий розвиток неможливий без міжнародної кооперації – розвинені країни мають підтримувати країни, що розвиваються, шляхом інвестицій, трансферу екотехнологій, сприяння у подоланні бідності та нерівності. У міжнародній торгівлі все більшого значення набувають питання відповідального споживання і виробництва. Важливо не лише отримати економічний зиск, а й мінімізувати шкоду для екосистем, зберігаючи ресурси для майбутнього. Принцип «забруднювач платить» визначає, що економічні суб'єкти повинні нести повну відповідальність за завдану екологічну

шкоду. У міжнародному аспекті він все частіше фігурує в політиках вуглецевого регулювання, торгових санкціях і кліматичному фінансуванні. Міжнародні економічні рішення мають прийматися відкрито, із залученням усіх зацікавлених сторін: держав, бізнесу, громадськості та науковців, що забезпечує легітимність і стійкість глобальних стратегій.

Ключовим фактором виступає врахування принципів сталого розвитку у стратегічному прогнозуванні економічного зростання. Концепція сталого розвитку стає центральною в економічній політиці багатьох країн. Традиційні економічні моделі часто не враховують екологічні обмеження і наслідки, що призводить до короткострокового планування і неефективного використання ресурсів [1].

Отже, у сучасній системі міжнародних економічних відносин принципи сталого розвитку стають не лише етичними орієнтирами, а й практичними вимогами до ведення бізнесу, укладання міжнародних угод і реалізації політики державами. Їхнє ігнорування дедалі більше веде до втрати конкурентних переваг і політичного авторитету на світовій арені. Принципи сталого розвитку дедалі активніше інтегруються у структуру сучасних міжнародних економічних відносин, змінюючи уявлення про економічну ефективність і конкурентоспроможність. Збалансування економічного зростання із соціальною справедливістю та екологічною відповідальністю стало ключовою умовою для формування довгострокових стратегій держав, транснаціональних корпорацій і міжнародних організацій. Усвідомлення необхідності міжпоколінної справедливості, раціонального використання ресурсів, глобального партнерства та прозорості у прийнятті рішень сприяє переходу до нової моделі економічного розвитку — інклюзивної, безпечної та стійкої. У цьому контексті сталий розвиток перестає бути лише ідеологічною концепцією й перетворюється на практичний інструмент глобального

управління, здатний забезпечити гармонійний розвиток людства в умовах глобальних викликів.

Таким чином, дотримання принципів сталого розвитку у міжнародних економічних відносинах є не лише етичним імперативом, а й стратегічною необхідністю для забезпечення стабільності, процвітання та збереження планети для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Лютак О.М., Баула О.В., Небаба Н.О., Федоренко О.В., Грицай О.В. Моделювання впливу еколого-економічних факторів на зростання ВВП країни. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. №7 (277). с.143-151.

Зелінська О. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ПОЛІТИЧНЕ ТА ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА США

Політичне та військове співробітництво між Україною та Сполученими Штатами Америки є одним із ключових аспектів міжнародних відносин обох країн, яке розвивається на тлі глобальних політичних змін і нових геополітичних викликів. Після здобуття Україною незалежності в 1991 році, американська підтримка стала важливим чинником на шляху до зміцнення державної суверенності, демократичних перетворень та інтеграції до міжнародних організацій. Проте найбільшого розвитку співпраця між Україною та США набула після 2014 року, коли росія анексувала Крим і почала агресію на сході України, що змусило Київ звернутися до західних партнерів за підтримкою. Система стратегічного партнерства між Україною та США охоплює низку важливих аспектів, серед яких політичні консультації, економічна допомога, військова підтримка та співпраця в рамках

міжнародних організацій. Спільні зусилля у сфері безпеки стали необхідною відповіддю на нові загрози та виклики, зокрема в контексті війни росії проти України, що триває вже більше ніж десять років. Відтак, співпраця між Україною та США має визначальний вплив на стабільність і безпеку в Європі та світі загалом.

Військово-технічна допомога США Україні протягом 2022-2024 рр. є найбільшою в історії і надавалася пришвидшено з ціллю зменшення експансіоністських намірів росії, а також з метою сприяння міжнародній безпеці в майбутньому. З 2022 року було підписано кілька важливих двосторонніх угод, що передбачають розширення співпраці у сфері безпеки, економіки та політичної інтеграції України в західний світ. Американські високопосадовці неодноразово заявляли про непохитну підтримку України на міжнародній арені, сприяючи ухваленню санкцій проти росії та зміцненню європейської безпеки в тому числі.

На практиці США використовують відповідні програми (рис. 1) для надання військового фінансування іншим країнам, в тому числі Україні, а також прямого і непрямого постачання зброї.

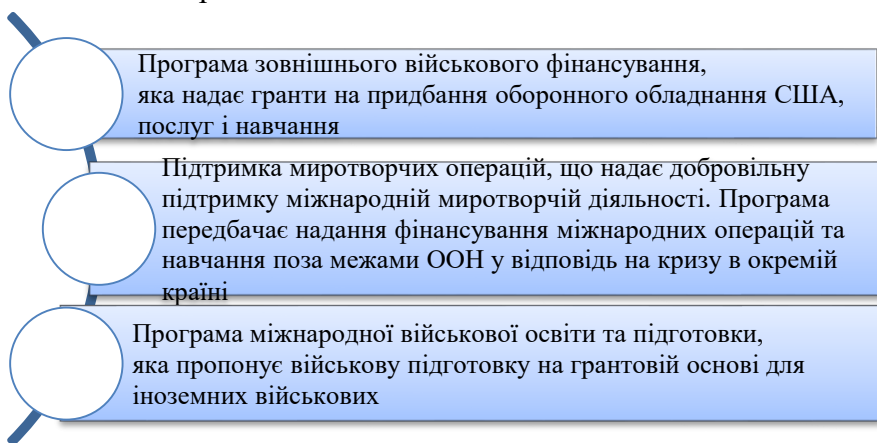

Рис. 1. Програми США щодо надання військової допомоги [1]

Довгий час Україна була «буферною зоною» між ЄС та НАТО, але в процесі євро- та євроатлантичної інтеграції вона зіткнулася з жорстокою і агресивною військовою відповіддю з боку росії, що посилює міжнародну реакцію, особливо з боку США. Загальновідомо, що статус наддержави завжди дозволяв США об'єктивно і цілеспрямовано впливати на міжнародні процеси в усьому світі і займати гегемоністську позицію в міжнародних відносинах.

Військова допомога США Україні в період з 2022 по 2024 рік стала ключовим чинником у забезпеченні здатності України протистояти російській агресії. Ця допомога охоплює широкий спектр озброєнь та техніки, що дозволяє Україні ефективно вести оборонні та наступальні операції. Подальша підтримка, включаючи нові угоди та постачання, свідчить про тривале стратегічне партнерство між двома країнами. Навчальні програми для українських військових у рамках співпраці з США також набули особливого значення. Американські інструктори готували українських солдатів до використання сучасних систем озброєння, що суттєво підвищило боєздатність Збройних Сил України.

Сучасний політичний діалог між Україною та Сполученими Штатами Америки у 2025 році переживає період значних змін і перебуває в центрі уваги світової спільноти. Відносини між двома країнами стали більш складними та багатограними, зокрема через нові економічні угоди, дипломатичні виклики та стратегічні інтереси в умовах триваючої війни з Росією. Зокрема 28 лютого 2025 року відбулася зустріч між президентами України та США, Володимиром Зеленським та Дональдом Трампом, у Білому домі. Переговори завершилися без підписання угоди через публічну суперечку між лідерами, що призвела до дипломатичної напруги.

Також 2 березня 2025 року у Лондоні відбувся важливий саміт, на якому обговорювалися питання безпеки та мирного врегулювання конфлікту в Україні. Участь у саміті взяли лідери 16 держав, а також представники ЄС та НАТО. Прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер підкреслив важливість забезпечення стабільного миру та підтримки України в її прагненні до європейської інтеграції.

Наразі постачання американської зброї для ЗСУ вдалося відновити і воно продовжується за контрактами, підписаними ще за президентства Джо Байдена. За планом, ці поставки мають тривати аж до кінця 2025 року. Проте не варто виключати «непередбачуваних обставин», які раптово можуть їх зупинити, за мовчазною згодою нової адміністрації Білого дому. Враховуючи вищесказане на сьогоднішній день основні зусилля Києва спрямовані на те, щоб за допомогою власного виробництва і за підтримки країн ЄС замінити більшість американського озброєння. Щоб коли або якщо Трамп перекриє допомогу Києву, це не призвело до провалу на фронті. Однак досі зрозуміло, що війна не закінчиться через тиждень чи два і ворог все ще переважає українську армію в технічному оснащенні. Тому військова допомога має бути постійно, а не ситуативною і надихати країни антипутінської коаліції на здійснення вагомого внеску у боротьбу демократичного світу з варварською росією.

Список використаних джерел

1. Military aid defined. URL: <https://new.debateus.org/military-aid-defined/>.
2. Перелік військової допомоги Україні під час російсько-української війни. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_military_aid_to_Ukraine_during_the_Russo-Ukrainian_War?utm_source=chatgpt.com.

Зелінська О. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

Скімов С. Ph.D.

Чеський університет природничих наук у Празі (Чехія)

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ДЛЯ КРАЇН ЕМІГРАЦІЇ ТА ІММІГРАЦІЇ

Міжнародна міграція є складним процесом, який має значні економічні наслідки для країн, як тих, звідки відбувається еміграція, так і тих, куди прибувають іммігранти. Вона впливає на ринок праці, демографічну ситуацію та соціальні системи обох типів країн.

Переваги міграції для країни-імпортера заключаються в підвищенні пропозиції на ринку праці та розширення культурного спектру, залучення дешевої та кваліфікованої робочої сили, підвищення конкурентоспроможності внутрішнього виробництва розвиток науково-технічного потенціалу країни, а також сприяння вирішенню демографічних проблем. Розглянемо їх докладніше. Як показує статистика, в першій половині ХХІ ст. спостерігалася збільшена пропозиція праці у Європі та США складалася на 45 і 70% з міжнародних мігрантів [1].

Іммігранти часто виконують роботу, яку місцеві жителі вважають непривабливою; зокрема, міжнародні мігранти складають 24% і 28% зайнятих у скорочуваних галузях економіки в Європі та США відповідно (роботи у виробництві, його обслуговуванні та підтриманні). Більшість іммігрантів зазвичай готові працювати за меншу оплату, ніж місцеві мешканці. Водночас висококваліфікована робоча сила робить значний внесок у розвиток науково-технічного, економічного і культурного потенціалу країни, що приймає. Економіки багатьох розвинених країн, таких як Канада, Австралія, Нова Зеландія та Ізраїль, значно скористалися припливом іммігрантів для свого становлення. Також

важливо відзначити внесок іммігрантів у розвиток економік США, ПАР та Аргентини, тому їхня імміграційна політика зустрічає менше опору [2].

Різноманітність культур сприяє зменшенню расових упереджень, випадків дискримінації та інших подібних явищ. Деякі дослідники вважають, що мігранти можуть сприяти поліпшенню демографічної ситуації у країнах зі низьким рівнем народжуваності та великою кількістю людей похилого віку [3]. На противагу державних трансфертів, таких як дотації, субвенції або субсидії, грошові перекази надходять безпосередньо до родин мігрантів, що дає змогу вважати їх ефективнішими в плані задоволення потреб реципієнтів. Грошові перекази дають змогу розподіляти багатство між різними місцями. Дослідження міжнародних аспектів 71 країни, що розвиваються, показало, що кожне збільшення величини грошових переказів на голову населення на 10% призводить до зменшення частки людей, що живуть у бідності, на 3,5% [4]. Хоча грошові перекази переважно спрямовуються на споживання, вони також можуть виступати як джерело формування фінансових ресурсів для підтримки освіти, охорони здоров'я та інвестицій у розвиток у найбідніших країнах.

Від'їзд молодих людей за кордон сприяє зменшенню напруги на ринку праці, що робить легшим пошук роботи для місцевих мешканців. Коли мова йде про обмін знань та навичок, особливо у контексті короткотермінової або сезонної міграції, мігранти часто повертаються на батьківщину з новими ідеями та отриманими в іноземних країнах знаннями. Йдеться про навчання працівників новим професійним навичкам безкоштовно для країни-експортера, а також про впровадження передових методів організації праці.

Багато компаній, фермерських господарств та стартапів мають за своєю основою людей, які здобули необхідні знання під час свого досвіду у міграції. Ці особи є більш схильними

до прийняття інвестиційних ризиків у порівнянні з іншими інвесторами у цих країнах. Їм це легше робити, оскільки вони можуть краще оцінити такі ризики та мають зв'язки, які допомагають прискорити сам процес інвестування.

Негативний вплив відчутний не лише серед мігрантів, а також серед їхніх родин, які залишаються без необхідної підтримки, часто через розлучення з батьками може мати довгострокові негативні наслідки для дітей. Безпека мігрантів також стає важливою проблемою: подорож може бути небезпечною і призвести до ризиків для фізичного та психічного здоров'я; мігранти можуть потрапити в руки торговців людьми або експлуататорів; також, через економічну кризу в країні перебування або депортацію, вони можуть бути змушені повернутися на батьківщину. Незважаючи на переваги залучення іноземної робочої сили, численні політики та місцеві жителі в провідних країнах-імпортерах розглядають міграцію як економічний тягар.

Недоліки для країни-імпортера такі: потенційна загроза зростання безробіття, акти дискримінації чи расизму, соціальна напруга, хвороби (оскільки люди переміщуються з місця на місце, з'являється істотний ризик розповсюдження небезпечних захворювань), занепад національної культури чи традицій. Відтак, окрім безпосередніх наслідків «відтоку мізків», до його непрямих можна віднести збільшення соціальної напруженості, оскільки тривала орієнтація на експорт робочої сили викликає в молодого покоління сумніви у перспективах національної економіки та знижує внутрішні інвестиції. Масова міграція висококваліфікованих кадрів за кордон призводить до зменшення конкурентоспроможності країни-відправника на міжнародних ринках.

Проте можна стверджувати, що імпорт висококваліфікованої робочої сили є досить вигідним економічним процесом, у той час як експорт такої робочої

сили («відтік мізків») може негативно вплинути на національну економіку.

Список використаних джерел

1. Андрейко В. І. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україна. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2019. Серія: Історія 2 (41). С. 134–142. URL: <http://visnyk-ist.uzhnu.edu.ua/article/view/185419>.

2. McAuliffe M. Triandafyllidou A. World Migration Report 2022. International Organization for Migration (IOM), Geneva. 2021. URL: <file:///C:/Users/%D0%9D%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8F/Downloads/WMR-2022.pdf>.

3. Події Україна. UA. NEWS. URL: <https://ua.news/ua/v-uryadi-pidrahuvali-kilkist-zrujnovanih-okupantami-budinkiv-vukrayini>.

4. Кількість біженців з України. Аналітичний портал: слово і діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/16/novyna/svit/oon-pidraxuvaly-skilky-bizhencziv-uzhe-povernulosya-ukrayinu>.

Зелінська О. к.е.н., доцент

Зань А. ст. гр. МЕВ–31

Луцький національний технічний університет

ВІЙНА ЯК КАТАЛІЗАТОР ІННОВАЦІЙ: ДОСВІД УКРАЇНИ У 2022–2025 РОКАХ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну кардинально змінило життя людей, стало справжнім випробуванням для держави та поставило перед нею безпрецедентні виклики. Проте водночас це стало потужним стимулом швидкого розвитку технологій та впровадження інновацій в усіх сферах життя і Україна змогла не лише зберегти, а й значно розширити цифрові сервіси, модернізувати оборонні технології та зміцнити позиції на

міжнародній арені як цифрової держави. Цей період є прикладом того, як криза може стати певним каталізатором до інноваційного прориву.

1. Інновації в оборонному секторі

Найбільше війна вплинула на розвиток оборонних та медичних технологій. У 2023 році було засновано український кластер оборонних технологій – Brave 1 [1], який допомагає пришвидшити впровадження і створення інновацій саме у військовій сфері, зокрема у сфері безпілотних систем та засобів радіоелектронної боротьби.

Метою заснування даного кластеру є об'єднання розробників, інвесторів, військових а також державу задля досягнення спільної мети – створення сучасних рішення задля оборони країни і підтримки військових інновацій. Платформа надає гранти, підтримує проекти, допомагає з впровадженням технологій і налагодженням співпраці.

І на даний момент зареєстровано понад 1600 розробок і майже 200 з них отримали часткове або повне фінансування і деякі з них уже успішно використовуються на фронті. Медичну сферу також не оминули інновації. Уже в 22 році стала відчутною потреба в якісному протезуванні для військових і постраждалих, адже чимало людей зазнали поранень, а існуючі протези були надто дорогими або не зручними у використанні. Esper Bionics — український стартап, що розробляє інтелектуальні біонічні протези і у 2022 році їх новітня розробка увійшла до списку 200 найкращих винаходів року за версією журналу Time та була розташована на обкладинці випуску [2]. Створений протез оснащений 24 датчиками, які виявляють м'язову активність і мозкові імпульси. Завдяки машинному навчанню пристрій з часом стає більш інтуїтивним у використанні. Даний пристрій також є легким в обслуговуванні та ремонті і важить лише 380 грам. Заснований у 2019 році, Esper Bionics отримав визнання за інноваційний підхід до протезування, поєднуючи

медичні знання з передовими. Нові та наявні стартапи демонструють високий рівень інновацій та їх адаптаційність до потреб країни в цей важкий час.

2. Розвиток цифрових державних сервісів

Одним із найяскравіших прикладів інноваційної трансформації є проєкт «Дія», який з 2019 року став основним інструментом взаємодії громадян з державою і є платформою з понад 130 онлайн-сервісами [3]. Саме після повномасштабного вторгнення було значно розширено функціонал даного застосунку і було додано нові сервіси. Таким чином внутрішньо переміщені особи могли отримати довідки, подати заявки на відновлення зруйнованого житла, виплати та допомоги. Також застосунок дозволив оперативно інформувати пароповітряні тривоги та навіть міг повідомити про пересування ворожих сил через сервіс «Ворог». Було впроваджено функцію «Документ», яка дозволяє ідентифікувати особистість без фізичних документів навіть за відсутності зв'язку. Ці інструменти не лише спростили взаємодію з державою, але й підвищили прозорість і довіру громадян до державних інституцій в важкі часи. Цей проєкт також отримав високу оцінку на міжнародному рівні і деякі функції платформи вже застосовуються в інших країнах.

3. Кібербезпека та міжнародна співпраця

З початком повномасштабного вторгнення Росії на територію України кіберпростір став ще одним полем бою. Ми зазнали понад 4500 кібератак у 2023 році і хоча більшість з них були нейтралізовані, все ж вплив деяких відчули ми всі. Таким чином у 2023 році було здійснено масштабну атаку на «Київстар», внаслідок якої понад 24 мільйони людей залишилися без можливості зателефонувати чи зв'язатися з близькими у цей і так нелегкий час [4]. Також неодноразово російськими хакерами було здійснено масові кібератаки на державні реєстри, внаслідок чого вони не працювали певний

час людини не мали доступу до важливої особистої інформації.

Також були зафіксовані розсилки електронних листів із шкідливими вкладеннями, маскуючись під офіційні повідомлення від українських державних установ. Що в свою чергу призводить до викрадення даних та зараження комп'ютерів.

Усе це стало причиною для посилення співпраці України з міжнародними ІТ-гігантами такими як: Microsoft, Google та Amazon з метою покращення кібербезпеки та відбиванню хакерських атак [5]. А також країни ЄС і НАТО надали фінансову та технічну допомогу для посилення кібероборони України.

Наша держава також внесла внесок в розвиток в даному напрямі. Протягом 2022 року на базі Тренінгового кіберцентру, відкритого у травні 2021 року, було проведено близько 30 тренінгів для більш як 150 фахівців зі сфери кібербезпеки [6]. А понад 80 співробітників, які відповідають за забезпечення кібербезпеки державних інформаційних ресурсів пройшли профільне навчання. Саме тому кіберцентр UA30 є важливим кроком у зміцненні кібербезпеки України, забезпечуючи захист державних ресурсів, оперативне реагування на кіберзагрози та підготовку фахівців для ефективного протистояння сучасним кіберзагрозам. Лише близько 20 подібних платформ існує і світі 6 з яких знаходяться у США [7].

В цей нелегкий час Україна не лише стала прикладом для світу у сфері цифрової стійкості під час війни, а й вдало продовжує зміцнювати свою кібербезпеку, розширюючи міжнародну співпрацю та впроваджуючи новітні технології. Саме це допомагає ефективно протистояти кіберзагрозам та забезпечувати безпеку в кіберпросторі країни.

Узагальнюючи досвід України у 2022–2025 роках можна зауважити, що навіть у найскладніших умовах

можливо не лише зберегти, але й розвинути цифрові інновації. Війна стала каталізатором для трансформації державних сервісів, модернізації оборонного сектору, адаптації бізнесу до нових реалій та зміцнення кібербезпеки. Ці досягнення не лише підвищили стійкість країни під час конфлікту, але й заклали фундамент для подальшого розвитку у повоєнний період.

Список використаних джерел

1. Про кластер Brave1. URL: <https://brave1.gov.ua/>
2. Український стартап Esper Bionics на обкладинці Time. Їхній робопротез – один із 200 кращих винаходів 2022 року. Що про нього відомо. URL: <https://forbes.ua/innovations/ukrainskiy-startap-esper-bionics-na-obkladintsi-time-ikhniy-roboprotez-odin-iz-200-krashchikh-vinakhodiv-2022-roku-shcho-pro-nogo-vidomo-11112022-9696>.
3. Цифрова держава. URL: <https://plan2.diia.gov.ua/>
4. Russia conducted mass cyberattack on Ukraine's state registries, deputy PM says. URL: <https://www.reuters.com/technology/cybersecurity/russia-conducted-mass-cyber-attack-ukraines-state-registries-deputy-pm-says-2024-12-19/>.
5. Microsoft відбила кібератаки на Україну. Йдеться про російську хакерську групу Strontium. URL: <https://dou.ua/lenta/news/microsoft-repulsed-cyber-attacks-on-ukraine/>.
6. UA30 Cybercenter: Cyber Defense Specialist Training Continues. URL: <https://cip.gov.ua/en/news/kibercentr-ua30-praktichna-pidgotovka-fakhivciv-iz-kiberzakhistu-trivaye>.
7. В Україні відкрили Кіберцентр UA30, який захищатиме державу від кібератак. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-vidkrili-kibercentr-ua30-yakij-zahishchatime-derzhavu-vid-kiberatak>.

Зелінська О. к.е.н., доцент

Зелінський В. ст. гр. МЕВМ–11

Луцький національний технічний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: СУТЬ ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЇЇ НАРОЩЕННЯ

Одним із пріоритетних питань у сучасних умовах розвитку світової економічної системи є дослідження сутності та умов підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки на міжнародному рівні. Це явище пов'язане значною мірою із стрімким розширенням глобальних інтеграційних процесів, збільшенням кількості країн із відкритими внутрішніми ринками та стрімкими темпами розвитку інформаційних та комунікаційних технологій, що в свою чергу прискорили глобальний рух, як інформаційних так і фінансових потоків. Як наслідок, посилюється міжнародна конкуренція, змінюються позиції окремих держав та країн-лідерів. Водночас така економічна категорія як «конкурентоспроможності» трансформується і потребує більш комплексного вивчення в контексті посилення міжнародної конкурентної боротьби.

Існують численні теорії та концепції конкурентоспроможності, які поділяються на різні напрямки та наукові школи. Основні теоретичні твердження та принципи конкурентоспроможності відображені в американських, скандинавських та британських науковій школах. Дослідження теоретичних аспектів щодо забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, на наш погляд, варто здійснювати за певним алгоритмом, а саме визначення суті та трактування поняття: «конкурентоспроможність», «забезпечення конкурентоспроможності»; формування основних принципів

управління міжнародною конкурентоспроможністю економіки в сучасних глобальних умовах.

Слід зауважити, що в економічній науці не існує єдиного універсального визначення поняття «конкурентоспроможності» і це очевидний факт, оскільки конкурентоспроможність доцільно розглядати через сам об'єкт дослідження, зокрема, саме через товар, послугу, компанію, галузь, регіон або ж національну економіку» [1, с. 147]. Отож, конкурентоспроможність – це багатогранне, складне та специфічне економічне явище, яке варто розглядати на декількох рівнях: конкурентоспроможність продукції; конкурентоспроможність підприємств, товаровиробників; конкурентоспроможність галузі; конкурентоспроможність національної економіки.

Сьогодні конкурентоспроможність розглядають як один із «ключових чинників, який визначає вектор успішного та стійкого становища на ринку суб'єктів економічної діяльності, а також їх потенціал та спроможність здійснювати вигідну фінансово-економічну та виробничо-збутову діяльність» [2, с.85].

Однак, незважаючи на такі глибокі дослідження даного поняття, економічна категорія «конкурентоспроможність» досліджувалась в економічній науці тривалий період часу, вчені та науковці мають різні бачення, щодо пояснень та трактувань даного економічного явища, при цьому використовуючи різноманітні твердження для визначення її суті. На наш погляд, конкурентоспроможність економіки країни варто розглядати, як економічну категорію, що характеризує інтегровану здатність економічної системи країни формувати, використовувати, розвивати та примножувати наявні культурні, економічні, технологічні та соціальні цінності з метою досягнення стабільного економічного зростання, формувати та підтримувати сприятливі умови для створення доданої вартості усіх

суб'єктів господарювання і тим самим досягти вищого рівня добробуту населення.

Оскільки, конкурентоспроможність явище яке є комплексною категорією, яке формується та забезпечується під впливом ряду факторів і цей вплив може як підвищувати, так і знижувати її загальний рівень, впливати на сильні та слабкі сторони в діяльності усіх суб'єктів господарювання.

Питання щодо забезпечення національної конкурентоспроможності посідає одне з вирішальних місць в макроекономічній політиці всіх розвинених країн світу. Перш за все, це пояснюється тим, що конкурентоспроможність можна є основною характеристикою, яка необхідна будь-якому господарюючому суб'єкту, незалежно на якому рівні він здійснює свою виробничо-господарську діяльність, чи це національний чи то міжнародний.

На сьогоднішній день, для України одна із головних економічних проблем, питання нарощення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки. На наш погляд, на вирішення такої проблеми має бути спрямована вся промислова та інноваційна політика держави. Нині, ця проблема стоїть особливо гостро, оскільки Україні необхідне включення в міжнародне економічне співтовариство як рівноправного партнера. Оскільки без власної конкурентоспроможності країна не може очікувати, визнання з боку світових лідерів як рівноправного учасника міжнародних економічних відносин.

Отже, для нарощення конкурентоспроможності української економіки в сучасному глобалізованому економічному просторі необхідно вирішувати завдання, які будуть спрямовані на постійний розвиток конкурентного бізнес-середовища. Для цього, насамперед необхідно, підтримувати і вдосконалювати ринкові механізми, що зможуть забезпечувати належний та високий рівень конкуренції в ринковому середовищі, а також посилювати

роль держави, в контексті створення якісних та нових умов для підтримки і розвитку конкуренції.

Список використаних джерел

1. Цибульська Е. І. Конкурентоспроможність національної економіки: дослідження сутності в епоху економіки знань. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 16, частина 2. 2017. С. 146-149.

2. Волошин А.В. Характеристика конкурентоспроможності та визначення її сутності. *Економіка: реалії часу*. 2023. № 4 (68). С. 83-88. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No4/83.pdf>.

3. Задорожнюк Н.О. Фактори конкурентоспроможності національної економіки. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні*. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції 12 березня 2021 року: збірник наукових праць Вінниця: ВНТУ, 2021. С. 229-230.

Зелінська О. к.е.н., доцент

Кірдей В. ст. гр. МEB–31

Луцький національний технічний університет

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВПК УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ: ВИКЛИК, ЩО ПЕРЕТВОРИВСЯ НА ШАНС

Розвиток інноваційного сектору в Україні нині виступає визначальним чинником для забезпечення стійкого економічного зростання та посилення позицій нашої держави на глобальній арені. В умовах масштабних викликів, спричинених війною, інноваційні рішення набувають особливої ваги — адже саме вони дозволяють не лише

підтримувати економічну активність, а й гарантувати безпеку та добробут громадян.

Основними завданнями Міноборони України в інноваційній діяльності визначені ще у 2020 році є наступні:

- реалізація, в межах повноважень, державної військово-технічної політики. Конкретно — створення науково-технічного здобутку для розробки перспективних зразків озброєння та військової техніки;

- визначення основних напрямів інноваційних досліджень і розробок для потреб Збройних Сил;

- збір та комплексний аналіз досягнень вітчизняного та світового наукового ресурсу;

- реалізація інноваційних досліджень і розробок. [1]

Однак, після початку повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року, Україна опинилася в умовах, коли перевага противника у кількості озброєння і ресурсів стала критичною, що змусило Збройні Сили України та ВПК робити ставку на інновації. За даних умов в Україні за ініціативи Міністерства оборони України у співпраці з партнерами з країн Заходу, зокрема США та Великої Британії було відкрито Офіс оборонних інновацій. Його основними завданнями стали:

- участь у розробці та вдосконаленні системи пошуку, розробки та впровадження інноваційних рішень, спрямованих на забезпечення потреб сил оборони України;

- напрацювання та надання пропозицій щодо рішень, необхідних для інституціоналізації роботи Міноборони у сфері інноваційної діяльності впровадження проєктного підходу та принципів зворотного зв'язку в цій сфері;

- участь у пошуку, розробці та впровадженні рішень проблемних питань, що виникають у силах оборони України, за рахунок інновацій;

- підготовка пропозицій щодо формування доктрини для Сил безпілотних систем Збройних Сил України стосовно заходів у сфері кібероборони та кіберзахисту України;

- підготовка пропозицій щодо впровадження у силах оборони України інноваційних рішень системи вивчення досвіду війни (Lessons Learned);

- підготовка пропозицій щодо прийняття або внесення змін до чинних нормативно-правових актів [2].

Тому на сьогодні Україна впевнено демонструє світові не лише нові обрії у військовому мистецтві, а й модель демократичної нації, яка успішно адаптується до реалій епохи технологічного прориву. Війна стала потужним каталізатором інновацій, що трансформують не лише оборонну сферу, а й поступово змінюють усі аспекти нашого повсякденного життя. Досягнення у впровадженні новітніх технологій та розробок, спрямованих на зміцнення обороноздатності країни, є свідченням технологічної зрілості України. Йдеться про розвиток сучасних військових систем, побудову ефективних кіберщитів, а також запровадження рішень, що забезпечують стабільність і сталий розвиток у найскладніших умовах. Акцент на інноваціях обумовлений також тим, що частина озброєнь, отриманих у межах міжнародної допомоги, вже не відповідає вимогам сучасного бою. Це, однак, лише підкреслило нову силу України — здатність самостійно генерувати передові технології, які посилюють бойові спроможності війська. Як справедливо зазначають провідні експерти, сьогодні наша країна перебуває на піку військово-технологічної революції, ефективно поєднуючи потенціал цивільних інженерів та військових практиків у межах єдиного оборонно-промислового простору.

Пріоритетом розвитку національної системи безпеки й оборони є прискорене впровадження інноваційних рішень, що забезпечують якісний прорив у зміцненні обороноздатності держави. Особливо важливо

сконцентрувати науковий і технічний потенціал на створенні стратегічно важливих напрямів, які допоможуть модернізувати Збройні Сили України відповідно до стандартів НАТО та підвищити їхню ефективність у нових умовах глобальної нестабільності.

Передусім йдеться про унікальний досвід ведення війни нового покоління, особливо в умовах асиметричного протистояння. Україна переконливо довела всьому світу: чисельна перевага та потужний арсенал противника можуть бути компенсовані інноваційністю за наступними напрямками:

1) Кібероперації. Україна стала центральною ареною кіберпротистояння в межах мультидоменних операцій, де цифровий фронт набув стратегічного значення. Із початком повномасштабної агресії країна зазнала масових атак на критичну інфраструктуру. Завдяки злагодженій взаємодії державних органів, IT-спільноти та міжнародних партнерів вдалося не лише мінімізувати наслідки, а й побудувати один із найпотужніших кіберщитів Європи. Сьогодні українські підходи до кіберзахисту стають новим стандартом для НАТО і вже впроваджуються в їхні національні системи безпеки [3].

2) Дрони. Україна стала новатором масового застосування безпілотників у бойових діях. Зокрема, малі комерційні дрони, як-от DJI Mavic, стали невід'ємною частиною розвідки, забезпечуючи армії точні дані в реальному часі та коригуючи артилерійський вогонь із вражаючою ефективністю. Бойові дрони-камікадзе, а також дешеві FPV-апарати кардинально змінили хід боїв, дозволяючи знищувати техніку, особовий склад та логістику ворога з мінімальними затратами. На третьому році повномасштабного вторгнення Україні вдалося створити власний аналог популярного серед військових китайського квадрокоптера DJI Mavic. Вітчизняний дрон назвали «Шмавік», який демонструє кращу стійкість до пошкоджень

і засобів РЕБ [4]. Крім того, серед вітчизняних розробок вирізняються великі безпілотики літакового типу: «Лелека-100», «Фурія», «Валькірія», PD-2, Raybird-3, Shark, Punisher, «Кажан» та новітній Sirko — радіопрозорий, простий в управлінні дрон харківського виробництва, створений зусиллями волонтерів [5]. Ще одним технологічним проривом стала розробка безпілотного морського апарата Sea Baby. Це український надводний дрон-камікадзе, створений фахівцями Служби безпеки України для ураження військово-морських об'єктів противника в акваторії Чорного моря. Sea Baby вже довів свою ефективність під час успішних операцій проти російських військових кораблів і стратегічно важливого Кримського мосту [6].

3) Адаптація та технологічний прорив. Українські інженери блискавично реагують на виклики фронту, впроваджуючи рішення, які ще вчора здавалися фантастикою. Йдеться про системи наведення з використанням штучного інтелекту, комп'ютерного зору та новітні способи протистояння з ворожими засобами радіоелектронної боротьби за допомогою оптоволоконних каналів управління.

4) Розвідка в реальному часі. Інтеграція даних із супутників, дронів та наземних розвідгруп дозволяє Збройним Силам України миттєво коригувати бойові удари, що суттєво підвищує ефективність знищення пунктів управління та складів противника. Це вже новий стандарт війни, де швидкість ухвалення рішень і точність дій є ключовими чинниками успіху.

5) Безпілотні сили. Україна є першою у світі державою, яка офіційно створила окремий рід військ — Сили безпілотних систем. Вони об'єднують повітряні, морські та наземні роботизовані комплекси, інтегровані до класичних бригад, і вже сьогодні визначають нові підходи до ведення бойових дій [7].

Таким чином, Україна наочно продемонструвала, що інновації та технологічні рішення є ключовими факторами успішної протидії сучасним викликам у сфері безпеки та оборони. В умовах масштабного збройного протистояння наша держава змогла мобілізувати науковий, інженерний і технологічний потенціал, перетворивши інновації на ефективний інструмент стримування агресії та зміцнення обороноздатності. Побудова сучасних кіберщитів, масове застосування безпілотних систем, впровадження штучного інтелекту та новітніх засобів розвідки заклали основу для формування нової моделі збройних сил, здатної діяти гнучко, точно й ефективно. Українські розробки та підходи вже стають еталоном для країн-партнерів і сприяють зміцненню євроатлантичної системи безпеки. Набутий досвід і технологічні здобутки відкривають для України можливості не лише в оборонному секторі, а й у цивільних галузях, створюючи передумови для сталого економічного зростання та посилення міжнародних позицій держави. Інноваційний розвиток сьогодні перетворюється на стратегічний курс, що забезпечує Україні конкурентні переваги в нових умовах глобальної нестабільності.

Список використаних джерел

1. Інноваційна наука у сучасній армії 3 Грудня 2020р.
URL: <https://www.zsu.gov.ua/rozvytok-armiyi/innovacziyna-nauka-u-suchasnij-armiyi/>.
2. Міністерство Оборони України. Наказ 12.08.2024 №541 Про утворення Офісу оборонних інновацій Міністерства оборони України. URL: <https://lexinform.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/lex-pro-utvorenniya-ofisu-oboronnyh-innovatsij.pdf>.
3. АрміяInform, Міністерство оборони України. URL: <https://armyinform.com.ua/tag/kiberoperacziyi/>.
4. Десять українських виробників розробляють заміну китайським DJI Mavic – Сметанін. URL:

<https://forbes.ua/news/desyat-ukrainskikh-virobnikiv-rozroblyayut-zaminu-kitayskim-dji-mavic-smetanin-11112024-24699>.

5. Сили територіальної оборони Збройних Сил України. Дрони, які використовує ЗСУ. URL: <https://tro.mil.gov.ua/drony-yaki-vykorystovuye-zsu/>.

6. АЗОВ.ONE: Морський дрон Sea Baby. URL: <https://azov.one/blog/drones/marine-drone-sea-baby>.

7. Сили безпілотних систем Збройних сил України. URL: <https://usforces.army/>.

Zelinska O. PhD in Economics, Associate Professor
Dmytruk L. student of the group IERp–41
Lutsk National Technical University

PROSPECTS FOR INCREASING THE EFFECTIVENESS OF UKRAINE'S EXPORT-IMPORT ACTIVITIES IN WARTIME

Analytical assessment is an important stage in studying the peculiarities of accounting for export and import activities. This allows obtaining detailed information on various aspects, such as the volume and structure of imports and exports, taxation and data collection. For example, after the signing of the Association Agreement between Ukraine and the EU, exports to the EU increased and to the CIS decreased. In addition, the introduction of sanctions against some countries may have a significant impact on the volumes of exports and imports from these countries [1].

Therefore, to increase the efficiency of export-import activities and strengthen the economic positions of Ukraine, it is important to ensure economic growth, contribute to filling the budget, increase the country's investment attractiveness, and increase the competitiveness of domestic goods on the international market [2].

In the context of globalization and growing competition in world markets, states and business entities are increasingly faced with the need to effectively manage export-import activities. This issue is especially relevant in times of war, when there is a need to adapt to new challenges. In this context, the development and implementation of measures to increase the efficiency of export-import activities is particularly important for ensuring sustainability and competitiveness, including of enterprises.

It is worth noting that the war brought significant problems and caused negative consequences for the business environment of Ukraine, in particular:

- direct military actions and missile attacks led to the forced relocation of Ukrainian enterprises;
- loss of personnel, production areas, equipment, agricultural lands and other resources;
- destruction of energy infrastructure, which caused power outages and complicated the smooth operation of enterprises;
- disruption of logistics processes: restrictions on foreign economic operations due to the blockade of southern ports, increased load on the western borders, road and rail networks, which led to increased costs and extended contract execution terms;
- decline in business activity, reduction in the number of operating enterprises (some industries, in particular entertainment services, conferences, film production, tourism, air transportation, etc., lost their relevance);
- reduction of orders, which caused insufficient utilization of production capacities and, accordingly, an increase in the cost of production. This was a consequence of forced migration of the population, a decrease in purchasing power and cost savings of enterprises;
- reduction of company revenues, which makes it difficult to reinvest profits in further development;
- forced cost reduction and business optimization: suspension of internal investments, reduction of salaries, transition to partial employment, closure of unprofitable areas of activity;

- delays in fulfilling financial obligations: increased payment terms for goods and services, which caused difficulties in settlements with suppliers, delays in salary payments and increased requirements for advance payments;
- shortage of resources, including investments, lack of working capital and limited access to favorable credit;
- personnel shortage, especially among highly qualified specialists, caused by migration and mobilization;
- deterioration of the general economic situation due to budget deficit, devaluation of the national currency, negative foreign trade balance and decrease in purchasing power of the population, etc.

All this means that three years have passed since the start of the full-scale war, and more than ten years since the annexation of Ukrainian territory. Taken together, this significantly restrains the economic activity of domestic enterprises and prevents them from finding new sales markets in the domestic and global markets.

According to the survey on the business environment and Ukraine, almost 57% of the surveyed enterprises continue to operate, 37% have ceased operations, and 6% have temporarily suspended work. Thus, with proper planning, state support, and adaptation, enterprises can overcome obstacles and maintain their relative stability. Ukraine, like any other state, can use this challenge to implement innovations, improve the business environment, and carry out reforms. Sound leadership, joint efforts, and decisions can help maintain economic stability and ensure the development of enterprises even in wartime.

So, despite martial law and total war, Ukraine has prospects and resources for the development of foreign economic activity. To do this, our state needs to improve approaches to state regulation of foreign economic activity and stabilize export-import trade operations.

References

1. Muzychenko A. O. Peculiarities of accounting and taxation of export-import operations under martial law. 2023. URL: https://www.researchgate.net/profile/GalinaStudinska/publication/377217810_SEKTORALNA_struktura_nacionalnoi_ekonomiki_ak_viklik_rozvitku_Ukraini_v_umovah_pislavoennoi_vidnovlenna/links/659aac033c47_2d2e8eba47a4/SEKTORALNA-struktura-nacionalnoi-ekonomiki-ak-viklik-rozvitkuUkraini-v-umovah-pislavoennoi-vidnovlenna.pdf#page=306.
2. Diagnostics and trends in the development of international trade in Ukraine. 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/98.pdf.
3. Skrypnyk S. V., Protsevyat O. S., Voronova O. V. Peculiarities of regulation of foreign economic activity under martial law. *Economy and Society*. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1308/1262>.

Zelinska O. PhD in Economics, Associate Professor

Sachniuk A. student of the group IER–41

Lutsk National Technical University

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF TNCs ON THE DYNAMICS OF WORLD TRADE

In the modern global economy, transnational corporations have become one of the key players shaping the structure and dynamics of world trade. Their influence extends not only to the economic, but also to the political, social and environmental spheres. TNC capital, innovative potential and logistics networks allow them to optimize production, reduce costs and provide quick access to markets.

Today, TNCs control over 80% of world trade in goods and a significant share of services. They influence the formation of

global supply chains, product standardization, the development of e-commerce and other aspects of the international economy.

Global trends of internationalization of production and capital, privatization, strategic alliances and liberalization of foreign trade have placed TNCs at the epicenter of world economic progress. This process has acquired a particularly significant scale in recent decades. Proof of the role played by transnational corporations in world politics and economics is the creation of the UN Center and the UN Commission on TNCs, as well as the discussion of various aspects of the activities of corporations, as well as individual states, at the level of specialized UN agencies. In such conditions, the relevance of the development of TNCs and their impact on the development of international trade in goods and services is undeniable. This is not only about increasing the scale of operations of TNCs in different countries of origin, but to a large extent about expanding and deepening the impact of TNCs on the economic, political, social and other spheres of life of host countries. The world production of TNCs covers virtually all states and most types of economic activity. FDI enables TNCs to develop global corporate strategies for operations and development, and to pool assets, capital, innovation, and human resources.

Almost 90% of the number of transnational corporations are based in developed countries with market economies. However, every year the business structures of developing countries, as well as the countries of Eastern and Central Europe, are increasingly involved in the process of transnationalization [1]. Analytical data of UNCTAD regarding the countries of base of TNCs allows us to draw conclusions that out of almost 200 countries of the world, which are represented on the political map of the world, TNCs are based in only 30 countries (Table 2.1). «At the same time, the largest number of them is located in the USA (28%), followed by Japan (13.6%) by a large margin» [3]. A comparison of transnational corporations whose country of base is the USA and

Europe indicates the fact that due to the significant volumes of the US market, the degree of transnationalization of their TNCs is much lower than that of European ones, the market of the country of base of which is smaller. Also, the tax regime significantly affects the geographical distribution of TNCs. For example, the fiscal system of European countries is less encouraging for TNCs compared to the American fiscal system.

Thus, the activities of TNCs have a significant impact on the development of international trade in goods and services, which can be led to the following (Fig. 1).

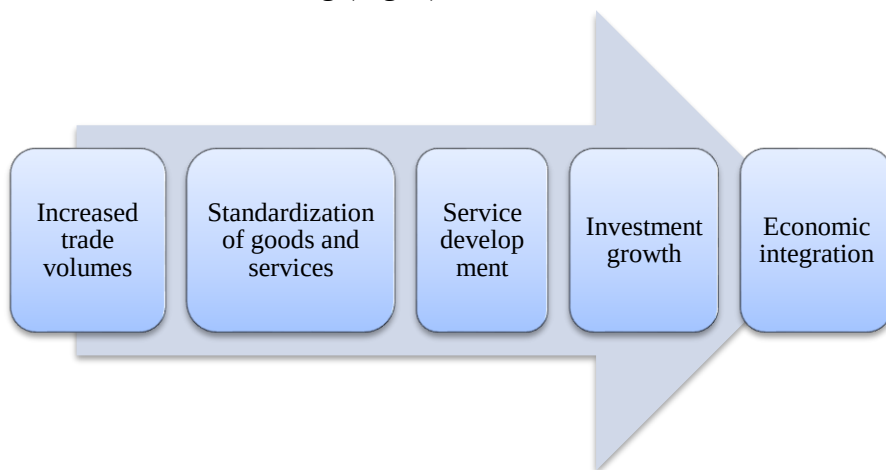

Fig. 1 Main directions of influence of TNCs on international trade
Source: compiled by the author

Thus, transnational corporations, by making foreign direct investments in different countries of the world, influence the development of international trade in goods and services. They are not limited only to financial investments in a certain industry, but also transfer capital, the latest technologies and labor resources there, which at the same time leads to a reduction in investments and employment in a similar field in their home countries. At the same time, it is important to note that TNCs invest mainly in those

projects that are the most profitable and strategically important for their activities, and in modern conditions such projects are mostly related to scientific research and development (R&D).

References

1. Transnational corporations and their role in the modern development of international economic relations. URL: www.kntu.kr.ua.

2. Getman O.O. Economic diagnostics: a textbook. Dnipropetrovsk: DUEP, 2017. 78 p.

3. Gladiy I.Y. Regionalization of the world market: a European integration aspect: monograph. Ternopil: Economic Thought, 2016. 544 p.

Іванцов С. к.т.н., доцент

Університет митної справи та фінансів

ПАРАДИГМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У ХХІ столітті світова економіка зазнає глибоких змін під впливом цифрових технологій, що докорінно трансформують природу міжнародних економічних відносин. Глобальна цифровізація, яка охоплює майже всі сфери діяльності — від фінансів і торгівлі до логістики та ринку праці — зумовлює появу нових форм співпраці між державами, корпораціями та іншими економічними агентами. Традиційні парадигми, що раніше визначали взаємодію країн у світовій економіці, стають недостатніми для адекватного аналізу сучасних процесів, зокрема таких як розвиток цифрових платформ, штучного інтелекту, блокчейн-технологій та електронної комерції. У нових умовах на перший план виходять питання кібербезпеки, цифрової нерівності, трансформації трудових ринків та зміни підходів

до регулювання глобального бізнесу, що вимагає перегляду методологічних основ аналізу міжнародних економічних відносин і формування нової парадигми, яка б відповідала викликам цифрової епохи. Саме тому дослідження трансформацій міжнародної економічної взаємодії в умовах цифровізації є надзвичайно актуальним і потребує міждисциплінарного підходу.

Елементи глобальних цифрових трансформацій охоплюють ключові технологічні, економічні та соціальні зміни, які впливають на структуру та динаміку міжнародних економічних відносин. Фундаментом глобальної цифрової трансформації є цифрові технології та інфраструктура, що включає широкосмуговий інтернет, хмарні обчислення, 5G, центри обробки даних, супутникові комунікації тощо. Без розвиненої інфраструктури неможливе функціонування цифрових платформ та сервісів на глобальному рівні. Штучний інтелект (AI) та машинне навчання трансформують виробництво, логістику, фінанси, медицину, аналіз ринків та прийняття рішень. Він автоматизує процеси, змінює структуру зайнятості та формує нові моделі міжнародної конкуренції. Збір, зберігання й аналіз великих обсягів даних дозволяє компаніям і урядам приймати точніші економічні рішення, краще розуміти споживчі ринки та прогнозувати тренди. Ще одним елементом інфраструктури є блокчейн і технології розподіленого реєстру, що забезпечують прозорість, безпеку та незмінність транзакцій, застосовуються в міжнародній торгівлі, фінансових розрахунках, управлінні ланцюгами постачання та договірних зобов'язаннях.

Amazon, Alibaba, eBay, Shopify та інші платформи стали основними учасниками глобальної торгівлі. Вони змінюють традиційні моделі імпорту/експорту та забезпечують прямий вихід компаній на міжнародні ринки.

Зі зростанням цифровізації зростають і загрози: кібератаки, витоки даних, зломи інформаційних систем, відповідно безпека цифрової інфраструктури стала одним із пріоритетів держав і корпорацій.

Розвиток криптовалют, цифрових валют центральних банків (CBDC), мобільних платіжних систем і фінансових платформ змінює механізми міжнародних розрахунків, банківських операцій і транснаціональних інвестицій.

Ключовим елементом виступає цифрова грамотність і трансформація ринку праці – зростає попит на ІТ-фахівців, аналітиків даних, інженерів цифрових систем; водночас відбувається автоматизація частини професій, що породжує нові виклики для освіти та зайнятості.

Держави та міжнародні організації розробляють нові підходи до регулювання цифрових ринків, захисту даних, інтелектуальної власності, кібербезпеки та цифрових монополій.

Як зазначає Лютак О. та інші «Сучасні тенденції глобального трансферу технологій формуються під впливом прискореної цифровізації в основі якої використання штучного інтелекту, блокчейну та великих даних у R&D. Важливу роль відіграють глобальні платформи для обміну знаннями (GitHub, ResearchGate, ArXiv)» [1].

Глобальні цифрові трансформації суттєво змінюють характер і структуру міжнародних економічних відносин, формуючи нову парадигму взаємодії між державами, корпораціями та споживачами. Ключові елементи таких трансформацій — від розвитку цифрової інфраструктури та впровадження штучного інтелекту до зростання ролі електронної комерції та фінансових технологій — створюють як нові можливості, так і виклики для світової економіки. В умовах стрімкої цифровізації особливої актуальності набувають питання регуляторного забезпечення, цифрової безпеки, адаптації ринку праці та забезпечення рівного

доступу до цифрових ресурсів. Успішна інтеграція у глобальний цифровий простір вимагає від країн гнучкої економічної політики, інвестицій у цифрову освіту, модернізацію інфраструктури та активної участі в міжнародному регулюванні цифрової економіки. Таким чином, цифрова трансформація стає не лише інструментом технологічного прогресу, але й основою оновлення міжнародної економічної системи.

Список використаних джерел

1. Лютак, О., Баула, О., Процик, В. Глобальна екосистема трансферу технологій: формування та еволюція. *Сталий розвиток економіки*, 2025. 2 (53). С. 568-573.

Karaya T. Associate Professor

Tbilisi State University

Urban O. PhD in Economics, Associate Professor

Kuts' M., student of the group IER–21

Lutsk National Technical University

LEGISLATIVE AND EXECUTIVE POWER IN THE EUROPEAN UNION

The European Union (EU) is a unique entity that combines features of both intergovernmental and supranational organization. The governance system of the EU consists of several institutions, each with clearly defined powers in the legislative and executive spheres. A distinctive feature of this system is the combination of national interests of the member states with common European goals, which creates a complex balance in decision-making [1].

The legislative function in the EU is exercised by two main institutions: the European Parliament and the Council of the European Union. The Council's composition varies depending on the policy area under discussion (e.g. health, finance). Voting in

the Council may require unanimity, a qualified majority, or a simple majority, depending on the policy field [2].

Legislative initiatives are introduced by the European Commission, which, although it is an executive body, has the exclusive right of legislative initiative. EU laws take the form of regulations (directly applicable), directives (which must be transposed into national law), and decisions [1].

The main role in the EU's executive power is played by the European Commission, a supranational body operating independently from the governments of member states. The Commission acts as the "EU government": it implements policies adopted by the European Parliament and the Council, manages the EU budget, monitors compliance with legislation, and represents the Union on the international stage [3].

The Commission consists of one Commissioner from each member state, including the President of the Commission and the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. It ensures coordination, implementation, and oversight across all areas of Union activity [1].

In addition to the Commission, executive power in the field of foreign policy is exercised by the European External Action Service (EEAS). It reports to the High Representative and coordinates diplomatic relations, security policy, and external assistance. A key feature of the EU's political system is the ongoing balance between supranational and intergovernmental institutions. While the European Parliament and the Commission represent the Union's supranational interests, the Council of the EU and the European Council reflect the national interests of member states [3].

The European Council, composed of the heads of state or government of the EU countries, sets the general political directions and priorities. Although it does not have legislative powers, its decisions often significantly influence the strategic direction of the Union [1].

The European Union has created a unique system of legislative and executive power based on the principles of

separation of powers, democratic legitimacy, and institutional balance. As the EU expands and faces growing global challenges, there is a need to further improve governance mechanisms to ensure more efficient and flexible functioning of the Union. In the context of increasing geopolitical instability and internal challenges such as migration crises, energy security, and climate change, the EU is strengthening cooperation between its institutions to respond swiftly to external threats. In this process, the executive power, represented by the European Commission, plays a key role in developing and implementing coordinated policies, especially when the speed of decision-making is critical [2]. However, this also raises debates about the balance between democratic legitimacy and efficiency. At the same time, the interaction between national parliaments of member states and European institutions is gaining importance, reflecting the principle of subsidiarity. This principle ensures that decisions at the EU level are made only when issues cannot be effectively addressed at the national level. Such an approach strengthens citizens' trust in EU institutions and allows policy flexibility that takes into account each country's specific context.

Thus, legislative and executive powers in the European Union operate in close interrelation and complement each other. Improving decision-making procedures, enhancing transparency, strengthening the role of civil society and parliamentary oversight are essential conditions for the EU's continued institutional development. Only by combining effective governance with democratic mechanisms can the Union maintain stability, unity, and the ability to respond to contemporary global challenges.

References

1. Craig P., & De Búrca G. *EU Law: Text, Cases, and Materials*. Oxford University Press. 2020.
2. Official website of the European Union. URL: <https://europa.eu>.
3. Chalmers D., Davies G., & Monti G. *European Union Law*. Cambridge University Press. 2019.

Ковальчук О. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ОНЛАЙН-ТОРГІВЛЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА РОЗШИРЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

Онлайн-торгівля поступово перетворилася на один із ключових рушіїв сучасної міжнародної економіки. У контексті глобалізації, цифровізації та переходу до сталого розвитку, електронна комерція відкриває нові можливості для інтеграції малих і середніх підприємств у міжнародні ринки. Особливо це актуально для українського бізнесу, який сьогодні стоїть перед завданням не лише відновлення економіки в умовах воєнного конфлікту, але й стратегічного переформатування своєї ролі у глобальному поділі праці. Онлайн-торгівля стає для таких підприємств не лише каналом збуту, а й важливим інструментом економічної інтеграції з Європейським Союзом, а також засобом досягнення соціально-економічної стійкості в рамках глобальних цілей сталого розвитку.

Малі й середні підприємства (МСП) в Україні традиційно відіграють ключову роль у формуванні національного валового продукту, зайнятості населення та інноваційного розвитку. Проте історично доступ МСП до міжнародних ринків був обмеженим — через логістичні бар'єри, високу конкуренцію, нестачу знань щодо ведення міжнародної торгівлі, регуляторні складнощі та брак фінансових ресурсів. Онлайн-торгівля, особливо у вигляді B2C (business-to-consumer) платформ та електронних маркетплейсів, значною мірою нейтралізує ці бар'єри, забезпечуючи підприємствам прямий доступ до європейських споживачів і ділових партнерів.

Європейський Союз активно підтримує розвиток цифрової економіки та розширення електронної торгівлі як одного з чинників сталого розвитку. Для українських підприємців це відкриває можливості не лише виходу на один із найбільших і найбільш платоспроможних ринків світу, а й участі у спільних екосистемах цифрової торгівлі. Програми технічної допомоги з боку ЄС, спрощення митного регулювання, спільні освітні ініціативи, угоди про вільну торгівлю та інтеграція до єдиного цифрового ринку — усе це створює сприятливі умови для активізації електронної торгівлі українських МСП.

У цьому контексті важливо підкреслити, що онлайн-торгівля не є виключно економічним інструментом — вона прямо сприяє реалізації багатьох Цілей сталого розвитку ООН. Зокрема, вона забезпечує економічне зростання і продуктивну зайнятість (ЦСР 8), сприяє індустріалізації та інноваціям (ЦСР 9), зменшує нерівність як між державами, так і всередині них (ЦСР 10), а також сприяє розвитку партнерств для сталого розвитку (ЦСР 17). Через онлайн-торгівлю українські підприємства мають змогу не лише продавати товари, але й адаптовувати свої бізнес-моделі до принципів циркулярної економіки, екологічного виробництва та соціальної відповідальності — тобто інтегруватися у нову парадигму європейського економічного мислення.

Інтеграція в електронну торгівлю з ЄС також сприяє підвищенню якості української продукції. Вимоги європейських споживачів до екологічності, безпечності, етичності виробництва та відповідності сертифікаційним нормам стимулюють українських виробників впроваджувати нові стандарти. Таким чином, онлайн-торгівля стає каталізатором внутрішніх змін і підвищення міжнародної конкурентоспроможності.

Важливим аспектом є і регіональний розвиток. Завдяки онлайн-торгівлі підприємства, розташовані у віддалених або

депресивних регіонах України, отримують прямий вихід на закордонні ринки, минаючи традиційні логістичні центри чи посередників. Це сприяє більш рівномірному економічному зростанню та підвищенню соціальної згуртованості, що також є складовою стратегії сталого розвитку.

Звичайно, впровадження онлайн-торгівлі як інструменту інтеграції з ринком ЄС не є безперешкодним. Основними викликами залишаються питання цифрової грамотності підприємців, нестабільність інфраструктури, правові бар'єри, мовний бар'єр, а також відсутність досвіду в інтернет-маркетингу. Проте активна підтримка з боку урядових структур, громадських організацій, міжнародних донорів та безпосередньо ЄС допомагає долати ці бар'єри. Прикладом є численні навчальні програми для підприємців, пільгове фінансування цифрової трансформації бізнесу, а також ініціативи з розвитку локальних хабів електронної комерції.

Окрему увагу варто звернути на використання українськими МСП міжнародних маркетплейсів, таких як Etsy, Amazon, eBay, Allegro та інших. Ці платформи дозволяють підприємцям без створення власного вебсайту реалізовувати продукцію на ринки ЄС і навіть ширше. Для креативних індустрій, ремісництва, індустрії моди, харчової продукції та еко-продуктів ці канали є особливо перспективними. Вони дозволяють малим бізнесам досягати великої аудиторії при відносно низьких витратах і мінімальних ризиках.

Підсумовуючи, варто констатувати, що онлайн-торгівля в умовах української реальності є не лише механізмом виживання для малого бізнесу під час війни та кризи, а й потужним засобом стратегічного розвитку. Вона виступає як ключ до європейської економічної інтеграції, інструмент реалізації глобальних цілей сталого розвитку та засіб трансформації українського бізнес-середовища у напрямку інноваційності, відкритості й відповідальності. Майбутнє

українських МСП у значній мірі залежить від здатності адаптуватися до цифрового формату міжнародної торгівлі, використовуючи всі наявні інструменти підтримки та прагнучи до якості, прозорості і стійкого зростання.

Список використаних джерел

1. 17 Цілей сталого розвитку. Глобальний договір ООН в Україні. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>.
2. Дем'яненко Т. І. Сталий розвиток вітчизняних підприємств в сучасних економічних умовах. *Вчені записки*. 2020. С. 185.
3. Огієнко А. Сталий розвиток підприємства: сутність поняття, перспективи та перешкоди. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 3. С. 222–228. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-31>.

Коробчук М. аспірант

Луцький національний технічний університет

ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В ЕПОХУ ІННОВАЦІЙ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО ВИРОБНИЦТВА

У сучасному світі бізнес дедалі частіше функціонує в умовах глибокої взаємозалежності на глобальному рівні. Інтернаціоналізація виробництва, поява транснаціональних ланцюгів постачання та стрімкий розвиток цифрових технологій зумовили необхідність перегляду традиційних інституційних форм забезпечення бізнес-діяльності. Водночас технологічні інновації – від автоматизації до штучного інтелекту – стали не просто інструментом підвищення ефективності, а фундаментом нової парадигми виробництва.

Окреслимо ключові вектори інституційних змін, що супроводжують інноваційну трансформацію бізнесу в умовах глобалізації виробництва (рис. 1).

Рис. 1. Напрями інституційної модернізації в умовах інноваційної трансформації бізнесу (побудовано за джерелами [1-3])

Інституційні підходи до супроводу інноваційних змін у підприємницькому середовищі забезпечують виявлення можливостей, які відкриваються для підприємств у нових економічних реаліях:

– вихід на міжнародні ринки завдяки єдиному регуляторному полю та підтримці експорту;

– швидша інтеграція інновацій, завдяки наявності відкритих платформ, акселераторів і спрощеного доступу до інфраструктури R&D;

– підвищення конкурентоспроможності через інноваційні бізнес-моделі, цифрове виробництво та глобальні партнерства;

– оптимізація ресурсів за рахунок автоматизації та впровадження «розумних» технологій (Smart Industry, IoT, big data);

– підвищення стійкості до ризиків через нові інституційні механізми кризового управління та страхування.

Отже, інституційна трансформація виступає не як факультативна зміна, а як стратегічна відповідь на виклики глобалізованого економічного простору. Постає потреба в адаптації регуляторних механізмів, модернізації інфраструктури підтримки бізнесу та переосмисленні ролі держави у стимулюванні інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Мельник О.Г., Руда М.В. Стратегічні аспекти цифрової трансформації бізнесу. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2024. № 2 (12). С. 196-209.

URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2024/dec/37268/menedzhmentnadoi-196-209.pdf>.

2. Дончак Л., Погріщук О., & Сисоєва І. Стратегічний менеджмент у цифрову епоху: виклики та можливості. *Економіка та суспільство*. 2024. 70. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-63>.

3. Гринько А.П., Гринько П.Л., Ушакова Н.Г. та ін. *Методологія керування бізнесом в умовах цифровізації: монографія*. Х.: МОНОГРАФ, 2022. 199 с.

Коробчук Т. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ЦИФРОВІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ДРАЙВЕР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

У ХХІ столітті цифровізація стала визначальним вектором розвитку світової економіки, докорінно трансформуючи не лише внутрішні бізнес-процеси, а й глобальні ринкові механізми. На тлі технологічного прориву цифрові інвестиції, тобто вкладення у цифрові технології, інфраструктуру, інновації та діджитал-компетенції, перетворюються з допоміжного елементу на стратегічний ресурс формування міжнародної конкурентоспроможності країн. Тому цифровізація виступає не просто технологічним трендом, а стратегічним фактором розвитку країн. Ті країни, які першими запроваджують цифрові рішення, створюють нові моделі економічного зростання та посилюють свої позиції на світовому ринку.

Складові цифрових інвестицій подано на рис. 1.

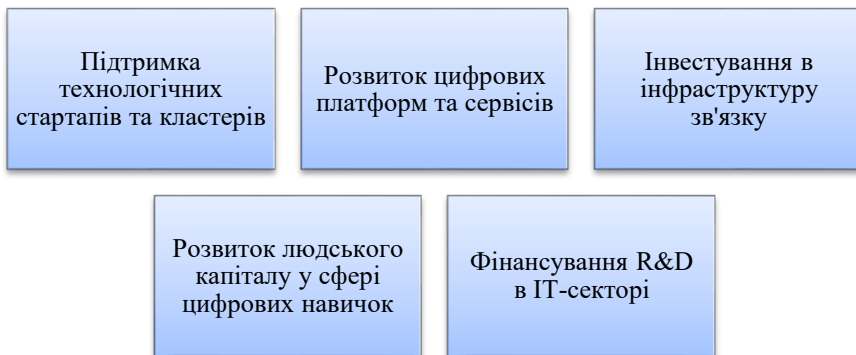

Рис. 1. Структура цифрових інвестицій (побудовано автором за джерелами [1-4])

Ці інвестиції мають високу мультиплікативну дію, адже вони стимулюють зростання продуктивності, відкривають нові ринки і модернізують традиційні галузі. Змінюється структура інвестиційних потоків: капітал дедалі частіше спрямовується не у матеріальні активи, а у цифрові екосистеми, стартапи, хмарні технології, фінтех-рішення, штучний інтелект та кібербезпеку. Це створює нову реальність, у якій країни конкурують не лише за інвестиції, а й за інтелектуальні потоки, цифрову компетентність та інноваційне середовище.

Водночас, нерівномірний доступ до цифрових технологій поглиблює глобальну асиметрію розвитку: ті держави, які ефективно інституційно забезпечують цифрову трансформацію, отримують довгострокові конкурентні переваги, тоді як інші ризикують опинитися на периферії світової економіки.

Цифрові інвестиції впливають на конкурентоспроможність через: інноваційність економіки, стимулюючи розробку нових продуктів і бізнес-моделей; глобальну інтеграцію, дозволяючи підприємствам швидко виходити на міжнародні ринки; підвищення ефективності, оптимізуючи виробництво та управління; залучення глобального капіталу та креативних фахівців.

До викликів цифрового інвестування можемо віднести: нерівний доступ до цифрових ресурсів між країнами; проблеми з кібербезпекою та захистом даних; недосконалість інституційного середовища; дефіцит кваліфікованих кадрів у сфері ІТ та інженерії.

Для посилення цифрової конкурентоспроможності пропонуємо такі шляхи: розбудова цифрової інфраструктури на державному рівні; цифрова освіта та перекваліфікація робочої сили; інституційна підтримка інновацій та стартапів; сприяння державно-приватному партнерству у сфері технологій.

Отже, цифрові інвестиції – це інвестиції в майбутнє країни. Вони здатні забезпечити економічне зростання, стійкість до криз, інноваційне лідерство та глобальну конкурентоспроможність. У новій цифровій економіці перемагатимуть не ті, хто має більше ресурсів, а ті, хто вміє розумно і стратегічно вкладати в інновації.

Список використаних джерел

1. Гринько А.П., Гринько П.Л., Ушакова Н.Г. та ін. Методологія керування бізнесом в умовах цифровізації: монографія. Х. : МОНОГРАФ, 2022. 199 с.

2. Радіонов Ю. Сутність та стан сучасного розвитку цифровізації економіки України. *Економіка та суспільство*. 2025. 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-41>.

3. Віталій В. Сержанов. Інвестиції у розвиток цифрової інфраструктури сфери послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Actual problems of economics*. 2021. №1 (235). <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2021-1-235-42-49>.

4. Шолом А., & Шинкаренко О. Цифрова конкурентоспроможність економічно розвинених країн світу: сучасні особливості та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2025. 72. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-107>.

Корольчук Л. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЯК КОНЦЕПЦІЯ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Концепція сталого розвитку набула стратегічного значення для глобального та національного розвитку, поєднуючи економічне зростання, соціальну справедливість та екологічну збалансованість. Проте сучасні глобальні події

– військові конфлікти, пандемії, енергетична криза, прискорення змін клімату – вносять суттєві корективи в реалізацію Цілей сталого розвитку (ЦСР), сформульованих ООН. Зокрема, війна в Україні, глобальна інфляція та політична нестабільність у багатьох регіонах світу підривають досягнення у сфері продовольчої безпеки, охорони здоров'я, доступу до освіти й сталої енергетики. В цих умовах критично важливо переосмислити концепцію сталого розвитку як адаптивну модель, здатну відповідати на кризи та трансформуватися відповідно до реалій.

Проблематика сталого розвитку активно досліджується як міжнародними організаціями (ООН, ПРООН, OECD, UNEP, IPCC), так і провідними аналітичними центрами та університетами світу, зокрема Stockholm Resilience Centre (Швеція), Institute for Sustainable Development and International Relations (IDDRI, Франція), Earth Institute при Columbia University (США). У науковому дискурсі ключовими авторами, які зробили значний внесок у розвиток теорії сталого розвитку, є Джеффри Сакс, Ханс Карл фон Карловіц, Герман Дейлі, Амартія Сен. В Україні дослідження з цієї теми ведуться у межах Національного інституту стратегічних досліджень, Інституту економіки та прогнозування НАН України, а також низки університетських кафедр, зокрема економіки сталого розвитку, екологічної безпеки та публічного управління. Їхні роботи охоплюють як методологічні засади, так і прикладні аспекти впровадження ЦСР на національному та регіональному рівнях.

Метою дослідження є аналіз концепції сталого розвитку в контексті сучасних глобальних викликів та виявлення основних факторів, що впливають на її реалізацію у XXI столітті.

Концепція сталого розвитку була сформульована у 1987 році у доповіді «Наше спільне майбутнє» (доповідь

Брунтланд) і надалі стала основою глобальної стратегії, закріпленої в порядку денному ООН «Порядок денний – 2030». Вона передбачає гармонізацію трьох основних вимірів: економічного, соціального та екологічного [1].

Однак з початку 2020-х років низка кризових явищ змінила контекст реалізації ЦСР. COVID-19 продемонстрував вразливість систем охорони здоров'я та освіти навіть у розвинених країнах. Війна Росії проти України стала не лише гуманітарною катастрофою, а й викликала глобальні продовольчі та енергетичні збої, що напряму вплинули на ЦСР 2 (подолання голоду), 7 (доступна та чиста енергія), 13 (боротьба зі зміною клімату) [4].

Крім того, зміна клімату пришвидшується: за даними ІРСС, 2023 рік став одним із найспекотніших за всю історію спостережень. Це вимагає перегляду екологічної складової сталого розвитку з акцентом на адаптацію до змін клімату, а не лише їх пом'якшення [2].

В умовах геополітичної турбулентності важливим стає питання фінансування сталого розвитку. Рівень інвестицій у зелену енергетику зростає, але водночас країни з низькими доходами залишаються на периферії глобальних трансформацій, що суперечить принципу інклюзивності [3].

Україна, попри війну, інтегрує принципи сталого розвитку у власну політику: на рівні стратегій післявоєнного відновлення, у співпраці з ЄС і міжнародними організаціями. Водночас вона потребує адаптованого бачення сталого розвитку, що враховує кризовий стан економіки, демографічні втрати та необхідність інституційної трансформації [5].

Сталий розвиток у XXI столітті трансформується під тиском нових викликів. Його сучасна інтерпретація повинна враховувати не лише довгострокову перспективу, а й здатність реагувати на кризові явища. Глобальні події – війни,

пандемії, енергетичні та кліматичні кризи – вимагають від концепції сталого розвитку адаптивності, гнучкості та більшої координації з міжнародною безпековою політикою. Україна є прикладом країни, яка має шанс інтегрувати принципи сталого розвитку у процес відновлення, проте потребує підтримки з боку міжнародної спільноти та гнучкого стратегічного планування.

Перспективними напрямками подальших досліджень є аналіз механізмів адаптації Цілей сталого розвитку до умов нестабільності, розробка індикаторів стійкості до криз, оцінка ролі цифрових технологій у сталому управлінні, а також дослідження взаємозв'язку між безпековою політикою та екологічною трансформацією в умовах післявоєнного розвитку. Окрему увагу заслуговує формування національних моделей сталого розвитку, здатних поєднати локальні потреби з глобальними пріоритетами.

Список використаних джерел

1. Brundtland G.H. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. Oxford: Oxford University Press, 1987. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>.
2. Intergovernmental Panel on Climate Change. AR6 Synthesis Report: Climate Change 2023. 2023. URL: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>.
3. United Nations Development Programme (UNDP). Human Development Report 2023/24. URL: <https://hdr.undp.org/>.
4. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. 2015. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.
5. Міністерство економіки України. План відновлення України. 2022. URL: <https://recovery.gov.ua/>.

Корольчук Л. к.е.н., доцент

Голуб А. ст. гр. МЕВ–21

Луцький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В ЄВРОПІ

Європейська міграційна криза, що розпочалася у 2015 році, залишається одним із найбільших викликів сучасної міжнародної безпеки. Незважаючи на періоди відносної стабілізації, нові загрози – збройні конфлікти, зокрема війна в Україні, нестабільність у Сахельському регіоні, загострення ситуації в Сирії, Судані та Афганістані – зумовлюють нові хвилі примусової міграції. У 2023-2024 роках зафіксовано понад 380 тисяч нелегальних перетинів кордонів ЄС, що є найвищим показником з 2016 року. У цьому контексті актуальним є поглиблене дослідження чинників, маршрутів, структурних змін та політичної відповіді на виклики нелегальної міграції в Європі. У науковій та експертній літературі проблематиці міграційної кризи присвячено значну увагу. Зокрема, у роботі Гаас Г. та ін. [2], а також у звітах MOM, FRONTEX, EASO (тепер EUAA) [1; 3; 4] проаналізовано динаміку міграційних потоків та механізми реагування з боку інституцій ЄС.

Мета даного дослідження полягає у визначенні сучасних особливостей розвитку міграційної кризи в Європі, аналізі основних нелегальних маршрутів, чинників, що зумовлюють зростання міграційного тиску, а також оцінці ефективності заходів, які вживаються на рівні ЄС для регулювання цих процесів.

Європейська міграційна криза стала гострим проявом соціально-економічної нерівності у світі, лише за період 2014-2024 років у Середземному морі загинуло понад 28 тисяч мігрантів, які намагались дістатися берегів Європи [6]. Криза спровокувала не лише гуманітарну, а й політичну

напругу в ЄС, що розділився на прихильників солідарного підходу та держави, які виступають за жорсткі обмеження на міграцію.

До основних чинників, що сприяють розвитку кризи, належать: - хронічна соціально-економічна нерівність між ЄС та країнами Африки, Азії та Близького Сходу; - військові конфлікти (Сирія, Афганістан, Судан, Україна); - політична нестабільність, переслідування та порушення прав людини; - наслідки кліматичних змін та продовольча криза; - діяльність контрабандистських мереж, що використовують слабкість прикордонного контролю.

У контексті розгортання масштабної міграційної кризи в Європі, ключове значення має ідентифікація основних маршрутів, якими нелегальні мігранти потрапляють до країн ЄС. Згідно з аналітичними даними FRONTEX, за останні роки простежується певна стабілізація у використанні усталених шляхів міграції, хоча їх інтенсивність варіюється залежно від геополітичної ситуації, військових конфліктів, соціально-економічної нерівності та посилення заходів прикордонного контролю.

Характеристика основних маршрутів [1; 3; 4; 5 ;6]:

Центральносередземноморський маршрут залишався одним з основних шляхів нелегальної міграції до ЄС. У 2024 році кількість перетинів зменшилася на 59% порівняно з попереднім роком, досягнувши приблизно 67 000 випадків. Це зниження пов'язане з посиленням контролю в Тунісі та Лівії.

Східносередземноморський маршрут зазнав зростання на 14% у 2024 році, досягнувши близько 69 400 перетинів. Основними країнами-донором були Сирія, Афганістан та Єгипет.

Західноафриканський маршрут до Канарських островів зафіксував рекордну кількість прибуттів – майже 47 000, що

на 18% більше, ніж у попередньому році. Основними країнами-донором були Мавританія, Сенегал та Марокко.

Східний сухопутний маршрут через кордони з Україною та Білоруссю зазнав триразового зростання кількості перетинів, досягнувши приблизно 17 000 випадків у 2024 році.

Західнобалканський маршрут зафіксував значне зниження кількості перетинів – на 78% порівняно з попереднім роком, досягнувши близько 21 500 випадків. Це зниження пов'язане з посиленням візової політики та контролю на кордонах у регіоні.

Західносередземноморський маршрут залишався відносно стабільним, з незначним зниженням кількості перетинів до приблизно 16 000 випадків. Основними країнами-донором були Алжир, Марокко та Малі.

Англійський канал зафіксував збільшення кількості спроб перетину на 9% порівняно з попереднім роком, досягнувши приблизно 67 500 випадків. Основними країнами-донором були Афганістан, Сирія та В'єтнам.

Сучасна міграційна криза в Європі має системний і затяжний характер, зумовлений поєднанням воєн, соціально-економічної нерівності, кліматичних змін і політичної нестабільності, що активізує динамічні маршрути нелегального переміщення населення. На основі даних FRONTEX проаналізовано просторову диференціацію міграційних потоків та особливості реагування країн ЄС залежно від політичної ситуації й режимів контролю. У дослідженні узагальнено статистичну інформацію та підходи до регулювання міграції, з урахуванням викликів для безпеки, інтеграції та міжнародного співробітництва. Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення довгострокових соціально-економічних наслідків, цифрових інструментів управління міграцією, формування спільної політики ЄС та ролі України в регіональних міграційних процесах.

Список використаних джерел

1. Asylum Report 2023. European Union Agency for Asylum (EUAA), 2023. URL: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2023>.
2. Haas H., Castles S., Miller M.J. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. 6th ed. London: Red Globe Press, 2020. 446 p. URL: <https://journal-njmr.org/articles/10.33134/njmr.567>.
3. IFC Annual Report 2024. October 25, 2024. URL: <https://www.ifc.org/en/insights-reports/annual-report/download>.
4. Irregular border crossings into EU drop sharply in 2024. Frontex. 2025-01-14. URL: https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-border-crossings-into-eu-drop-sharply-in-2024-oqpweX?utm_source=chatgpt.com.
5. New forced displacements in 2023. United Nations High Commissioner for Refugees. URL: <https://www.unhcr.org/global-trends>.
6. World Migration Report 2024. International Organization for Migration. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>.

Korolchuk L. PhD in Economics, Associate Professor

Huliuk V. student of the group IER -21

Lutsk National Technical University

THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON THE DEVELOPMENT OF THE WORLD ECONOMY

Globalization is the process of strengthening interconnections between countries in various fields: economy, culture, politics, etc. It is one of the key processes of our time that significantly changes the economic, political, and socio-cultural conditions of life in the world. It affects all countries, regardless of their level of development, forming a new architecture of the

world economy, changing the nature of labor, trade and production. In this regard, it is particularly important to understand the mechanisms of globalization, its consequences for national economies and populations, and to be able to adapt to new conditions. The relevance of this topic is driven by the need to find effective strategies to preserve national interests, competitiveness, cultural identity and environmental safety in a globalized world.

The aim of the topic is: to study the essence of the globalization process, to identify its main characteristics, to analyze the positive and negative impacts of globalization on the economy, and to formulate approaches to the effective use of its benefits and minimize risks for countries and society as a whole

Main characteristics of globalization:

1. Expansion of global markets for goods, services, labor and capital.
2. Growth of international trade, investment and financial flows.
3. Formation of supranational institutions and global regulatory mechanisms.
4. Spread of technology, knowledge, innovation, and human values.
5. Changes in culture and society that accompany economic processes.

Globalization creates both opportunities (access to new markets, development of technologies, improvement of living standards) and challenges (competition, impact of transnational corporations on local communities, social protests). It is an objective and systematic process that transforms the world economy into a single global organism with common values and interests, but also requires countries to increase their competitiveness and adapt to new conditions. Thus, globalization is a complex and multidimensional process that shapes the modern

world order and the relationship between countries and peoples [1, 2, 3].

In the economic sphere, globalization has a very large impact, which can be divided into positive and negative.

Positive impact of globalization:

1. Expanding markets

Globalization has given countries the opportunity to sell their goods and services not only within their own countries but also abroad. This helps businesses grow, increase profits, and create new jobs.

2. Attracting foreign investment

Countries that open their markets receive investments from other countries. This helps to develop infrastructure, build factories, improve technology, and raise living standards.

3. Spread of new technologies and knowledge

Through international trade and cooperation, countries gain access to modern technologies faster, which increases production efficiency and the quality of goods.

4. Increased competition

Globalization increases competition between companies from different countries. This forces manufacturers to work better, offer better products at lower prices, which is beneficial for consumers.

5. Increased welfare of the population

Due to a greater choice of goods and services, as well as the emergence of new jobs, people can improve their standard of living [4].

Negative impact of globalization:

1. Dependence of countries on each other

Due to globalization, the economies of countries have become very interconnected. If an economic crisis occurs in one country, it can quickly spread to others.

2. Increasing inequality

Not all countries and people benefit equally from globalization. Many poor countries are being left behind, while

rich countries and large corporations are becoming even richer. This causes social inequality.

3. Loss of jobs in some areas

Due to competition and the transfer of production to countries with cheaper labor, factories may close in developed countries and jobs may disappear.

4. Threat to cultural identity

Globalization often leads to the unification of cultures, when local traditions and languages are replaced by global cultural trends.

5. Environmental problems

Globalization is a complex and multidimensional process that plays a crucial role in shaping the modern world. It creates numerous opportunities for economic growth, technology development, improved living standards, and stronger international cooperation. At the same time, globalization also poses serious challenges: rising inequality, loss of cultural identity, environmental problems, and economic dependence between countries. Therefore, it is important not only to utilize its benefits but also to develop effective mechanisms to overcome the negative consequences. Countries need to strengthen their economies, develop human capital, innovations, and protect social and cultural rights in order to be competitive in the global environment. Only with a balanced policy and international cooperation can globalization become a tool for sustainable development for all mankind.

References

1. Perevahy ta vyklyky hlobalizatsii [Advantages and Challenges of Globalization]. LibreTexts Ukrayinska. URL: [https://ukrayinska.libretexts.org/Бізнес/Маркетинг/Книга: Принципи маркетингу \(Lumen\)](https://ukrayinska.libretexts.org/Бізнес/Маркетинг/Книга: Принципи маркетингу (Lumen)).

2. Sotsiologiya: hlobalizatsiini protsesy v suchasnomu sviti [Sociology: Globalization Processes in the Modern World]. osvita.ua. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/30077/>.

3. Vasylytchenko V. S., Hrynenko A. M., Hrishnova O. A., Kerb L. P. Upravlinnia trudovym potentsialom [Labor Potential Management] : navch. posib. Kyiv: KNEU, 2005. 403 s. URL: <https://buklib.net/books/33154/>.

4. Vinichenko I. I., Honcharenko O. V., Vasyliiev S. V., Didur K. M. Hlobalna ekonomika [Global Economy] : navchalnyi posibnyk. Kyiv: TOV «DKS tsentr», 2019. 234 s. URL: <https://studfile.net/preview/5010057/page:6/>.

Korolchuk L. PhD in Economics, Associate Professor

Kalyukh D. student of the group IER–21

Lutsk National Technical University

THE IMPACT OF FOREIGN INVESTMENT ON UKRAINE'S ECONOMY

Foreign investments plays a significant role in the development of the economy of countries, including Ukraine, which is actively seeking to integrate into the global economic system. In conditions of limited domestic financial resources, foreign capital acquires special important as a source of financing for the modernization of production facilities, creating jobs, and increasing the overall competitiveness of the national economy.

At the same time, along with positive consequences, attracting foreign investment can create a number of challenges, such as dependence on foreign markets, capital outflow or uneven distribution of economic benefits.

The problem of the impact of foreign investment on the economy of Ukraine is extremely relevant, given the urgent need to attract capital for the country's economic recovery, especially in the context of the ongoing war and future post-war reconstruction. Research on the impact of foreign investment on the economy of Ukraine is actively conducted by both Ukrainian and international scientists. In particular, the works of such economists as O. Soskin

and V. Geyets emphasize the importance of creating a favorable investment environment for attracting foreign capital. In their studies, they identify bureaucracy, corruption, and legislative instability as key barriers for potential investors.

International research, including from the World Bank and IMF, shows that FDI boosts technology transfer, labor productivity, and global economic integration. A key trend is assessing how geopolitical factors, especially war, affect investment appeal. OECD reports (2023–2024) suggest post-war recovery could attract capital if transparent mechanisms are in place [1].

This study analyzes the impact of foreign investment on Ukraine's economy amid current challenges. From 2020 to 2023, key investors included EU countries (Netherlands, Germany, Poland), the U.S., and Cyprus. Investments focused on industry, IT, agriculture, and energy. However, FDI fell by 60% in 2022 due to the war [2].

Positive effects of investments:

1. Foreign investments stimulate GDP growth by funding new projects. For example, between 2018 and 2021, over USD 2 billion was attracted to the renewable energy sector, enabling the creation of additional capacities.

2. Reports from the European Business Association mention that international companies such as Samsung and Siemens are introducing modern technologies, which enhance the productivity of Ukrainian enterprises [3].

3. Every USD 1 million in foreign direct investments creates approximately 50-70 jobs.

4. Investments contribute to the development of exports of goods and services. As recorded in reports from the IT Ukraine Association, the IT sector generated USD 7 billion in export revenue in 2023 [4].

Negative effects:

1. Excessive reliance on foreign investors may weaken the country's economic independence [5].

2. Reports from the National Bank of Ukraine indicate that many international corporations repatriate their profits abroad, limiting the amount reinvested in the Ukrainian economy [2].

3. Financial investments are predominantly concentrated in large cities such as Kyiv, Lviv, and Dnipro, while eastern and southern regions remain underinvested [6].

Interest in Ukraine is expected to grow in 2024-2025 due to international recovery programs like the Marshall Plan. The EBRD estimates that USD 400–500 billion is needed for post-war reconstruction, much of which could come from foreign investments.

Such investments support GDP growth, tech adoption, and job creation, though capital remains unevenly distributed and external dependence is a concern. War-related destruction and instability hinder capital inflow, but reconstruction opens new investment opportunities.

To maximize benefits, Ukraine must improve its institutional framework and prioritize key sectors like infrastructure, energy, agribusiness, and IT, with a clear investment strategy.

Conclusion. Foreign investment plays an important role in the development of the Ukrainian economy, bringing both opportunities and challenges. Positive impacts on GDP growth include capital inflows, job creation, introduction of modern technologies, and expansion of export opportunities through integration into global markets. On the other hand, negative impacts can manifest themselves in the form of alienation from external investors, outflow of profits abroad, and uneven distribution of investments between regions, which exacerbates socio-economic disparities. To increase the positive impact, Ukraine should improve the investment climate, ensure

transparency of legislation, and fight corruption to attract quality investments.

References

1. OECD. Ukraine's economic resilience and anti-corruption reform efforts lay the foundations for recovery. May 2025. OECD. URL: <https://www.oecd.org>.

2. National Bank of Ukraine (Natsionalnyi bank Ukrainy). External sector statistics. National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.

3. European Business Association (Yevropeiska biznes-asotsiatsiia). The number of CEOs who consider investments in Ukraine profitable has almost doubled since 2022. 22 December 2023. European Business Association. URL: <https://eba.com.ua/en/kilkist-seo-yaki-vvazhayut-vygidnymy-investytsiyi-v-ukrayinu-zrosla-majzhe-vdvichi-z-2022-roku/>.

4. IT Ukraine Association (Asotsiatsiia IT Ukrainy). Digital Tiger: the Power of Ukrainian IT – 2023. IT Ukraine Association. URL: <https://itukraine.org.ua/digital-tiger-the-power-of-ukrainian-it-2023/>.

5. Kornyliuk R. Top 1,000 Ukrainian companies by revenue in 2022 // YC. Market Blog | Market Research and Competitive Analysis. URL: <https://blog.youcontrol.market/top-1-000-ukrainian-companies-by-revenue-in-2022/amp/>.

6. State Higher Educational Institution «Uzhhorod National University» (Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad «Uzhhorodskiyi natsionalnyi universytet»). Main shortcomings and problems of attracting foreign investment in Ukraine. Electronic repository of UzhNU. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27175>.

Korolchuk L. PhD in Economics, Associate Professor
Kravchuk K. student of the group IER–21
Lutsk National Technical University

RESEARCH ON UKRAINE'S DIPLOMATIC ACTIVITY DURING A FULL-SCALE WAR

Ukraine significantly intensified diplomatic activities aimed at strengthening international support in countering Russian aggression, expanding the geography of partnerships, and integrating into European and Euro-Atlantic structures. The relevance of the topic lies in the need to analyze the transformation of Ukrainian diplomacy, its adaptation to war conditions, intensification of global contacts and integration into European and Euro-Atlantic structures. The experience of these years is a unique example of an effective foreign policy strategy in a crisis period, which is of great importance for the future positioning of Ukraine in the international arena.

The purpose of the analysis is to study the main directions, achievements and challenges of Ukraine's foreign policy in 2022–2025, in particular in the context of a full-scale war with Russia. Particular attention is paid to strengthening international support, expanding the geography of partnerships, integration into the EU and NATO. The analysis is aimed at identifying key factors for successful diplomacy under martial law and forming a vision of Ukraine's future role in world politics.

Since the beginning of Russia's full-scale invasion of Ukraine, Ukraine has intensified its diplomatic efforts, focusing on mobilizing international support to counter the aggression, obtaining military and financial assistance, providing humanitarian support, protecting the rights of Ukrainians abroad, and documenting war crimes and bringing perpetrators to justice [1].

One of the priority areas was to intensify cooperation with NATO and the EU. In particular, at the NATO summit in Vilnius in 2023, a decision was made to transform the Comprehensive

Assistance Package for Ukraine into a multi-year program focused on restoring security and defense structures. In Brussels, Ukrainian President Volodymyr Zelensky signed a historic document – the Common Security Commitment between Ukraine and the EU – with leaders of the European Council and the European Commission. The document enshrines long-term support for Ukraine by all 27 EU member states in key areas – military, financial, humanitarian, and political. It provides for support on the path to full EU membership [2].

Ukraine has begun to actively develop ties with the countries of Africa, Latin America, and Asia. In 2022, the President of Ukraine had 18 telephone conversations with African leaders, 9 of which were for the first time in the history of bilateral relations. Minister of Foreign Affairs Dmytro Kuleba made an African tour, visiting Senegal, Cote d'Ivoire, Ghana, and Kenya.

In 2024, the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine approved the first ever Strategy for the Development of Relations with the Countries of Latin America and the Caribbean. This demonstrates Ukraine's desire to diversify foreign policy ties and expand the circle of partners [3]. A significant achievement was the expansion of Ukraine's diplomatic presence on the African continent: new embassies were opened in Ghana, DR Congo, Côte d'Ivoire, Mozambique, Botswana, Rwanda, Mauritania, and Tanzania. The number of Ukrainian diplomatic missions in Africa increased from ten to eighteen [3].

At the same time, challenges were also observed. In August 2024, the Transitional Government of the Republic of Mali severed diplomatic relations with Ukraine. The Ministry of Foreign Affairs called this decision short-sighted. After the overthrow of the Bashar al-Assad regime in 2025, Ukraine began the process of restoring relations with Syria, which were severed in 2022 due to the recognition of the annexation of Crimea [4]. Since 2022, a new format of regional cooperation “Ukraine – South-Eastern Europe” has been launched, within the framework

of which summits were held in Albania and Croatia in 2024. The format contributes to regional consolidation of efforts to support Ukraine and joint progress towards the EU [2].

Thus, the experience of diplomatic activity in wartime has proven that diplomacy of the 21st century is not just negotiations or protocol activities, but systematic, multi-vector work to form international solidarity, influence global processes, and ensure the strategic stability of the state. The efforts of Ukrainian diplomacy in 2022-2025 became not just a reaction to an external threat, but a model of active foreign policy capable of shaping the agenda in international relations. In this sense, Ukraine's diplomatic activity not only strengthened its position in the world, but also laid the foundation for the future role of the state as an influential subject in the post-war global environment.

References

1. NATO. Relations with Ukraine. NATO Official Website. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm?selectedLocale=uk.
2. Ukraine and the EU sign joint security commitments. Official website of the President of Ukraine. 2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-pidpisali-spilni-bezpekovi-zobov'yazannya-91813>.
3. Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine on the decision of the Transitional Government of the Republic of Mali to sever diplomatic relations with Ukraine. Government portal. 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zaiava-mzs-ukrainy-shchodo-rishennia-perekhidnoho-uriadu-respubliky-mali-rozirvaty-dyplomatychni-vidnosyny-z-ukrainoiu>.
4. Shumilin O. Ukraina hotova vidnovyty vidnosyny z Syriieiu pislia povalennia rezhymu Asada – MZS [Ukraine is ready to restore relations with Syria after the overthrow of the Assad regime - Foreign Ministry]. Ukrainska pravda. 2025. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2025/01/2/7491744/>.

Korolchuk L. PhD in Economics, Associate Professor

Lutsk National Technical University

Migus I. Doctor of Economics, Professor

*Director of the Scientific Center for Innovative Research
(Estonia)*

INNOVATIONS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: MODERN APPROACHES AND PROSPECTS

Sustainable development is a key direction of global policy aimed at ensuring a balance between economic growth, social well-being, and environmental protection. Innovations drive this process by facilitating the implementation of new technologies and approaches that effectively address contemporary challenges. Particularly relevant are the introduction of eco-innovations, digital technologies, and the development of a green economy, which align with the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs).

Recent studies confirm the growing importance of innovation for sustainable development. Sokur M. analyzes the state of eco-innovation in Ukraine, emphasizing the role of environmental taxation and the Eco-Innovation Index for tracking progress [1]. Research by Gosselink B. et al. highlights the potential of artificial intelligence in achieving the SDGs, particularly in education, healthcare, and climate action [2]. The National Bank of Ukraine has developed a sustainable finance policy focused on integrating ESG criteria into financial services [3]. In addition, the Ministry of Education and Science of Ukraine, together with academic institutions, has created a roadmap for leveraging science and technology to achieve the SDGs, considering the challenges of wartime [4].

This paper aims to analyze current innovative approaches that contribute to sustainable development, especially in the context of eco-innovation, digital technologies, and national

policies, as well as to identify prospects for their implementation in Ukraine.

Innovations are a key tool for achieving sustainable development goals, as they help address environmental, economic, and social issues through technological, organizational, and behavioral changes. The modern understanding of innovation goes beyond high technology to include new management practices, financial mechanisms, and forms of interaction between the state, business, and society.

One of the priorities is eco-innovation – technologies that reduce environmental impact, such as renewable energy, closed-loop production, green transport, and construction. The EU uses the Eco-Innovation Index to assess country progress. In Ukraine, donor-supported projects are being implemented to produce biogas from agricultural waste, contributing to the development of energy clusters in agriculture.

Digital innovation is another important area. It increases the efficiency of resource management, monitoring, and planning. For example, AI helps predict disasters, IoT optimizes irrigation in the agricultural sector, and blockchain ensures transparency in green finance. In Ukraine, an emissions monitoring system is being implemented, while Estonia's experience shows how digital solutions have reduced energy consumption.

At the same time, innovations have an institutional dimension. Adequate policies are needed – tax incentives, public procurement, and green financial policies. In 2021, the National Bank of Ukraine approved a sustainable finance policy that includes ESG criteria. The government has also adopted a roadmap for utilizing science and technology to achieve the SDGs [4].

Creating an innovation ecosystem requires cooperation among science, business, and society. For example, the "Green Energy" cluster in Lviv brings together enterprises, researchers, and municipalities to implement energy-efficient solutions. Innovations for sustainable development encompass not only

technologies but also new models of interaction, shaping a paradigm in which innovation and sustainability are interdependent elements of the future.

Conclusions. The conducted research shows that innovation is a key factor in achieving sustainable development goals, as it drives technological, economic, and institutional transformation. Eco- and digital innovations contribute to more efficient resource use, reduced environmental impact, and improved quality of life. A crucial role is played by the formation of an innovation ecosystem involving science, business, government, and civil society. Ukraine demonstrates potential in developing sustainable innovations, particularly in energy, agriculture, and urban management, provided appropriate policy support and international partnerships. The research goal has been achieved – the main areas of innovation promoting sustainable development have been analyzed, and implementation mechanisms outlined. Further research prospects include modeling the impact of innovations on sustainability, developing evaluation indicators, and exploring public-private partnerships and cultural factors in innovation dynamics.

References

1. Sokur M. Eko-innovatsii dlia staloho rozvytku: suchasnyi stan, mekhanizmy finansuvannia ta proiektna diialnist. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2023. No. 10. Pp. 123–130. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-11>.
2. Gosselink B., et al. (2024). AI in Action: Accelerating Progress Towards the Sustainable Development Goals. arXiv preprint arXiv:2407.02711. Available at: <https://arxiv.org/abs/2407.02711>.
3. Natsionalnyi bank Ukrainy. (2021). Polityka shchodo rozvytku staloho finansuvannia na period do 2025 roku. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-prezentuvav-politiku-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku>.

4. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2024). Dorozhnia karta vykorystannia nauky, tekhnolohii ta innovatsii dlia dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku. Available at: <https://nauka.gov.ua/news/ckhvaleno-dorozhniu-kartu-vykorystannia-nauky-tekhnolohii-ta-innovatsii-dlia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku>.

Korolchuk L. PhD in Economics, Associate Professor
Shmarovoz A. student of the group IER–21
Lutsk National Technical University

CURRENCY WARS: IMPLICATIONS FOR GLOBAL ECONOMIC STABILITY

In today's globalized economy, currency stability is a key factor in maintaining financial balance and sustainable development. However, in times of economic crises and geopolitical tensions, countries are increasingly resorting to manipulating their currencies to gain competitive advantage. Such actions, known as «currency wars», not only deepen international economic contradictions but also pose risks to global financial stability. The purpose of this study is to analyze the nature of currency wars, identify their main causes, and assess their global implications for economic development. Currency wars, or competitive devaluation, are consistent deliberate actions by governments and central banks of several countries to achieve a relatively low exchange rate for their national currency in order to increase their own exports and reduce imports. In a currency war, countries devalue their currencies to make their exports more attractive in foreign markets. By effectively reducing the cost of exports, the country's products become more attractive to foreign buyers. This is sometimes called competitive devaluation.

At the same time, such devaluation makes imports more expensive for domestic consumers, forcing them to choose

domestic substitutes. This combination of export-led growth and increased domestic demand usually leads to higher employment and faster economic growth. However, it can also reduce a nation's productivity. A country's businesses may rely on imported equipment and machinery to expand their production. If their own currency is devalued, these imports can become prohibitively expensive. Economists consider currency wars to be harmful to the global economy because these constant actions by countries seeking a competitive advantage can have unintended adverse consequences, such as increased protectionism and trade barriers.

A currency war occurs when two or more countries take measures that devalue their own currencies in an attempt to stimulate demand for their products. Such devaluations also increase the cost of imports, which can encourage consumers to buy domestic goods instead. Taken together, this can stimulate employment and growth, but it also creates a risk of inflation and capital flight. If currency depreciation policies are not accompanied by other economic reforms, their benefits will eventually be lost as other countries take similar actions [1]. Recently, countries adopting a currency devaluation strategy have underestimated their activities, calling them more mildly “competitive devaluation.”

In 2019, the central banks of the United States, the Bank of England, and the European Union were engaged in a “secret currency war,” according to a CNBC report [2]. With interest rates at rock bottom, currency devaluation was one of the few weapons central banks had left to stimulate their economies. That same year, after the Trump administration imposed tariffs on Chinese goods, China retaliated with tariffs of its own and also devalued its currency against its dollar peg. This could have turned a trade war into a currency war [1].

Having analyzed some sources, I can identify several reasons for currency wars:

1. Stimulation of exports: Currency depreciation makes domestic goods cheaper abroad, which boosts exports.

2. Reducing imports: More expensive imports due to a weaker currency reduce consumption of foreign goods, supporting domestic producers.

3. Reduction of the trade deficit: Improved balance of trade due to higher exports and lower imports.

4. Reducing the debt burden: Inflation caused by currency depreciation can reduce the real value of public debt.

5. Reaction to the actions of other countries: When one country depreciates its currency, others may take similar measures to remain competitive, leading to a «race to the bottom».

Currency wars have become a significant method of pressure exerted by some countries on others. They can and do have a significant impact on the global economy, causing a chain reaction in various sectors and countries, the consequences of which are felt by each of us to varying degrees. According to Vadym Kostiuk, these include [3]:

- Trade imbalance. Countries that actively reduce the value of their currencies may gain competitive advantages, which, although temporary, cause disruption of transportation chains, contractual obligations, tariffs and trade disputes, which negatively affects international trade.

- Inflation and deflation. Currency wars can stimulate inflation in some countries and, conversely, deflation in others. Sharp changes in currency values can affect the prices of imported goods, introducing uncertainty into the economy and affecting consumer spending.

- The threat of trade wars. Currency wars can be a harbinger of trade wars. Disputes over the currency actions of countries can spill over into broader trade conflicts, creating a negative climate for the global economy.

- Global financial markets. Currency wars can cause volatility in global financial markets. Investors may react to

changes in exchange rates by reallocating their portfolios, which creates additional risks to long-term financial security.

- Global trust and investment. Unnatural currency movements can undermine confidence in the global economy and create uncertainty for investors. This could lead to a deterioration in the investment climate and a slowdown in global economic growth.

Thus, it can be concluded that currency wars have a negative impact on the global economy, causing trade imbalances, price instability, financial volatility, and reduced investor confidence. Their consequences deepen economic uncertainty and pose a threat of trade conflicts.

References

1. Picardo E. Currency War: Definition, How It Works, Effects, and Example. *Investopedia*. 2024. URL: <https://www.investopedia.com/articles/forex/042015/what-currency-war-how-does-it-work.asp>.

2. Tsyrennikov V., Lian W., Poplawski-Ribeiro M., Leigh D. Exchange rates still matter for trade. *CEPR*. 30 Oct 2015. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/exchange-rates-still-matter-trade>.

3. Kostiuk V. Valiutni viiny ta yikh vplyv na svitovu ekonomiku [Currency wars and their impact on the world economy]. GARANT. 2024. URL: <https://garant.money/uk-UA/statti/currency-war-and-world-influence#%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B3%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%83%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D1%83>.

Кравчук П. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Інтеграція в Латинській Америці має складну історію, що відзначається як амбітними політичними проєктами, так і численними труднощами на шляху їх реалізації. Від перших спроб створення регіональних блоків до сучасних форм інтеграції минуло кілька десятиліть, однак проблеми, пов'язані з політичною фрагментацією, економічною неоднорідністю та зовнішньою залежністю, й досі залишаються актуальними.

Однією з ключових перепон є нестабільність політичних режимів у регіоні. Часті зміни урядів, популізм і політична поляризація спричиняють дефіцит довіри між державами та ускладнюють вироблення спільних стратегій. Політична воля окремих урядів, зокрема тих, що керуються популістськими гаслами, часто орієнтована на внутрішню легітимізацію, а не на зовнішню співпрацю.

Економічна неоднорідність країн також гальмує ефективність інтеграційних об'єднань. Різні рівні розвитку, промислова структура та залежність від експорту сировини не дозволяють сформувати гармонізовану економічну політику. Наприклад, МЕРКОСУР, що включає Бразилію, Аргентину, Парагвай і Уругвай, постійно стикається з напруженням через відмінності в економічних інтересах учасників [1].

Ще одним значущим чинником є інституційна слабкість. Інтеграційні структури часто не мають реального механізму впливу або прийняття рішень. Так, УНАСУР, створений як політична платформа для співпраці, фактично припинив своє існування через вихід ключових членів та розбіжності у підходах до регіональних проблем.

Окрім цього, залежність від зовнішніх ринків, насамперед США, Європейського Союзу та Китаю, створює умови для нестабільності. Зовнішньоекономічні шоки, як-от зниження цін на нафту чи інші ресурси, відразу відбиваються на внутрішньому добробуті країн і змушують переорієнтовувати економічну політику.

Попри ці труднощі, Латинська Америка має реальні перспективи для інтеграції. Позитивні приклади демонструє Тихоокеанський альянс, який об'єднує Чилі, Перу, Колумбію та Мексику. Ці країни досягли значного прогресу у сфері торгівлі, вільного руху капіталу та гармонізації нормативно-правових норм.

Розвиток інфраструктури, зокрема транспортної та енергетичної, може стати важливим поштовхом для поглиблення інтеграції. Покращення логістики сприятиме зменшенню витрат на переміщення товарів і забезпечить більшу взаємозалежність між національними економіками.

Окрему роль відіграє також участь Латинської Америки у глобальних процесах. Відкритість до співпраці з країнами Азії, зокрема Китаєм, створює нові можливості для фінансових і торговельних угод, які можуть зміцнити регіональну інтеграцію. Водночас важливо зберігати баланс, щоб не перетворитися на об'єкт зовнішнього впливу без власної стратегії [2].

Нарешті, ефективна інтеграція потребує залучення громадянського суспільства та науково-освітніх інституцій. Інформоване населення здатне тиснути на владу задля реалізації більш прозорої та довгострокової інтеграційної політики.

Таким чином, попри складні стартові умови, Латинська Америка має як структурні, так і інституційні передумови для успішної інтеграції. Ключовим є питання політичної волі, стабільності та здатності до стратегічного мислення на рівні всього регіону.

Список використаних джерел

1. Олійник Ю. Співробітництво ЄС та МЕРКОСУР як приклад для подальшої інтеграції України. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2015. №27. URL: file:///D:/Users/USER/Downloads/Unir_2015_27_22.pdf.
2. Киридон А. Латинська Америка в сучасному світі: основні тенденції розвитку. URL: <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/2945/2906>.

Кравчук П. к.е.н., доцент

Дзюбинський А. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ ТОРГОВЕЛЬНИХ БАР'ЄРІВ НА РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

У сучасних умовах глобалізації міжнародна торгівля виступає ключовим чинником економічного зростання держав. Водночас, країни, прагнучи захистити свої внутрішні ринки, застосовують різноманітні торговельні бар'єри, які можуть як стимулювати, так і стримувати розвиток зовнішньої торгівлі. Дослідження природи цих бар'єрів, їх типів та наслідків є надзвичайно важливим для формування ефективної торговельної політики.

Торговельні бар'єри — це економічні, адміністративні чи політичні заходи, що обмежують або ускладнюють імпорт або експорт товарів і послуг. Вони можуть мати різну природу та механізми впливу на торгівлю [1].

Бар'єри в міжнародній торгівлі поділяються на:

- тарифні: мита (адвалорні, специфічні, комбіновані), які безпосередньо підвищують ціну імпортованого товару, знижуючи його конкурентоспроможність;
- нетарифні: квоти, ліцензування, технічні регламенти, санітарні норми, антидемпінгові заходи тощо;

- приховані бар'єри: наприклад, вимоги до локалізації виробництва, адміністративні перепони, уповільнена митна процедура.

Основні цілі, які переслідують країни, застосовуючи торговельні бар'єри:

- захист національного виробника від іноземної конкуренції;
- збереження робочих місць у певних секторах економіки;
- підвищення доходів бюджету за рахунок імпортного мита;
- регулювання торговельного балансу та обмеження дефіциту поточного рахунку.

Наслідки введення торговельних бар'єрів є суперечливими:

- короткостроковий захист галузей може призвести до збереження або зростання виробництва національних підприємств;
- підвищення цін на внутрішньому ринку через зменшення конкуренції та здорожчання імпортованих товарів;
- можливе зниження обсягів експорту через політику «дзеркальних» обмежень з боку інших країн;
- гальмування інновацій і технологічного розвитку через зниження тиску іноземних конкурентів;
- дисбаланси в глобальних ланцюгах постачання, особливо у випадках обмеження критично важливих товарів.

Для України питання торговельних бар'єрів є особливо актуальним. З одного боку, країна прагне інтегруватися у світову економіку та знижує бар'єри відповідно до зобов'язань перед СОТ та Угодою про асоціацію з ЄС. З іншого боку:

- українські товари стикаються з технічними бар'єрами при виході на європейський ринок;

- у сфері аграрного експорту спостерігається обмеження квот з боку партнерів, що стримує зростання.

Замість обмежувальних заходів уряди можуть застосовувати:

- підтримку експорту за допомогою інструментів ЕКА (експортно-кредитних агентств);
- інвестування в інновації та модернізацію виробництва;
- участь у міжнародних економічних угрупованнях з режимом вільної торгівлі [2].

Торговельні бар'єри залишаються поширеним інструментом економічної політики, проте їх ефективність у довгостроковій перспективі викликає суперечки. Вони можуть забезпечити короточасний захист, але водночас здатні уповільнити розвиток торгівлі, зменшити конкуренцію, підвищити ціни та викликати міжнародні конфлікти.

Список використаних джерел

1. Козак Ю.Г. Міжнародна торгівля: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 130 с.

2. Мазаракі А. А., Мельник Т. М., Дьяченко О. В. та ін. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: підручник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 652 с.

Кравчук П. к.е.н., доцент

Корнейко Л. аспірант

Луцький національний технічний університет

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ЗМІЦНЕННІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У ХХІ столітті цифрова трансформація стала глобальним процесом, що визначає не лише технологічні, а й економічні та безпекові параметри розвитку країн. Цей процес передбачає впровадження цифрових технологій у всі сфери суспільного та економічного життя, що суттєво

впливає на зміцнення міжнародної економічної безпеки. Вона не лише змінює способи ведення бізнесу, управління державними ресурсами чи надання публічних послуг, а й формує нову архітектуру глобальної взаємозалежності.

Один із центральних механізмів зміцнення економічної безпеки через цифровізацію полягає в підвищенні ефективності державного управління. Завдяки впровадженню цифрових інструментів країни отримують можливість забезпечувати прозорість, знижувати адміністративні витрати, боротися з корупцією та оперативно реагувати на ризики. Електронні системи управління державними фінансами, бюджетування, податкового адміністрування та електронного врядування у цілому стали потужним інструментом стабілізації економіки. Наприклад, електронні платформи для державних закупівель у країнах Східної Європи дозволили не лише зекономити мільярди доларів бюджетних коштів, а й знизити ризики тіньових схем і фальсифікацій [1].

Цифрова трансформація сприяє також структурним змінам в економіці, стимулюючи розвиток секторів з високою доданою вартістю. Технології штучного інтелекту, блокчейну, великі дані (Big Data), Інтернет речей (IoT), хмарні сервіси, 5G — усе це забезпечує конкурентоспроможність не лише компаній, а й цілих національних економік. Перехід до цифрової економіки сприяє створенню нових робочих місць, модернізації промисловості, залученню інвестицій, а також зменшенню залежності від традиційних ресурсів. Цифрові інструменти значно посилюють здатність країн протистояти глобальним шокам. Під час пандемії COVID-19 ті держави, що мали розвинуті цифрові інфраструктури та сервіси, змогли швидше адаптуватися до нових умов. Онлайн-освіта, електронна медицина, дистанційна робота, цифрова торгівля — усе це стало не лише засобом збереження економічної активності, а й запорукою стійкості економіки в умовах глобальної кризи.

Невід'ємною складовою цифрової трансформації є кібербезпека. У цифровому середовищі кіберзагрози можуть порушити функціонування критичної інфраструктури, призвести до фінансових втрат, витоку конфіденційної інформації та дестабілізації державних інституцій. Напади на банківські системи, системи електропостачання, охорони здоров'я або транспортної інфраструктури вже не є гіпотетичними сценаріями, а реальною загрозою. Саме тому країни впроваджують національні стратегії кібербезпеки, посилюють міжнародну співпрацю, формують кіберкомандування у збройних силах і приймають спеціальні законодавчі акти. Крім безпеки, цифровізація посилює глобальну кооперацію. Міжнародні інституції, такі як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Програма розвитку ООН, сприяють цифровій трансформації у країнах, що розвиваються. Це забезпечує зменшення цифрового розриву, інтеграцію таких країн у глобальну економіку, розширення ринків, зростання рівня освіти і цифрової грамотності. Системи електронного банкінгу, мобільні платежі, цифрова ідентифікація стали вирішальними факторами фінансової інклюзії, особливо в країнах Африки, Азії та Латинської Америки [2].

Цифрові платформи дозволяють здійснювати транснаціональний моніторинг, виявляти ризики у ланцюгах постачання, запобігати економічним злочинам. Широке впровадження фінансових технологій (FinTech) дозволяє боротися з відмиванням коштів, ухиленням від оподаткування та фінансуванням тероризму. Це критично важливо в умовах, коли глобальні злочинні мережі адаптуються до нових реалій і використовують високі технології у своїх операціях.

Особливої уваги заслуговує вплив цифрових інновацій на енергетичну безпеку. Завдяки технологіям «розумної» енергетики країни можуть ефективніше управляти споживанням, мінімізувати втрати, оперативно реагувати на

аварійні ситуації. Цифрові інструменти дозволяють інтегрувати відновлювані джерела енергії, що сприяє декарбонізації економіки і зменшенню залежності від викопного палива [3]. Попри всі переваги цифрової трансформації, вона несе і певні ризики. Одним із ключових викликів є проблема цифрової нерівності як між країнами, так і всередині них. У той час як деякі держави впевнено крокують у напрямку цифрової економіки, інші залишаються на периферії глобального техноекономічного простору. Це породжує нові форми глобального поділу праці та ризики «цифрового колоніалізму».

Таким чином, цифрова трансформація є потужним драйвером зміцнення міжнародної економічної безпеки. Вона сприяє підвищенню ефективності управління, розвитку конкурентоспроможних галузей, модернізації інфраструктури, зменшенню впливу кризових факторів і посиленню глобальної взаємодії. Проте повноцінна реалізація її потенціалу потребує стратегічного бачення, інвестицій у людський капітал, належної правової бази та міжнародної координації дій.

Список використаних джерел

1. Enhancing Economic Security through Digital Transformation in Investment Processes. Natural and Engineering Sciences. 2024. URL: <https://nesciences.com/wp-content/uploads/2024/05/1469858.pdf>.
2. Digital Transformation as a Factor in Ensuring Economic Security of Enterprises. 2023. URL: <https://www.researchgate.net/publication/378360567>
3. Impact of Digital Transformation of the Economy on Economic Security. *Management Journal*. 2022. URL: <https://management-journal.org.ua/index.php/journal/article/view/406>.

Кравчук П. к.е.н., доцент

Кравчук А. ст. гр. ОП–31

Луцький національний технічний університет

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Згідно із Законом України «Про транскордонне співробітництво» транскордонне співробітництво – спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних і інших відносин між суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством (закон втратив чинність від 27.06.2024) [1].

Транскордонне співробітництво відіграє важливу роль в міжнародних відносинах України та країнами Європейського Союзу, оскільки це має на меті розвиток хороших взаємовідносин між державами; підвищення рівня життя на прикордонних територіях країн; покращення комунікації та інфраструктури; зміцнення культурних та людських зв'язків між державами; охорону навколишнього середовища; підвищення безпеки та стабільності на прикордонних територіях.

Транскордонне співробітництво на практиці може бути виявлено в таких формах як спільні проекти та програми; утворення єврорегіонів; угоди між регіональними та місцевими владами; обміни в галузі освіти, науки, торгівлі (ті ж самі проекти по студентський та викладацькій мобільності); транскордонна торгівля та інвестиції.

З початку ХХІ ст. в Україні відбувається поширення та становлення ініціатив та проектів, спрямованих на збільшення мобільності взаємовідносин України з сусідніми країнами, зокрема Європейського Союзу. Для сприяння таких

взаємодії на прикордонних територіях створювалась та розвивалась прикордонна інфраструктура, яка є важливим елементом для успішної реалізації запланованих проєктів, розширюються можливості для прямих транспортних зв'язків між територіями. Водночас з цим, інтеграції сприяє (та підтверджує її) збільшення обсягу пасажирських та вантажних перевезень між Україною та країнами Європейського Союзу. Також, внаслідок створення прикордонної інфраструктури. Все виступає запорукою зміцнення торговельно-економічних та інших відносин між країнами. Прикладом успішного впровадження державної регіональної політики щодо збільшення фінансування транспортної інфраструктури є «Митний експеримент», який проводився у 2017-2018 рр. Це дозволило отримати додаткове фінансування для реконструкції та ремонту автодорожньої інфраструктури України і підвищити якість дорожнього покриття, забезпечити безпеку автомобільного руху прикордонними територіями [2].

Перспективи розвитку транскордонного співробітництва достатньо великі та широкі, а саме це залученість та розширення участі в європейських програмах; створення єврорегіонів; залучення місцевих громад та бізнесів, але також Україна може стикнутися з такими викликами як брак досвіду в міжнародних проєктах, потреба у фінансовій підтримці з боку партнерів. Якщо ми говоримо про відбудову прикордонних територій після війни, то перспективи – у формуванні транскордонних логістичних об'єднань, проєкти з модернізації інфраструктури, але також можуть виникнути ризики в зв'язку з зношенням інфраструктури, потреба в чіткому плануванні відбудови.

Отже, питання транскордонного співробітництва є актуальним, особливо в умовах війни, адже це дозволить адаптувати європейські стандарти ще до формального вступу в ЄС, також це дозволить залучити додаткові гранти для

покращення економічного, соціального та екологічного стану країни. Також це дозволить налагодити зовнішньоекономічні між прикордонними територіями.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про транскордонне співробітництво» №2515-III від 04.09.2018. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 45. ст. 499. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>.
2. Кузнєцова К.О., Ченуша О.С. Транскордонне співробітництво як форма інтеграції до регіонального економічного простору. URL: <file:///D:/Downloads/230933-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-527433-1-10-20210508.pdf>

Кравчук П. к.е.н., доцент

Пододворний Б. ст. гр. МЕВмз–21

Луцький національний технічний університет

ТОРГОВЕЛЬНІ ВІЙНИ: ПРИЧИНИ, ІНСТРУМЕНТИ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У світовій економіці дедалі частіше спостерігається загострення торговельних суперечок між країнами. Ці конфлікти, які називають торговельними війнами, мають глибоке економічне та політичне підґрунтя. Торговельні війни здатні суттєво впливати на міжнародні економічні відносини, стабільність ринків та глобальну торгівлю.

Торговельна війна — це економічне протистояння між державами, яке проявляється у взаємному застосуванні обмежень на торгівлю: мит, квот, санкцій, технічних бар'єрів тощо. Вона є крайнім проявом протекціонізму і може мати як політичну, так і економічну природу [1].

Основні причини торговельних війн включають: негативне сальдо торгового балансу; прагнення захистити національного виробника; політичні протистояння; недотримання торговельних угод; субсидування окремих галузей. Вони також можуть виникати як реакція на демпінг чи порушення прав інтелектуальної власності.

До основних інструментів належать: підвищення імпортних мит; введення експортних обмежень; технічні бар'єри; санкції; відкликання торговельних преференцій; застосування антидемпінгових заходів. Часто застосування цих заходів супроводжується політичними деклараціями та інформаційною кампанією. Однією з наймасштабніших є торгова війна між США та Китаєм у 2018–2020 рр., внаслідок якої обидві країни ввели взаємні мита на сотні мільярдів доларів. Історичним прикладом є конфлікт США та Японії у 1980-х рр., а також нещодавні митні спори між США та ЄС. Також прикладом торговельної ескалації є обмеження Росією імпорту з країн, що запровадили санкції.

У 2025 році президент Дональд Трамп розпочав нову хвилю торговельної війни, яка охопила ключових торговельних партнерів США, включаючи Китай, Канаду, Мексику та інші країни. Ці дії мали значний вплив на світову економіку, спричинивши зростання тарифів, порушення ланцюгів постачання та політичну напруженість.

Торговельні війни мають значний вплив на світову економіку: зниження обсягів торгівлі, уповільнення економічного зростання, падіння інвестиційної активності, порушення глобальних ланцюгів постачання, підвищення цін для споживачів. Водночас вони можуть стимулювати розвиток національного виробництва в окремих країнах у короткостроковій перспективі.

Світова організація торгівлі (СОТ) та інші міжнародні інститути, як-от МВФ і Світовий банк, виступають за вирішення конфліктів шляхом переговорів. СОТ надає

механізми вирішення спорів, однак її авторитет останніми роками знижується через ігнорування рішень з боку великих економік [2].

Україна також була учасницею торговельних конфліктів, зокрема з Росією, яка вводила заборони на продукцію з політичних причин. Крім того, Україна стикається з технічними бар'єрами на європейському ринку та часто змушена адаптовуватись до умов асоціації з ЄС. Участь у СОТ дає можливість захищати свої інтереси на глобальному рівні.

Мирне врегулювання можливе через укладання нових двосторонніх або багатосторонніх угод, реформу СОТ, дотримання принципів добросовісної конкуренції та забезпечення прозорості у сфері торгівлі. Цифровізація та нові технології також можуть стати інструментом уникнення бар'єрів у майбутньому.

Торговельні війни залишаються складним викликом для світової економіки. Вони мають як економічну, так і політичну природу, та впливають не лише на безпосередніх учасників, а й на треті країни. Для забезпечення стабільного розвитку необхідно дотримуватися принципів відкритості, співпраці та дотримання міжнародних норм.

Список використаних джерел

1. Національні економіки в глобальному світі: монографія / А.О. Задоя, С.В. Кузьмінов, С.О. Федулова та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Задоя. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. 297 с.

2. Сливінська Т., Болквдзе Е. Торговельні війни у контексті зовнішньоекономічної політики країн. Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали XIV наук.-практ. конф., молодих учених і студентів. Тернопіль: ЗНУ, 2021. С. 66-68.

Кравчук П. к.е.н., доцент
Римарчук І. ст. гр. МЕВМ–21

Луцький національний технічний університет

КОНКУРЕНЦІЯ ЗА СТРАТЕГІЧНІ РЕСУРСИ: ЕКОНОМІЧНІ ЗАГРОЗИ ТА РЕГІОНАЛЬНІ КОНФЛІКТИ

Сучасний світ дедалі більше залежить від стратегічних ресурсів, які є основою функціонування національних економік, розвитку технологій і підтримки військово-промислових комплексів. До таких ресурсів належать енергоносії (нафта, природний газ, уран), рідкоземельні метали, вода, продовольство, а також новітні елементи, необхідні для виробництва мікроелектроніки, акумуляторів і “зелених” технологій. Їх обмежена доступність, географічна концентрація та економічна важливість роблять ресурси об'єктами глобальної конкуренції, яка часто виходить за рамки економічного суперництва і набуває форми геополітичної конфронтації або збройного конфлікту.

В останні десятиліття спостерігається тенденція до перетворення ресурсного потенціалу на джерело політичного тиску. Держави, які володіють ключовими ресурсами або контролюють логістичні маршрути їх постачання, можуть використовувати їх як інструмент зовнішньої політики, впливаючи на залежні країни. Прикладом є використання енергоресурсів Російською Федерацією для політичного тиску на країни Європейського Союзу, особливо після початку війни проти України у 2022 році. Блокування поставок газу через трубопроводи та маніпулювання цінами стало частиною гібридної стратегії, яка продемонструвала вразливість енергетичної безпеки ЄС [1].

Один із найбільш драматичних прикладів боротьби за ресурси спостерігається в Демократичній Республіці Конго. Саме там сконцентровано близько 60% світових запасів

кобальту — ключового компоненту в акумуляторах для електромобілів. Контроль над шахтами часто здійснюється не державними структурами, а збройними угрупованнями, які фінансують свої дії через нелегальну торгівлю корисними копалинами. Це призводить до нестабільності, гуманітарної катастрофи та перешкод для розвитку регіону. Водночас глобальні корпорації намагаються забезпечити доступ до кобальту, створюючи економічний тиск на країну і підтримуючи корумповані ланцюги постачання.

Азійсько-Тихоокеанський регіон також є ареною боротьби за ресурси, зокрема через суперечки в Південно-Китайському морі. Китай претендує на більшість морської території, що містить значні запаси нафти, газу і рибних ресурсів. У відповідь країни регіону — В'єтнам, Філіппіни, Малайзія — активізували співпрацю з США, які зацікавлені у вільному мореплавстві. Це спричиняє мілітаризацію регіону, зростання ризиків військових сутичок і підвищення напруження в глобальному масштабі.

У Північній півкулі відбувається новий етап конкуренції — боротьба за ресурси Арктики. Танення льодовиків відкриває доступ до нафтових і газових родовищ, а також стратегічних морських шляхів. Росія активно заявляє свої претензії на значну частину Арктики, будуючи військові бази, модернізуючи флот і активізуючи геологорозвідку. Канада, Норвегія, США та Данія відповідають збільшенням присутності в регіоні, що веде до формування нового центру геополітичної напруги [2].

Китай, як друга економіка світу, активно працює над забезпеченням власної ресурсної безпеки. Відома так звана «Малаккська дилема» — залежність Китаю від морських шляхів через Малаккську протоку, якими транспортується понад 80% його імпорту енергоносіїв. Щоб зменшити ризики блокади з боку США чи союзників, Китай інвестує в інфраструктурні проєкти на території М'янми, Пакистану,

Центральної Азії, а також у розвиток наземних маршрутів в рамках ініціативи “Один пояс — один шлях”.

Ще однією сферою суперництва стає продовольча безпека. Через зміни клімату, зростання населення та урбанізацію питання забезпечення населення їжею набуває стратегічного значення. Країни з нестачею ресурсів, як-от Саудівська Аравія чи Китай, скуповують або орендують великі площі сільськогосподарських угідь в Африці й Південній Америці, що іноді спричиняє соціальні протести та політичну нестабільність. Європейський Союз наразі стикається з внутрішньою конкуренцією між різними галузями за енергетичні потужності — між цифровим сектором, військово-промисловим комплексом і споживчими ринками. Після скорочення поставок російського газу та зростання цін на електроенергію, держави змушені шукати альтернативи та інвестувати в "зелену" енергетику. Водночас перехід до нової енергетичної парадигми вимагає значних обсягів літію, нікелю та інших металів, що стимулює посилення геоекономічного суперництва.

Отже, конкуренція за стратегічні ресурси стала не лише економічною проблемою, а й глобальною загрозою стабільності. Вона посилює регіональні конфлікти, стимулює мілітаризацію, порушує права людини та призводить до екологічних катастроф. Забезпечення міжнародної економічної безпеки вимагає узгоджених дій: створення глобальних механізмів прозорого доступу до ресурсів, посилення ролі міжнародного права, диверсифікації джерел постачання та розвитку «зелених» технологій як альтернативи.

Список використаних джерел

1. The Guardian. Minerals, mobile phones and militias: war and peace in DRC. URL: <https://www.theguardian.com/news/2025/may/07/minerals-mobile-phones-and-militias-war-and-peace-in-drc>.

2. Investor Central. Global resource wars: 5 critical conflicts shaping the world. URL: <https://www.investorcentral.co.uk/global-resource-wars-5-critical-conflicts-shaping>.

Кравчук П. к.е.н., доцент

Татарчук Д. ст. гр. МЕВ–31

Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ ТНК НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕВАГИ

У сучасній системі світового господарства транснаціональні корпорації (ТНК) посідають ключове місце як джерело інвестицій, технологій та управлінського досвіду. Вони активно впливають на економічну політику країн, особливо тих, що перебувають на етапі розвитку. Водночас, їхня діяльність викликає суперечки через неоднозначні соціально-економічні наслідки. ТНК можуть створювати нові можливості для модернізації національної економіки, але також посилювати залежність від зовнішнього капіталу, викликати втрату економічного суверенітету та поглиблювати нерівність. Саме тому важливо розглядати вплив ТНК не лише з точки зору прямих економічних вигід, а й через призму довгострокових стратегічних ризиків.

У деяких країнах, таких як В'єтнам чи Ефіопія, ТНК стали рушіями індустріалізації, сприяючи створенню робочих місць, експорту та формуванню нових виробничих кластерів. При цьому у приймаючих країнах спостерігається підвищення кваліфікації працівників, розвиток інфраструктури та адаптація управлінських стандартів. Згідно з даними звіту UNCTAD за 2023 рік, прямі іноземні інвестиції залишаються головним джерелом зовнішнього фінансування для країн із середнім рівнем доходу [1]. Однак водночас, ТНК

схильні до репатріації прибутків у країни свого походження, що обмежує довгостроковий ефект інвестицій для приймаючої економіки. Деякі корпорації використовують трансфертне ціноутворення для мінімізації податкових зобов'язань, що позбавляє державні бюджети важливих ресурсів.

Критика діяльності ТНК у країнах Глобального Півдня фокусується на трьох ключових аспектах: екологічній шкоді, недотриманні соціальних стандартів та надмірному впливі на внутрішню політику. Наприклад, у Нігерії низка нафтогазових компаній були залучені до екологічних катастроф та конфліктів із місцевими громадами, що поставило під сумнів ефективність державного регулювання [2]. Крім того, розвинені структури оптимізації оподаткування дозволяють ТНК уникати сплати податків у приймаючих країнах, що підриває довіру до міжнародної системи оподаткування. Нерідко компанії чинять тиск на уряди, змушуючи їх послаблювати регуляторні вимоги, що призводить до «гонки донизу» – зниження стандартів заради збереження інвестиційного клімату.

Для мінімізації ризиків та підвищення ефективності співпраці з ТНК, урядам країн, що розвиваються, слід запроваджувати чіткі рамки регулювання, орієнтовані на довгострокові національні інтереси. Ініціативи на кшталт Керівних принципів ООН щодо бізнесу і прав людини повинні отримати юридично зобов'язальний статус [3]. Також необхідно розширювати інструменти корпоративної відповідальності – зокрема, обов'язкову нефінансову звітність, вимоги щодо охорони праці та захисту довкілля. Досвід Південної Кореї, яка поєднала стратегію залучення ТНК з розвитком національного бізнесу, може бути релевантним прикладом для країн із подібним рівнем розвитку.

У підсумку, транснаціональні корпорації є неоднозначним, але вагомим елементом сучасної економіки.

Для країн, що розвиваються, вони можуть стати як чинником прискореного зростання, так і джерелом нових викликів. Саме тому важливо вибудовувати партнерські моделі співпраці, в основі яких – економічна рівновага, екологічна відповідальність та національний інтерес.

Список використаних джерел

1. UNCTAD. World Investment Report 2023: Investment and climate change. United Nations, 2023. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023>.
2. Obi C. The oil paradox: reflections on the violent dynamics of petro-politics and (mis)governance in Nigeria's Niger Delta. Review of African Political Economy, 2010. URL: <https://doi.org/10.1080/03056244.2010.530947>.
3. Ruggie J. Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations «Protect, Respect and Remedy» Framework. United Nations, 2011. URL: https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf.

Кравчук П. к.е.н., доцент

Шегинський О. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ПРОБЛЕМА ПРОТЕКЦІОНІЗМУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Глобальна економічна нестабільність, спричинена фінансовими кризами, пандемією COVID-19, геополітичними конфліктами та іншими чинниками, активізувала дискусії навколо ролі держави в регулюванні зовнішньої торгівлі. Протекціонізм, як інструмент захисту національних економік, знову набув популярності. Проте його використання в сучасних умовах викликає низку суперечок.

Протекціонізм — це економічна політика держави, спрямована на захист національного виробника від іноземної конкуренції. Це досягається шляхом запровадження мит, квот, технічних бар'єрів, субсидій та інших заходів, які обмежують імпорт або стимулюють експорт. Основна мета — збереження робочих місць, розвиток вітчизняної промисловості та забезпечення економічної безпеки [1].

Сучасна хвиля протекціонізму обумовлена кількома факторами: економічною нестабільністю, глобальними кризами, поглибленням нерівності, політичним популізмом, зниженням довіри до багатосторонніх торговельних механізмів. Країни намагаються зменшити залежність від зовнішніх ринків, підтримуючи локальне виробництво.

Серед основних форм — тарифний (встановлення митних зборів) і нетарифний протекціонізм (квоти, технічні стандарти, ліцензування). Сучасними методами є «прихований протекціонізм» (державні закупівлі, фінансова підтримка національних компаній, податкові пільги), а також «цифровий протекціонізм» — бар'єри для транснаціональних технологічних компаній. Протекціонізм може бути ефективним інструментом підтримки нових або вразливих галузей, створення робочих місць, зниження безробіття, забезпечення продовольчої та енергетичної безпеки. У кризові періоди це дозволяє уникнути економічного колапсу та зберегти національний суверенітет у сфері торгівлі.

Надмірний протекціонізм може призводити до скорочення обсягів міжнародної торгівлі, торговельних війн, зростання цін, погіршення конкурентоспроможності, втрати стимулів до інновацій. Він також шкодить країнам, які залежать від експорту, та може порушити глобальні ланцюги постачання [2].

Пандемія COVID-19 спричинила введення обмежень на експорт медичних товарів, вакцин та продуктів харчування. У період повномасштабної війни Росії проти України також спостерігається активне використання економічних бар'єрів

як інструменту політичного тиску. Багато країн переглядають свої підходи до глобалізації, віддаючи перевагу регіональній співпраці. Україна, будучи членом СОТ, зобов'язана дотримуватись принципів відкритої торгівлі, проте застосовує певні інструменти протекціонізму для захисту аграрного сектора, металургії, текстильної промисловості. Водночас, вона стикається з протекціоністськими обмеженнями з боку інших країн, зокрема при виході на ринки ЄС. У майбутньому можливе поєднання елементів протекціонізму та вільної торгівлі в рамках стратегічного планування. Необхідно шукати баланс між національними інтересами та глобальними зобов'язаннями. Особливе значення матимуть гнучкі торговельні альянси, цифрова трансформація та екологічні стандарти у торгівлі [3].

Протекціонізм в умовах глобальної нестабільності є складним і багатогранним явищем. Хоча він може бути корисним у короткостроковій перспективі, у довгостроковому періоді лише відкритість, інноваційність та справедливі умови торгівлі забезпечать стійке економічне зростання.

Список використаних джерел

1. Калюжна, Н. Г., Степівцева О.В. Неопротекціонізм у сфері торговельно-економічного співробітництва: сутність і рушійні еволюційні чинники. *Problems of Economy*. 2023, Vol 55, Issue 1, p. 130. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-130-137>
2. Пузанов І. І. Практика протекціонізму в сучасних умовах. *Міжнародні відносини. Економічні науки*. 2018. №16. С. 16-20.
3. Мазаракі А., Мельник Т. Неопротекціонізм і торговельні війни. *SCIENTIA FRUCTUOSA (ВІСНИК Київського національного торговельно-економічного університету)*. 2021. 135(1). С. 4-22. [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021\(135\)01](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021(135)01).

Kulish T.

Integrationscoach bei der GFM Group Berlin (Deutschland)

DEUTSCHLANDS ROLLE BEI DER BILDUNG DES MODERNEN SYSTEMS INTERNATIONALER WIRTSCHAFTSBEZIEHUNGEN

In der modernen Welt spielen internationale Wirtschaftsbeziehungen eine Schlüsselrolle bei der Gewährleistung der Stabilität, Entwicklung und gegenseitigen Abhängigkeit von Staaten. Eines der führenden Länder, das die Entstehung des modernen Systems dieser Beziehungen maßgeblich beeinflusst hat, ist Deutschland. Dank seiner starken Wirtschaft, seines hohen technologischen Entwicklungsniveaus, seiner strategischen geografischen Lage und seiner aktiven Teilnahme an Integrationsprozessen ist Deutschland nicht nur zur treibenden Kraft der europäischen Wirtschaft geworden, sondern auch zu einem wichtigen globalen Wirtschaftsakteur. Sein Beitrag zur Entwicklung des internationalen Handels, der Finanzstrukturen, der Investitionsströme und der regionalen Integrationsverbände ist ein bedeutender Faktor bei der Gestaltung moderner Ansätze der wirtschaftlichen Zusammenarbeit zwischen Ländern. In diesem Zusammenhang ist die Erforschung der Rolle Deutschlands bei der Gestaltung des internationalen Wirtschaftssystems relevant und wichtig für das Verständnis globaler Wirtschaftsprozesse.

Deutschland ist im Bereich der internationalen Wirtschaftsbeziehungen eines der einflussreichsten Länder der Welt. Dank seiner hoch entwickelten Wirtschaft, seines stabilen politischen Systems und seiner aktiven Teilnahme an globalen Integrationsprozessen spielt es eine führende Rolle bei der Gestaltung des modernen Systems der Weltwirtschaft.

Im Jahr 2024 liegt Deutschland gemessen am Bruttoinlandsprodukt (BIP) unter den Industrieländern weltweit auf Platz 3, nur die USA und China sind besser. Darüber hinaus

gehört das Land zu den drei größten Exporteuren von Waren und Dienstleistungen weltweit. Die Wirtschaft des Landes basiert auf innovativen Technologien, hoher Arbeitsproduktivität und einem starken Industriesektor. Deutschland ist auf den Export von Automobilen, Industrieausrüstungen, Chemikalien und Elektronik spezialisiert und ist damit ein wichtiger Akteur im Welthandel [1].

Deutschland spielt innerhalb der Europäischen Union eine Schlüsselrolle. Als einer der Gründerstaaten der EU ist es der Haupttreiber der wirtschaftlichen Integration und der politischen Koordinierung innerhalb der Gemeinschaft. Deutschland fördert aktiv die Ideen des Freihandels, den Abbau von Handelshemmnissen für Kapital und Waren, die Entwicklung eines Binnenmarktes und die Einführung des Euro. Es sind die wirtschaftliche Stabilität und die institutionelle Disziplin, die das Land insbesondere in Zeiten finanzieller Krisen zu einem Vorbild für andere Mitgliedstaaten gemacht haben.

Auf globaler Ebene beteiligt sich Deutschland an multilateralen Wirtschaftsorganisationen wie der Welthandelsorganisation (WTO), der Gruppe der Sieben (G7) und der Gruppe der Zwanzig (G20) und unterstützt zudem UN-Initiativen zur nachhaltigen Entwicklung. Ihre Außenwirtschaftspolitik zielt darauf ab, offene Märkte zu unterstützen, Wirtschaftspartnerschaften zu stärken und die Rechte von Investoren zu schützen. Unter modernen Bedingungen reagiert Deutschland auch aktiv auf geoökonomische Herausforderungen, insbesondere auf Handelskonflikte zwischen den USA und China, die Auswirkungen des Krieges in der Ukraine auf die Energiepolitik und die Sicherheitslage in Europa [2].

Die Bundesregierung plädiert für eine möglichst schnelle Lösung internationaler Handelsstreitigkeiten, da die Unsicherheit auf globaler Ebene negative Auswirkungen auf deutsche exportorientierte Unternehmen hat. Darüber hinaus unterstützt das Land aktiv Sanktionen gegen Russland und demonstriert damit

seine Position nicht nur als wirtschaftliche, sondern auch als politische Führungsmacht in Europa.

Damit passt sich Deutschland nicht nur den Veränderungen der Weltwirtschaft an, sondern gestaltet auch aktiv neue Ansätze zur Entwicklung der internationalen Wirtschaftsbeziehungen mit. Es verbindet wirtschaftliche Stärke mit politischer Verantwortung und dient als Beispiel für einen stabilen und leistungsfähigen Staat in einer globalisierten Welt.

Deutschland spielt bei der Gestaltung des modernen Systems internationaler Wirtschaftsbeziehungen eine zentrale Rolle. Sie fungiert nicht nur als eine der weltweit führenden Volkswirtschaften, sondern auch als Initiator vieler wichtiger Prozesse innerhalb der EU und internationaler Organisationen. Ihre Politik fördert offene Märkte, stabilen internationalen Handel und den Schutz wirtschaftlicher Interessen auf globaler Ebene. In dieser Hinsicht ist die Untersuchung der Wirtschaftsdiplomatie und des globalen Einflusses Deutschlands von wesentlicher Bedeutung für das Verständnis der modernen Weltwirtschaft.

Liste der verwendeten Quellen

1. Bundeskanzleramt. URL: <https://www.bundesregierung.de>
2. Geo-Economics and Trade. DGAP (German Council on Foreign Relations): URL: <https://dgap.org/en/research/publications/geo-economics-and-trade>

Лютак О. д.е.н., професор

Грицай О. аспірант

Луцький національний технічний університет

СВІТОВІ РИНКИ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

У сучасному світі глобальні трансформації як економічного, так і політико-технологічного характеру, радикально змінюють функціонування світових ринків

товарів і послуг. Інтеграційні процеси, цифровізація, зміни у світовому ланцюгу постачання, екологічні виклики, геополітична нестабільність та наслідки пандемій стали чинниками, що суттєво впливають на динаміку міжнародної торгівлі та структуру глобального попиту й пропозиції. У цих умовах традиційні моделі розвитку ринків втрачають актуальність, поступаючись місцем новим форматам економічної взаємодії, заснованим на інноваціях, гнучкості та стійкості до зовнішніх шоків.

Зокрема, цифрові платформи, електронна комерція, автоматизовані логістичні системи та нові формати споживчої поведінки визначають напрями еволюції світових ринків. Водночас посилення протекціонізму, порушення торговельних ланцюгів та зростаюча конкуренція за ресурси ставлять нові виклики перед учасниками глобальної економіки. У зв'язку з цим виникає необхідність глибокого аналізу тенденцій, що визначають розвиток світових товарних і ринків послуг, а також формування стратегій адаптації до нових умов глобальної взаємозалежності.

Сучасні тенденції, що формують розвиток світових товарних ринків і ринків послуг, будуються на цифровізації та технологічній трансформації, перебудові глобальних ланцюгів доданої вартості, зміни смаків та зростанні мобільності, екологізації процесів. Слід зазначити, що інтеграція цифрових технологій (електронна комерція, хмарні сервіси, AI, блокчейн) кардинально змінює традиційні форми торгівлі товарами та послугами. Як наслідок зростає частка онлайн-продажів у структурі світової торгівлі, виникають глобальні цифрові платформи (Amazon, Alibaba, Shopify), які домінують у дистрибуції товарів, послуги стають більш мобільними й автоматизованими, зокрема у фінансовій, освітній, медичній сферах. В контексті використання стратегії адаптації до нових умов глобальної взаємозалежності суб'єктам МЕН варто більше інвестувати в цифрову

інфраструктуру та логістичні рішення, здійснити переорієнтацію на цифрові канали збуту й маркетингу.

Події на кшталт пандемії COVID-19, російсько-української війни та геополітичного суперництва США–Китай призвели до порушення ланцюгів постачання та зміни логістичних маршрутів. В сучасних умовах ми можемо спостерігати переосмислення моделі Just-in-Time на користь Just-in-Case, переміщення виробництва ближче до ринків збуту (nearshoring, friendshoring), зростання транспортних витрат та інфляційного тиску.

Зміна споживчих пріоритетів і глобальна мобільність визначається у тому, що нові покоління споживачів (особливо покоління Z і альфа) орієнтовані на сталість, персоналізацію, швидкість та цифровий досвід, зокрема зростає попит на «зелені» продукти, етичне виробництво та прозорий ланцюг поставок, зростає роль сервісної економіки (підписки, хмарні послуги, гібридні формати).

Через зростання геополітичних ризиків і торговельних бар'єрів (санкції, протекціонізм, торгові війни) відбувається перехід від глобальної до мультинаціональної бізнес-стратегії, вивчення регіональних стандартів і адаптація продукції до них, розширення присутності в стабільних та зростаючих регіонах.

Світова торгівля дедалі більше зосереджується на екологічній сталій моделі, включаючи вуглецеве регулювання, декарбонізацію та розвиток відновлюваної енергетики. Як наслідок ми спостерігаємо впровадження вуглецевих мит, попит на «зелені» технології та товари з низьким екологічним слідом, зміна вимог до виробничих процесів.

«Водночас глобальні зрушення зробили величезний вклад у реформування торговельної політики багатьох країн, спричинивши перегляді реорганізацію їхніх економічних стратегій та міжнародних альянсів. Адаптація до нових умов

стала важливим завданням для гармонізації інтересів країн та забезпечення сталості глобальних торговельних відносин» [1].

Успішна інтеграція до сучасного глобального ринку вимагає від держав і бізнесу проактивного реагування на зміни, інвестицій у технології, розвиток людського капіталу та забезпечення балансу між економічною вигодою і соціальною відповідальністю. Саме здатність швидко адаптуватися до викликів глобальної взаємозалежності визначатиме конкурентоспроможність національних економік у найближчому майбутньому.

Світові ринки товарів і послуг перебувають у стані глибокої перебудови, зумовленої цілим комплексом глобальних трансформацій. Для успішної адаптації до нових умов учасники ринку мають бути готовими до гнучкості, цифрової модернізації, регіональної диверсифікації та сталого розвитку. Ефективні стратегії мають ґрунтуватися на проактивному аналізі змін і швидкій адаптації до нових вимог глобальної економіки.

Список використаних джерел

1. Чуніхіна Т., Корж М., Краснощок В. Міжнародна торгівля в умовах глобальних трансформацій. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2024. № 2 133(2): 30-52. DOI: 0.31617/3.2024(133)02.

Лютак О. д.е.н., професор

Калюх Д. ст. гр. МЕВ-21

Луцький національний технічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Глобальний ринок фінансових послуг є ключовою складовою світової економіки, забезпечуючи рух капіталу, інвестиції та фінансову стабільність. Він охоплює банківські

операції, інвестиційні та страхові продукти, сприяючи економічному зростанню й міжнародній торгівлі.

Сучасні виклики, зокрема фінансові кризи, пандемія COVID-19 та технологічні зміни (блокчейн, криптовалюти, штучний інтелект), формують нові тенденції та проблеми, такі як цифрова трансформація, конкуренція фінтеху та регуляторні виклики.

Ринок фінансових послуг є ключовим для економічних систем, забезпечуючи операції з фінансовими ресурсами. Термін «фінансові послуги» з'явився у США в 1980-х, у Німеччині - у 1987 році, а в ЄС його закріплено з 1999 року Планом дій щодо фінансових послуг [1]. Фінансові послуги сприяють економічному зростанню через мобілізацію капіталу, підтримку інновацій, забезпечення ліквідності та стабільність фінансової системи. На міжнародному рівні вони створюють інфраструктуру для торгівлі, сприяючи глобалізації та економічному розвитку країн.

Технологічні інновації, такі як мобільні платежі та криптовалюти, розширюють доступ до послуг і знижують витрати, але створюють виклики в безпеці та регулюванні. У 2024 році ринок зазнає змін через цифровізацію, ESG-інвестиції та економічну невизначеність. Глобальний ринок фінансових послуг складається з фінансових послуг (кредитування, страхування, інвестиційне консультування, управління активами), фінансових інститутів (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди), ринків капіталу (майданчики для торгівлі цінними паперами) та ліквідності (можливість швидко конвертувати активи в готівку без втрати вартості) [2].

Фінансові установи виступають посередниками між ощадниками і позичальниками, забезпечуючи розподіл ресурсів, а деривативи допомагають управляти ризиками. Банки та фінансові установи надають кредити для проєктів в енергетиці, транспорті, ІТ, освіті, охороні здоров'я, сприяючи зростанню виробництва та створенню робочих місць.

Хеджування, страхування та деривативи мінімізують втрати від коливань валютних курсів і цін, підтримуючи інвестиційну активність. Венчурний капітал, приватні компанії та фондові ринки фінансують стартапи й технології, підвищуючи продуктивність і конкурентоспроможність. Фінансові інститути перетворюють заощадження на інвестиції, формуючи основу для економічного розвитку та глобальної економічної інтеграції.

Фінансові послуги забезпечують ліквідність компаній і урядів, сприяючи економічній стабільності та зростанню. Вони підтримують міжнародну торгівлю через платіжно-розрахункові системи, страхування, обмін валюти та кредитування, що полегшують рух товарів і капіталу.

Транснаціональні корпорації (ТНК), такі як Apple, Microsoft, Coca-Cola, Toyota, впливають на світові ринки завдяки масштабам, ціноутворенню та споживчим тенденціям. ТНК сприяють міжнародній торгівлі, створюють робочі місця, розвивають інфраструктуру та економічну активність через інвестиції.

Уряди формують ринкові умови через національну політику, тарифи, правила торгівлі та стандарти. Великі економіки (США, ЄС, Китай) впливають на ринки санкціями, субсидіями та міжнародними угодами, сприяючи інтеграції. Міжурядові організації (СОТ, МВФ, Світовий банк) регулюють торгівлю, надають кредити та забезпечують стабільність ринків [3].

У 2024 році глобальний ринок фінансових послуг, оцінений у десятки трильйонів доларів США, зазнає трансформацій через цифровізацію, глобалізацію, регуляторні зміни та економічну невизначеність.

Україна має значний потенціал для посилення своїх позицій на глобальному ринку фінансових послуг, однак стикається з серйозними викликами, такими як війна, регуляторні бар'єри та обмежена інтеграція. Потрібна

адаптація української фінансової системи до глобальних стандартів, що є критичним для економічного відновлення та інтеграції в світову економіку. Стратегічний підхід до розвитку фінтех, гармонізації законодавства та підвищення фінансової інклюзії може забезпечити Україні конкурентні переваги на глобальному ринку фінансових послуг.

Зростання цифровізації фінансових послуг супроводжується збільшенням кількості кібератак. Хакерські втручання, крадіжки даних і порушення в роботі фінансових систем створюють серйозні загрози для стабільності глобального ринку. У багатьох країнах, особливо в регіонах, що розвиваються, значна частина населення не має доступу до банківських послуг, кредитів чи страхування, що стримує економічний розвиток і збільшує соціальну нерівність. Багато компаній використовують офшорні зони для уникнення оподаткування та приховування доходів. Це не лише зменшує надходження до бюджетів, а й підриває довіру до фінансової системи в цілому [4].

Україна також стикається з низкою специфічних викликів та можливостей, які формують її роль на світовому ринку фінансових послуг. Воєнний стан збільшує залежність від міжнародної фінансової допомоги, зокрема від МВФ та ЄБРР. Це потребує узгодження регуляторних стандартів, що сприятиме полегшенню доступу до ресурсів та забезпеченню підтримки в період післявоєнної відбудови.

Список використаних джерел

1. Radware Captcha Page. Radware Captcha Page. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEI/direktiva-2002-65-es.pdf>.
2. Global Banking Annual Review 2024: Attaining escape velocity / A. Mehta et al. McKinsey & Company. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/global-banking-annual-review>.

3. Гіпотеза ефективного ринку. Що це таке, та чи вона працює? WOO X. URL: <https://woox.io/blog/gipotieza-iefiektivnogho-rinku-shcho-tsie-takie-ta-chi-vona-pratsiuie>.

4. Global Financial Stability Report, April 2025: Enhancing Resilience amid Uncertainty. IMF. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2025/04/22/global-financial-stability-report-april-2025>.

Лютак О. д.е.н., професор

Шмаровоз А. ст. гр. МЕВ-21

Луцький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ЛІЦЕНЗІЙ

Сучасний світовий ринок, що стрімко глобалізується, відзначається зростанням інтересу до обміну інтелектуальними ресурсами та технологіями. Цей процес значною мірою залежить від розвитку ринку ліцензій, який створює можливості для міжнародної передачі прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, таких як патенти, товарні знаки, ноу-хау, авторські права тощо. Ця тема має значну актуальність та важливість, оскільки можна оцінити розвиток інновацій та технологій, проаналізувати вплив на окремі галузі, визначити сучасні тенденції. Ліцензування, як ефективний інструмент комерціалізації знань, дає змогу країнам і компаніям скорочувати витрати на розробку нових технологій, прискорюючи процеси впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності.

В умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та зростання значущості нематеріальних активів ринок ліцензій стає критично важливим для економічного зростання і стабільності. Згідно з

даними міжнародних досліджень, частка угод з ліцензування інтелектуальної власності у світовій економіці невинно зростає, що свідчить про значний попит на інновації в різних галузях. Ліцензування сприяє диверсифікації бізнес-моделей, знижує ризики компаній, пов'язані з інноваційною діяльністю, і надає доступ до світових ринків, що підвищує ефективність використання інтелектуальних ресурсів.

Світовий ринок ліцензій є важливим елементом міжнародної економічної системи, що сприяє обміну інтелектуальними ресурсами та технологічними досягненнями між країнами. Дослідження особливостей функціонування світового ринку ліцензій дозволяє оцінити вплив ліцензійних угод на розвиток світової економіки та їх роль у формуванні конкурентних переваг окремих країн і компаній. Ліцензією називають такий документ державного зразка, що підтверджує право ліцензіата (власника такої ліцензії) займатися тим видом діяльності, що вказаний у документі. Ліцензія також передбачає певний термін провадження діяльності та ліцензійні умови, що їх необхідно дотримуватися [1].

У типовій ліцензійній угоді ліцензіар погоджується надати ліцензіату права інтелектуальної власності, такі як технологія ліцензіара, торгова марка або ноу-хау щодо створення продукту. В обмін на інтелектуальну власність ліцензіара ліцензіат зазвичай сплачує ліцензіару авансовий внесок та/або роялті. Роялті — це постійна плата, що сплачується за право використання інтелектуальної власності ліцензіара.

Процес науково-технологічного інформаційного обміну, особливо у сфері інтелектуально-інноваційних розробок, сьогодні є найбільш інтенсивним і багатогранним у світовій торгівлі. Саме він втілює єдність технологічних, організаційних і соціальних нововведень, що дозволяє сформувати нову модель розвитку і використання людських ресурсів.

У галузях, що базуються на технологіях, фірми, що працюють на ринку, часто надають ліцензії на свої технології

потенційним конкурентам. Таку стратегію важко пояснити традиційними моделями ліцензування. Важливість ліцензування як засобу отримання доходів від інновацій зростає в ряді технологічно інтенсивних галузей. Дегнан (1998) виявив, що в 1996 році американські корпорації отримали 66 мільярдів доларів США у вигляді доходу від неафілійованих організацій. У недавньому дослідженні Ананда та Ханни (2000) про стратегічні альянси повідомляється, що ліцензування поширене в таких секторах, як хімічна промисловість, біотехнології, програмне забезпечення, комп'ютери, електричне та неелектричне обладнання, і становить близько 20–33 відсотків усіх альянсів, залежно від сектора.

У деяких галузях досить часто можна спостерігати, як великі відомі компанії свідомо приймають стратегію ліцензування для отримання прибутку. Наприклад, у галузі хімікатів Union Carbide і Montecatini активно ліцензували свою поліетиленову та поліпропіленову технологію (Grindley and Nickerson, 1996). У комп'ютерній індустрії доходи IBM від ліцензування патентів сягнули 1 мільярда доларів у 1998 році, що становить понад 10 відсотків чистого прибутку IBM (Rivette and Kline, 1999). У галузі напівпровідників компанія Texas Instruments заробила роялті понад 1,8 мільярда доларів США між 1986 і 1993 роками, цифру можна порівняти із сукупним чистим прибутком Texas Instruments за цей період (Grindley and Teece, 1997). [1]Цікавою особливістю є те, що часто ці фірми ліцензують свою технологію іншим фірмам, які потенційно можуть конкурувати з ними[2].

Оскільки популярність традиційних супергероїв, особливо супергероїв Marvel, падає, аніме та манга процвітають. Бренди все більше використовують цю культурну зміну, вивчаючи аніме-товари та медіа, щоб залишатися актуальними. Останні дані нашого трекера IP-адрес брендів (BrandTrends Entertainment) показують сплеск

глобального інтересу до аніме-товарів за останні два роки на понад 30%, особливо серед молодшої демографічної групи, у той час, як традиційні франшизи про супергероїв трохи знизилися [3].

Останні роки показали тенденцію до цифровізації ринку ліцензій, збільшення попиту на ліцензії в таких сферах, як штучний інтелект та біотехнології, а також до уніфікації правових норм через міжнародне співробітництво. Також зросла кількість відкритих ліцензій, що забезпечує ширший доступ до інновацій, особливо для дослідників та малих підприємств. Ці зміни є позитивними, адже вони спрощують обмін технологіями та знижують бар'єри для виходу на ринок нових учасників.

На мою думку, майбутнє ринку ліцензій залежатиме від здатності країн та компаній ефективно захищати інтелектуальну власність і водночас забезпечувати доступність технологій для всіх учасників. Важливим є розвиток правових механізмів захисту прав інтелектуальної власності та впровадження нових технологій, таких як блокчейн, для контролю за дотриманням ліцензійних угод. Водночас необхідно знайти баланс між інтересами власників інновацій і суспільними потребами, зокрема в критичних галузях, таких як охорона здоров'я.

Отже, глобальний ринок ліцензій продовжуватиме розвиватися та трансформуватися під впливом нових технологій та змін у світовій економіці. Гнучкість, міжнародна співпраця та адаптація до нових викликів допоможуть подолати теперішні бар'єри й сприятимуть розвитку інноваційного потенціалу світового ринку ліцензій.

Список використаних джерел

1. Що таке ліцензія, види ліцензій, а також чим вона особлива? *Ваш Юрист — юридичні послуги в Україні*. URL: <https://www.vash-yuryst.ua/shho-take-licenziya-i-yakoyu-vona-buvaye/>.

2. What is Licensing. *Licensing International*.
URL: <https://licensinginternational.org/education/what-is-licensing/>.

3. Key Trends Shaping the Licensing Market in 2025 - *Market Research. BrandTrends Group*.
URL: <https://brandtrends.ai/8-key-trends-shaping-the-licensing-market-in-2025/>

Матрунчик Д. к.т.н., докторант
Луцький національний технічний університет

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ІННОВАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОСТВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ

У періоди після великих військових конфліктів країни стикаються з надзвичайно складними викликами: зруйнована інфраструктура, економічна нестабільність, дефіцит ресурсів та необхідність соціальної реінтеграції. У таких умовах традиційні підходи до відновлення часто виявляються недостатніми. Саме тому ключову роль у відбудові відіграє інноваційна трансформація економіки — застосування нових технологій, управлінських моделей, цифрових рішень і стратегій сталого розвитку. Досвід країн, які пройшли шлях поствоєнного відновлення та трансформували свої економіки на основі інновацій, є надзвичайно цінним для сучасних держав, зокрема України.

Перенесення передового іноземного досвіду поствоєнної відбудови національних економік на український ґрунт вимагає застосування відповідного методологічного апарату досліджень, щоб забезпечити відповідний рівень конвергенції між кращими іноземними практиками та вітчизняним регуляторним механізмом відбудовчих процесів. На переконання В.Небрат, з погляду формулювання узагальнень та обґрунтування пропозицій щодо плану

відбудови України на основі історичного досвіду європейських країн, важливого значення набуває визначення змісту базових економічних та юридичних термінів на основі конкретних історичних фактів. Наприклад, такі терміни, як реінтеграція, деокупація, адміністрування зовнішньої допомоги, конфіскація активів є базовими як на рівні суспільного дискурсу, так і законодавчих документів [1, с. 81]. Відповідна термінологія має отримати інституційне підтвердження у ряді законодавчих актів, щоб максимальною мірою можна було використати положення міжнародних конвенцій, які регулюють процеси відшкодуванні збитків, завданих агресором національній економіці.

Базовою передумовою імплементації передового іноземного досвіду у вітчизняну практику поствоєнної відбудови має виступити відповідне інституційне підґрунття як комплекс інституційних умов, інститутів-правил (регуляторів) та інститутів-організацій (інституцій). Також поряд з формальними інститутами мають функціонувати і неформальні інститути, котрі сформуються у процесі об'єднання зусиль публічного та корпоративного секторів, а також сектору домашніх господарств у відбудовчих процесах. Підтвердженням даного припущення виступає принципова позиція академіка НАН України Б.Данилишина, згідно якої розбудова сильних національних інституцій, здатних ефективно управляти процесом відбудови, – важлива складова успішності поствоєнної реконструкції країни [2]. Якраз у довоєнний період в Україні низьким рівнем результативності відзначалося застосування перевірених світовою практикою дієвих антикризових заходів регуляторного впливу на соціально-економічні процеси через нерозвиненість та квазіринковість інститутів-організацій (інституцій), що не давало можливості забезпечити паритет інтересів в системі «держава-бізнес-домогосподарства».

У поствоєнний період важливіше, ніж будь-коли, забезпечити трансплантацію у наявну національну

інституційну матрицю інституцій, котрі продемонстрували високий рівень ефективності у процесах ресурсного та організаційного забезпечення проєктів інфраструктурного облаштування національних господарств. Така трансплантація інституцій також має сформувати сприятливе середовище для масового продукування і впровадження продуктових і процесних інновацій у всіх ланках національних господарств, щоб забезпечити прискорені темпи соціально-економічного піднесення і сформувати нову якість матеріального виробництва та сервісної економіки. Більше того, успіхи відбудови поствоєнної економіки та економічні успіхи країн в умовах перманентної військової загрози значною мірою зумовлені стійкістю як формальних інститутів та інституцій, так і неформальних.

Вагомим чинником формування ефективної системи державного управління в післявоєнний період, на переконання В.Гуменюка, може стати досвід інших країн, перш за все тих, що вибудували власні моделі управління із своєрідними концептуальними підходами та інституційною складовою, переваги і недоліки яких можна відстежити в ретроспективі задля з'ясування актуальних для сьогодення певних висновків і позитивної практики [3, с. 35]. Інституційне перезавантаження потрібне як з точки зору створення сприятливого інституційного середовища для залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій, так і з точки зору формування інституційно-поведінкових характеристик суб'єктів підприємницької діяльності та домогосподарств. О. Снігова переконана, що повоєнне відродження регіонів України потребує удосконалення вітчизняного інституційного забезпечення регіонального розвитку [4, с. 55]. Таке удосконалення має забезпечити інституційні форми залучення додаткових інвестицій в модернізацію існуючих енергомістких та екологічно небезпечних виробництв та створити умови для результативнішого використання ресурсно-виробничого потенціалу територіальних утворень. Такий потенціал регіонів

найбільшою мірою буде використаний за умови інноваційної трансформації регіональних господарських комплексів.

Виходячи із сучасних трендів світогосподарського розвитку базовими складовими інноваційної трансформації поствоєнної економіки виступає відновлення традиційного потенціалу господарського комплексу довоєнного періоду і зміцнення господарської самодостатності та обороноздатності країни, а також покращення соціальних стандартів життя населення і екологічна модернізація енергомістких та ресурсомістких виробництв. В контексті кращих практик відновлення національних господарств в останні десятиліття найвищого рівня результативності процеси інноваційної трансформації поствоєнної економіки досягаються при перенесенні набору пріоритетів економічного відродження на регіональний та місцевий рівень.

Враховуючи структуру господарського комплексу України та результати ринкових перетворень в останні десятиліття, а також рівень руйнівного впливу війни на відтворювальні процеси, доцільним є розроблення інституційного підґрунтя імплементації у вітчизняну практику передового іноземного досвіду інноваційної трансформації поствоєнної економіки з обґрунтуванням пріоритетів відбудовчих процесів на загальнонаціональному рівні з відповідною їх конкретизацією на рівні територіальних утворень.

Така імплементація має базуватися на поглибленому вивченні ефективних зразків відновлення поствоєнної економіки у різні періоди та в різних частинах світу. Особливо корисними виступають моделі поствоєнного відновлення національних господарств, котрі передбачали усестороннє застосування продуктових і процесних інновацій як у сфері виробництва, так і в сервісній економіці та сфері обігу. Це дало можливість цим країнам забезпечити випереджальний тип соціально-економічного розвитку і увійти до групи країн з найвищим динамізмом піднесення.

Список використаних джерел

1. Небрат В.В. Методологія історико-економічного дослідження досвіду повоєнної відбудови. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2022. Том 7. Випуск 1. С. 79–86.
2. Данилишин Б. Як відновлювати економіку після війни. Програмна відбудова Боснії та Герцеговини: уроки для України. *LB.ua*. 25 березня 2022. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/510994_yak_vidnovlyuvati_ekonomiku_pislya.html.
3. Гуменюк В.В. Зарубіжний досвід повоєнної трансформації державного управління і уроки для України. *Економіка України*. 2022. №8 (729). С. 34–54.
4. Снігова О.Ю. Державна політика структурної трансформації економіки старопромислових регіонів України в період повоєнного відновлення. *Економіка України*. 2022. №9 (730). С. 45–57.

Морохова В. к.е.н., професор

Бойко О. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

МАРКЕТИНГОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Транскордонне співробітництво (ТКС) є важливим інструментом інтеграції прикордонних регіонів України до європейського економічного та культурного простору. Ефективне використання маркетингових інструментів дозволяє оптимізувати процеси співпраці, залучати інвестиції та сприяти сталому розвитку територій.

Серед ключових маркетингових інструментів, що сприяють зміцненню експортного потенціалу територій, у тому числі залучених до транскордонного співробітництва, дослідники виокремлюють наступні [1]:

– товарна політика: місцеві органи влади надають підтримку експортерам у вигляді інформаційних послуг, зокрема у визначенні продукції, що відповідає попиту на зовнішніх ринках; також формується і розширюється база транскордонних даних;

– цінова політика: передбачає підтримку експортерів через податкові пільги або знижені кредитні ставки, а також надання спеціального фінансування іноземним покупцям – зокрема доступ до кредитів з вигіднішими умовами, ніж ті, що пропонують місцеві банки, для стимулювання придбання українських товарів;

– рекламна політика: органи місцевої влади виступають організаторами тематичних заходів – конференцій, форумів, виставок і ярмарків, а також розповсюджують рекламно-інформаційні матеріали; крім того, здійснюється активна комунікаційна діяльність для залучення інвестицій та підвищення конкурентоспроможності прикордонних регіонів на міжнародному рівні;

– політика розподілу: передбачає надання практичних рекомендацій від місцевих адміністрацій виробникам щодо можливих каналів реалізації продукції за кордоном.

Цифровізація процесів транскордонної співпраці дозволяє спростити комунікацію, обмін інформацією та реалізацію спільних проєктів [2]. У цілому, запровадження інформаційного транскордонного співробітництва на основі принципів інтерактивного маркетингу відкриває нові можливості для підвищення ефективності взаємодії між наявними та потенційними партнерами у сфері транскордонних відносин.

Для розширення форматів співпраці між прикордонними регіонами різних держав, налагодження інформаційного обміну, розробки спільних механізмів розв’язання актуальних завдань і прийняття рішень, а також для створення сприятливого середовища розвитку регіональних інновацій, Кифяк О. висуває пропозицію щодо

створення транскордонного маркетингового центру, що представляє собою «дієвий інструмент управління територіальною ринковою поведінкою і спосіб зниження ризиків, зміцнення ринкових позицій, створення позитивного іміджу, входження регіону в міжнародний ринковий простір» [3, с. 29]. Науковець вважає, що окреслення функціональних обов'язків, ключових завдань і основних напрямів роботи транскордонного маркетингового центру сприятиме створенню спільного ринку товарів і послуг по обидва боки кордону. Це, своєю чергою, дозволить інтегрувати всі складові підприємницької, економічної, виробничо-збутової та інвестиційної діяльності в єдину систему, яка працюватиме на благо прикордонних територій.

На нашу думку, подальший розвиток маркетингового інструментарію у транскордонному співробітництві повинен передбачати:

- 1) інтеграцію інноваційних технологій: використання цифрових платформ для управління спільними проєктами;
- 2) розвиток спільних брендів: створення унікальних брендів для просування туристичних та культурних продуктів;
- 3) залучення інвестицій: активне використання грантових програм та інших фінансових інструментів для реалізації спільних ініціатив;
- 4) поглиблення співпраці між громадами: розвиток партнерства між місцевими органами влади, бізнесом та громадськими організаціями.

Таким чином, ефективне використання маркетингових інструментів є ключовим фактором розвитку транскордонного співробітництва в Україні. Вони сприяють оптимізації процесів співпраці, залученню ресурсів та забезпеченню сталого розвитку прикордонних регіонів. Подальший розвиток ТКС потребує інтеграції інноваційних технологій, активного використання грантових програм та поглиблення співпраці між різними суб'єктами.

Список використаних джерел

1. Писаренко Н. В., Гуляєва Л. П., Ткаченко Я. С., Громоздова Л. В., Шолудченко С. В., Довгенко Я. О., Дербеньова Я. В., Рвач А. М. Транскордонне співробітництво України та ЄС на шляху до членства в ЄС : фінансово-маркетингові аспекти. *Наука і техніка сьогодні. Серія «Економіка»*. 2024. № 2 (30). С. 388–402. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2\(30\)-388-402](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2(30)-388-402).
2. Менджул М. В. Вплив цифровізації на транскордонну співпрацю: правові та безпекові аспекти. *Аналітично-порівняльне правознавство. Розділ VII. Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право*. 2024. № 4. С. 400–403. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.65>.
3. Кифяк О. Організація транскордонного маркетингового центру: функції, завдання та напрямки діяльності. *Вісник економіки*. 2024. № 1. С. 21–31. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2024.01.021>.

Мостовенко Н. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС- СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ: МОДЕЛІ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК СТАРТАП- ЕКОСИСТЕМ

Глобалізаційні процеси, що охоплюють виробництво та сферу послуг, формують нову архітектуру економічних відносин, де ключовими показниками стають швидкість адаптації, інноваційна гнучкість і якість інституційного середовища. В епоху світової інтернаціоналізації інституції відіграють не лише роль регуляторів, а й перетворюються на каталізatori розвитку економічних систем. Екосистемний

підхід у сфері підприємництва забезпечує можливості не лише для економічної динаміки, а й активізації інноваційних процесів. Стартап-екосистеми, як складні мережі економічних агентів, інфраструктур та інституцій, чутливо реагують на якість інституційної взаємодії. У середовищі з передбачуваними правовими нормами, низьким рівнем корупції та високим рівнем регуляторної підтримки підприємництва створюються умови для активізації інноваційної діяльності, залучення венчурного капіталу та масштабування інновацій. Натомість слабкі або неефективні інституції створюють бар'єри, які гальмують розвиток стартапів, знижують довіру інвесторів і сприяють відтоку підприємницького потенціалу.

Моделювання впливу інституційної якості на показники стартап-екосистем свідчить про багатофакторний та опосередкований характер цього зв'язку. Формальні інституції, які відповідають за податкове законодавство, митну політику чи інтелектуальне право, здійснюють прямий вплив для входу на ринок. Неформальні інституції, такі як: рівень довіри, культура підприємництва, освітнє середовище – визначають обсяги «соціального» капіталу та відповідають за масштаби формування інноваційної спільноти. Отже, інституційна якість відповідає за канали взаємодії між державою, освітньо-науковим середовищем і бізнесом, які є критично важливими для сталого функціонування стартап-екосистеми.

Інтернаціоналізація вносить додаткові вимоги до гнучкості інституцій. Участь у глобальних виробничих і сервісних ланцюгах передбачає не лише технічну, а й інституційну сумісність. Це означає, що національні регуляторні системи мають адаптуватися до міжнародних стандартів ведення бізнесу, корпоративного управління, захисту інтелектуальної власності та трансферу технологій. У цьому контексті виникає необхідність формування нових

моделей інституційної підтримки стартапів, які базуються на принципах відкритості, прозорості, швидкості регуляторного реагування та інтеграції в міжнародне інноваційне середовище. На основі аналізу літератури та емпіричних досліджень можна виокремити кілька моделей впливу інституційної якості на стартап-екосистему: пряма модель: за якої високий рівень інституційної якості сприяє розвитку стартап-екосистеми через створення сприятливого бізнес-середовища; опосередкована модель: інституційна якість впливає на розвиток стартапів через доступ до фінансування, розвиток людського капіталу та інфраструктури; зворотна модель: розвиток стартап-екосистеми може стимулювати покращення інституційної якості через зростання вимог до ефективності державного регулювання. Ці підходи передбачають взаємодію між державою, університетами, бізнесом і фінансовими інституціями пропонуючи можливі шляхи створення комплексної інфраструктури підтримки підприємництва.

Таким чином, у сучасних умовах інституційна трансформація бізнес-середовища не може розглядатися окремо від процесів глобальної інтеграції. Для України це питання має не лише економічне, а й стратегічне значення.

Список використаних джерел

1. Дума О. І., & Качмар Г. Я. Розвиток екосистеми стартапів України в час війни: проблеми та виклики. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2024. 2. С. 269–285. <https://doi.org/10.23939/smeu2024.02.269>.
2. Губарева І. О. Екосистеми стартапів в Україні: проблеми, тенденції, перспективи. *Економіка та суспільство*. 2023. 55. С. 527–534. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-95>.

Нужна О. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

РОЗВИТОК ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ЙОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток транскордонного співробітництва спрямований в першу чергу на забезпечення високої якості життя мешканців прикордонних територій, інфраструктурне забезпечення відповідних територій, вирішення спільних проблем суміжних територій. В основі розвитку транскордонних регіонів лежить транскордонне співробітництво.

На суходолі Україна межує з сімома країнами (в тому числі: Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова), довжина кордону з якими сягає 5637,982 км. Відповідно на території України з суміжними країнами функціонує сім транскордонних регіонів.

Після розширення Європейського Союзу у 2004-2007 рр. Україна отримала спільний кордон з країнами-членами ЄС, а її прикордонні регіони (в першу чергу її шість областей – Волинська, Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька та Одеська області) стали об'єктами регіональної політики цього об'єднання. Це створило додаткові можливості для прикордонних територій ефективно використовувати потенціал свого розвитку, для виходу на європейські ринки товарів та послуг шляхом поглибленої взаємодії через механізми транскордонного співробітництва та адаптації європейського законодавства у сфері регіональної політики тощо. Процес входження України у європейський інтеграційний простір і визнання її європейськими партнерами потребує координації зусиль з розвитку співпраці з країнами ЄС і в першу чергу – сусідами України.

Основним нормативно-правовим документом, якщо регулює транскордонне співробітництво в Україні, є Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» від 24 квітня 2024 року. Цей Закон «визначає правові, економічні та організаційні засади міжнародного територіального співробітництва України з іноземними державами, що спрямоване на налагодження міжнародної територіальної співпраці між державами, регіонами і територіями з метою збалансованості соціально-економічного розвитку, забезпечення державних інтересів і безпеки шляхом підтримання взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства на основі загальновизнаних принципів і норм міжнародного права з урахуванням історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей регіонів і територій» [2].

Водночас в Україні головним документом, що визначає регіональну політику у сфері транскордонного співробітництва, на даний час є Державна стратегія регіонального розвитку України на 2021-2027 роки, у якій для досягнення стратегічної цілі 3 «Розбудова ефективного багаторівневого врядування» заплановано реалізацію оперативної цілі 2 «Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями» і відповідних завдань за напрямом «Розвиток співробітництва на регіональному рівні»:

- «Сприяння розвитку міжнародного територіального співробітництва, зокрема шляхом розбудови міжнародного партнерства на регіональному та місцевому рівні» [1];

- «Поглиблення розвитку транскордонного співробітництва шляхом створення умов для укладення угод про транскордонне співробітництво між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування України та відповідними представниками адміністративно-територіальних одиниць інших країн» [1];

– «Сприяння поглибленню транснаціонального співробітництва шляхом реалізації спільних з державами - членами ЄС проектів та програм співробітництва» [1].

Таким чином, нормативно-правове регулювання транскордонного співробітництва в Україні забезпечує розвиток транскордонних регіонів, в рамках яких формуються інтенсивні та багаторівневі взаємодії між усіма суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва, і є важливим об'єктом сучасної регіональної політики.

Список використаних джерел

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.05.2025).

2. Про міжнародне територіальне співробітництво України: Закон України від 24.04.2024 №3668-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#n238> (дата звернення: 13.05.2025).

Процик В. аспірант

Луцький національний технічний університет

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ГОСТИННОСТІ

У сучасному світі індустрія гостинності зазнає стрімких змін під впливом глобалізації, цифровізації та зростання очікувань споживачів. Заклади гостинності, такі як готелі, ресторани та туристичні комплекси, активно впроваджують інноваційні моделі управління, спрямовані на підвищення якості обслуговування, ефективності операцій та стійкості до зовнішніх викликів. Розуміння світових тенденцій і сучасних

управлінських підходів є ключовим для забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку цієї сфери.

Характеризуючи світові тенденції та підходи до управління закладами гостинності, ми можемо зазначити активізацію впровадження цифрових технологій, зокрема мобільні додатки для бронювання, електронну реєстрацію, системи «розумного номера» (smart room), чат-боти для обслуговування клієнтів, що дозволяє підвищити зручність для гостей і оптимізувати витрати закладів. Аналітика великих даних (Big Data), CRM-системи та KPI-індикатори дозволяють менеджерам приймати обґрунтовані рішення щодо маркетингу, цінової політики, оптимізації роботи персоналу й управління витратами. Готельна індустрія належить до сфер найбільш залежних від якісних інновацій: для успішного розвитку готельного бізнесу потрібно широке використання інноваційних комп'ютерних технологій задля запровадження нових готельних послуг та їх просування на ринок [1]. Екологічна відповідальність стала важливою складовою сучасного управління. Заклади впроваджують політики енергоефективності, зменшення використання пластику, повторне використання ресурсів і підтримку місцевих виробників. Індивідуальний підхід до клієнта є однією з ключових вимог сучасного ринку, зокрема використання даних про вподобання гостей дозволяє створювати персоналізовані пропозиції, програми лояльності та унікальний досвід перебування. Світові тренди демонструють перехід до гнучких графіків роботи, віддаленого навчання, використання мультифункціональних працівників і залучення фрилансу. Сучасні споживачі шукають не просто послугу, а яскраві емоції та враження. У зв'язку з цим популярності набувають концептуальні готелі, тематичні ресторани, інтерактивні тури, які дарують клієнтам унікальний досвід. Підприємства дедалі більше уваги приділяють створенню доступного середовища для людей з

інвалідністю, врахуванню культурних і мовних особливостей клієнтів та формуванню інклюзивної корпоративної культури. Відповідно ми можемо сформувати ключові реперні точки в управлінні закладами гостинності (рис.1.).

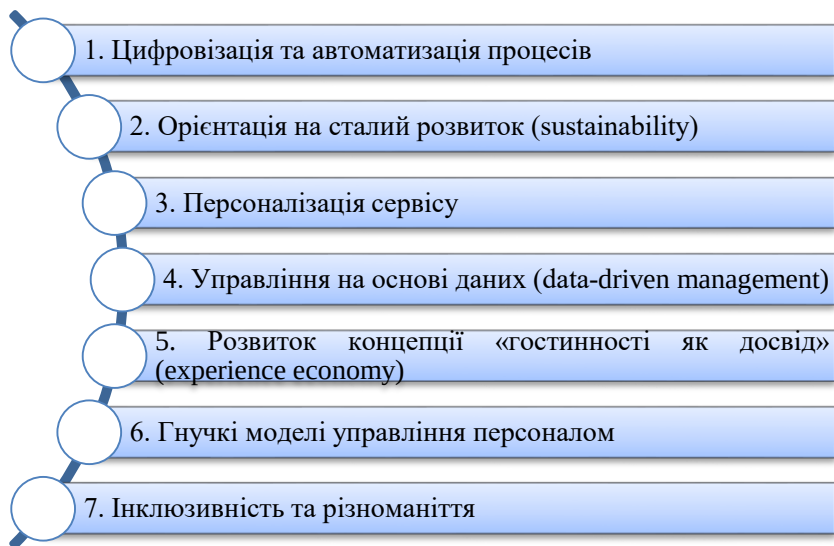

Рис. 1. Сучасні підходи до управління закладами гостинності

У сучасних умовах індустрія гостинності зазнає стрімких трансформацій під впливом глобалізаційних процесів, цифровізації, зміни очікувань споживачів та підвищення конкуренції. Світові тенденції управління закладами гостинності свідчать про зростаючу роль інновацій, стійкого розвитку, персоналізованого сервісу та цифрових технологій. Успішні моделі управління ґрунтуються на стратегічному плануванні, адаптивному лідерстві, клієнтоорієнтованості та впровадженні сучасних інформаційних систем. Особливу увагу приділяють сталому розвитку — енергоефективності, соціальній відповідальності та екологічним ініціативам. Також важливим чинником залишається розвиток людського капіталу, постійне навчання

персоналу та підтримка корпоративної культури. Отже, ефективне управління закладом гостинності сьогодні вимагає інтегрованого підходу, здатного забезпечити конкурентоспроможність, високу якість обслуговування та відповідність сучасним світовим викликам.

Список використаних джерел

1. Лютак О.М., Баула О.В., Баула В.В. Інноваційні технології в міжнародній готельній індустрії. *The Actual Problems of Regional Economy Development*. 2023. Vol. 1. No. 19. DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.10-18> /

Свинаренко Д. к.т.н., доцент
Університет митної справи та фінансів

ГЛОБАЛЬНА КОНКУРЕНЦІЯ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

У сучасних умовах людський капітал виступає ключовим ресурсом сталого соціально-економічного розвитку. Зміни в технологічному укладі, глобалізація ринку праці, посилення міграційних процесів та демографічні виклики формують нову модель конкуренції між країнами за таланти, знання та навички. У цих умовах стратегічне значення набуває ефективне міжнародне співробітництво, що спрямоване на розвиток, залучення та збереження людського капіталу.

Посилення боротьби між державами за висококваліфіковану робочу силу призводить до переформатування національних політик у сфері освіти, охорони здоров'я, мобільності, а також вимагає розробки комплексних міжнародних рішень. Актуальність теми зумовлена потребою глибокого аналізу нових викликів,

тенденцій і механізмів, які визначають ефективність глобального управління людським капіталом.

Попри зростаючу увагу до людського капіталу як стратегічного активу, досі існують суттєві диспропорції у доступі до якісної освіти, медичних послуг, можливостей професійного розвитку та трудової міграції. Розвинені країни активно залучають таланти з інших регіонів, що посилює «відтік мізків» з країн, які розвиваються, поглиблюючи глобальну нерівність. Водночас механізми міжнародного співробітництва залишаються фрагментарними й часто не враховують специфіку національних систем. Постає потреба у формуванні збалансованої глобальної моделі, яка б забезпечувала не лише вільний рух фахівців, а й розвиток людського капіталу на основі принципів справедливості, інклюзивності та довгострокового партнерства [1].

У ХХІ столітті людський капітал перетворився на головний рушій інноваційного розвитку, економічного зростання та конкурентоспроможності держав. Висококваліфіковані кадри, здатні генерувати нові знання, створювати цінність у цифровій та знаннєвій економіці, стали стратегічним ресурсом, за який активно змагаються країни світу. Така ситуація спричинила формування нового типу глобальної конкуренції — конкуренції за людський капітал.

Одним із головних виявів цієї конкуренції є політика «талантів»: держави розробляють програми залучення іноземних фахівців, стимулюють імміграцію висококваліфікованої робочої сили, пропонують сприятливі умови для проживання, оподаткування та професійної реалізації. Наприклад, Канада, Австралія, Німеччина активно впроваджують імміграційні системи, які орієнтовані на залучення саме освічених і продуктивних працівників.

Водночас це посилює виклики для країн, що розвиваються, які через обмежені можливості не можуть

утримати або повернути своїх громадян із-за кордону. Масове переміщення фахівців спричиняє «відтік мізків», що гальмує розвиток національних економік, посилює залежність від зовнішніх знань і технологій. У такому контексті важливу роль відіграє міжнародне співробітництво у сфері людського капіталу. Його основні напрями включають:

спільні освітні програми та академічну мобільність (наприклад, Erasmus+, Horizon Europe);

кооперацію в рамках міжнародних організацій (ЮНЕСКО, МОП, ОЕСР) щодо розробки стандартів якості освіти та професійної підготовки;

технологічне партнерство для розвитку інноваційного потенціалу в країнах з нижчим рівнем економічного розвитку;

міжнародні угоди щодо регулювання трудової міграції з урахуванням прав працівників та інтересів країн-експортерів кадрів [2; 3].

Окремої уваги заслуговують приклади успішних моделей синергії національної політики й міжнародної інтеграції. Зокрема, досвід Південної Кореї, яка інвестувала у власну освітню систему, а також підтримувала зв'язки з емігрантами через наукові програми, демонструє, що можливо зменшити негативні наслідки міграції і перетворити її на інструмент зростання.

У сучасних умовах глобальна конкуренція за людський капітал не повинна зводитись до змагання "всі проти всіх". Натомість вона може стати стимулом до створення справедливої, інклюзивної міжнародної системи, де перемагатиме не лише той, хто залучає, а й той, хто розвиває та ділиться. Глобальна конкуренція за людський капітал стала визначальним фактором розвитку сучасних країн. Це зумовлює необхідність не лише залучення талантів, а й збереження та розвитку власного потенціалу. Міжнародне

співробітництво у цій сфері має базуватися на принципах балансу, взаємовигоди та довгострокового партнерства. Ефективна політика у галузі людського капіталу потребує поєднання національних реформ і активної участі у глобальних ініціативах.

Список використаних джерел

1. Антонюк В.П. Людський капітал України в контексті міжнародних порівнянь: проблеми і завдання його розвитку для забезпечення технологічних змін. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 2 (41). С. 135-141. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2\(41\).135-141](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.2(41).135-141).
2. Павлова О. М. Розвиток людського капіталу за умов євроінтеграційних змін та економічних викликів. *Інтернаука. Серія: «Економічні науки»*. 2024. № 6. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-6-9998>.
3. Калініна С.П., Давидюк Л.П. Міжнародна конкуренція за людський потенціал: міграційний контекст. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2016. Випуск 14. С. 209-213. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Траєив_2016_14_31.

Skoryk N.

Direktorin der NGO eSquare e.V. (Deutschland)

AUBENWIRTSCHAFTSPOLITIK DEUTSCHLANDS UNTER DEN BEDINGUNGEN DER TRANSFORMATION DER WELTWIRTSCHAFTSORDNUNG

Im heutigen globalen Wirtschaftsklima durchläuft das internationale Wirtschaftssystem erhebliche Veränderungen, die durch geopolitische Krisen, Energieprobleme, Digitalisierung, sich verändernde Lieferketten und die wachsende Rolle von Umweltfaktoren in der Wirtschaftstätigkeit vorangetrieben

werden. In diesem Kontext erhält die Außenwirtschaftspolitik der führenden Länder der Welt neue strategische Leitlinien, insbesondere eine Ausrichtung auf wirtschaftliche Sicherheit, Stabilität und Diversifizierung der Außenbeziehungen. Die Bundesrepublik Deutschland spielt als eine der stärksten Volkswirtschaften der Europäischen Union und als weltweite Exportnation eine Schlüsselrolle bei der Gestaltung neuer Ansätze in der Außenwirtschaft. Die deutsche Wirtschaft ist in hohem Maße vom internationalen Handel abhängig. Daher ist die Anpassung der deutschen Außenwirtschaftspolitik an die neuen Realitäten sowohl für das Land selbst als auch für die globale wirtschaftliche Stabilität von größter Bedeutung. Eine Untersuchung der aktuellen Prioritäten der deutschen Außenwirtschaftspolitik ermöglicht es, ihre Strategien im Kontext der neuen Multipolarität, der Auswirkungen der Sanktionspolitik, der wirtschaftlichen Dekarbonisierungsprozesse und der Neuausrichtung auf neue Märkte besser zu verstehen. Dies ist insbesondere für Länder von Bedeutung, die eine stärkere Zusammenarbeit mit der EU und eine Integration in die Weltwirtschaft anstreben.

Die deutsche Außenwirtschaftspolitik ist integraler Bestandteil der deutschen Wirtschaftsstrategie und basiert auf den Grundsätzen der Offenheit, des Multilateralismus, der Wettbewerbsfähigkeit und der Stabilität. Als eine der weltweit führenden Volkswirtschaften nimmt Deutschland aktiv Einfluss auf die Gestaltung globaler Handelsregeln und unterstützt den freien Handel. Vor dem Hintergrund der COVID-19-Pandemie, des Krieges in der Ukraine, der Sanktionspolitik gegenüber Russland und der Spannungen in den Handelsbeziehungen mit China war die deutsche Regierung in den Jahren 2020–2024 gezwungen, die wichtigsten Vektoren ihrer außenwirtschaftlichen Aktivitäten zu überdenken.

Eines der Hauptmerkmale der modernen deutschen Außenwirtschaftspolitik ist der Wunsch nach einer Diversifizierung der Handelspartner. Angesichts wachsender geoökonomischer Risiken ist die Verringerung der Abhängigkeit vom chinesischen Markt, der lange Zeit Deutschlands größter Handelspartner war, zu einer Priorität geworden. Die deutsche Regierung hat die Zusammenarbeit mit Ländern in Südostasien, Lateinamerika und Afrika intensiviert und so den Zugang deutscher Waren und Investitionen zu neuen Märkten erweitert [1].

Gleichzeitig bleibt Deutschland einer der aktivsten Initiatoren der gemeinsamen Außenwirtschaftspolitik der EU und setzt sich für den Abschluss von Freihandelsabkommen, die Stärkung des Binnenmarktes und die Stärkung der wirtschaftlichen Solidarität zwischen den EU-Mitgliedstaaten ein. Besonderes Augenmerk wird auf die Unterstützung der innovativen Wirtschaft, der nachhaltigen Entwicklung und der grünen Transformation gelegt.

Ein wichtiger Bestandteil der Außenwirtschaftsstrategie ist in diesem Zusammenhang ein exportorientiertes Entwicklungsmodell, das den Industriesektor, insbesondere die Automobil-, Maschinenbau-, Chemie- und Pharmaindustrie, einbezieht. Der Exportanteil am BIP des Landes beträgt etwa 40 %. Dies zeigt, wie wichtig die Auslandsmärkte für das Funktionieren der deutschen Wirtschaft sind. Darüber hinaus investiert Deutschland aktiv in Infrastruktur, digitale Technologien und Logistik, um seine Position als wichtiges Transit- und Handelszentrum in Europa zu stärken [2].

Eine ebenso wichtige Richtung ist die Reform der Energiepolitik. Nach der Reduzierung der Importe russischer Energieträger konzentriert sich Deutschland nun wieder auf Lieferungen aus dem Nahen Osten, Nordafrika und Nordeuropa und fördert gleichzeitig die Entwicklung erneuerbarer Energien.

Ein weiterer relevanter Aspekt ist die Digitalisierung außenwirtschaftlicher Prozesse. Deutschland implementiert aktiv elektronische Plattformen für das Exportmanagement und Zollverfahren und unterstützt auch die Entwicklung digitaler Handels- und transnationaler Plattformen. Angesichts geopolitischer Instabilität bevorzugt Deutschland zudem die Wirtschaftsdiplomatie und kombiniert dabei Instrumente staatlicher Unterstützung für Unternehmen im Ausland, Garantien für Investoren sowie programmatische Hilfe für Partnerländer im Rahmen der deutschen Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) [3].

Die deutsche Außenwirtschaftspolitik unterliegt daher im Einklang mit den neuen globalen Herausforderungen erheblichen Veränderungen. Die wichtigsten Bereiche sind wirtschaftliche Sicherheit, Nachhaltigkeit der Lieferkette, Umweltverantwortung und regionale Diversifizierung. Dadurch kann Deutschland seine führende Position auf der Weltbühne behaupten und Partnerschaften in der neuen wirtschaftlichen Realität stärken.

Liste der verwendeten Quellen

1. IEA report highlights the opportunity for Germany's energy transition to strengthen its security and competitiveness. 2025. URL: https://www.iea.org/news/iea-report-highlights-the-opportunity-for-germanys-energy-transition-to-strengthen-its-security-and-competitiveness?utm_source=chatgpt.com.

2. Overcoming sluggish growth – investing in the future. Annual Report 2023/24. URL: https://www.sachverstaendigenrat-wirtschaft.de/en/annualreport-2023.html?utm_source=chatgpt.com.

3. Germany Energy Policy in turbulent times: between transition chances and lock-in risks. 2022. URL: https://www.ispionline.it/en/publication/germany-energy-policy-turbulent-times-between-transition-chances-and-lock-risks-36778?utm_source=chatgpt.com.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) [1] впливає як на функціонування системи фінансового обліку так і внутрішньогосподарського (управлінського) обліку.

Всю інформацію, яка використовується для прийняття рішень, можна умовно поділити на дві категорії – вхідну і вихідну. Вихідна інформація являє собою управлінські звіти, підготовлені для прийняття рішення по конкретному питанню та для конкретного користувача, якими виступають керівники відповідних рівнів управління. Однак, для формування внутрішньої звітності використовується і вхідна інформація, яка піддається аналітичній обробці. Тому, для створення раціональної системи управлінської звітності необхідно визначитися з вхідними інформаційними потоками та формою і змістом звітів.

Фінансову звітність за МСФЗ складають підприємства, які відповідно до законодавства зобов'язані їх застосовувати, а також ті, які прийняли таке рішення (закріплене в обліковій політиці) самостійно.

НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3] наблизило управлінський облік до показників звітності за МСФЗ, так як передбачає «часткове згортання (розгортання) статей активів і зобов'язань, доходів і витрат» [3]. Однак, згортання статей активів і зобов'язань, доходів і витрат є неприпустимим, крім випадків, передбачених відповідними НП(С)БО або МСФЗ.

Управлінська звітність є індивідуальною для кожного економічного суб'єкта, що пов'язано із специфікою його діяльності та технологічними особливостями виробничих

процесів. Склад, терміни і періодичність подання звітності визначаються управлінським персоналом.

Основою управлінського обліку є саме облік витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Використання в управлінському обліку того чи іншого методу обліку витрат має відповідати інформаційним запитам менеджменту і не залежить від обраної облікової політики щодо фінансової звітності.

Так, використання різних методів обліку витрат впливає на собівартість продукції (робіт, послуг) та на фінансові результати, а також зміст звіту про прибутки і збитки в управлінському обліку.

При складанні фінансової звітності за МСФЗ можливе застосування однієї з двох форм звіту про прибутки і збитки, що залежить від класифікації витрат – за функціями та за характером [2]. При відображенні витрат за характером застосовують методи обліку повних і змінних витрат, які дозволяють відображати додаткові показники саме в управлінському обліку, наприклад маржинальний прибуток.

Основною відмінністю методу змінних витрат (директ-кост) є розрахунок собівартості на основі змінних витрат та аналіз і планування взаємозв'язків та взаємозалежностей між обсягом виробництва, собівартістю і прибутком, що широко застосовується в прийнятті управлінських рішень.

Однак, в Україні калькулювання за змінними витратами застосовується виключно для потреб внутрішньої звітності, і практично неприпустиме для фінансової звітності, так як у разі використання цього методу погіршується фінансовий стан і рентабельність підприємства.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 10.05.2025).

2. Подання фінансової звітності: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 1. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 10.05.2025).

3. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1, затв. Наказом МФУ від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 13.05.2025).

Урбан О. к.е.н., доцент

Богач М. ст. гр. МЕВ–11

Луцький національний технічний університет

ПЕРЕДУМОВИ ВИХОДУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ З ЄС

Шлях Великої Британії до Європейського Союзу не був простим і визначеним, як це буває у багатьох інших держав-членів. Британія приєдналася до Європейських спільнот (об'єднання з вугілля та сталі (ЄОВС), економічної спільноти (ЄЕС) і Європейської спільноти з атомної енергетики (Євроатом)) ще 1 січня 1973 року.

З того часу Об'єднане Королівство поділилося на два, принципово різні за своєю позицією, табори:

- 1) прихильники «європейського» членства Британії;
- 2) ті, які виявляли супротив і незгоду з такою політикою держави.

Першим референдумом щодо цього питання став загальний Референдум (перший в історії Королівства), на якому 5 червня 1975 року 67% виборців висловились за продовження членства країни в європейських спільнотах.

Після Другої світової війни Британія поступово втрачала економічне домінування. Вона переживала економічний спад, інфляцію, проблеми з торгівлею. У 1950–

60-х роках ЄЕС (включала шість країн: Франція, ФРН, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург) показала високі темпи економічного зростання. Великобританія не хотіла залишатися осторонь потужного економічного блоку.

Згідно з цими даними можна з'ясувати, що попри попри політичні мотиви, щоб повернути домінування Британії були і економічні проблеми. Хоча вступ до ЄС означав заперечення деяких поглядів країни, але щоб пом'якшити ситуацію все ж таки рішення було досягнуто.

Увійшовши до складу ЄС, Великобританія фактично продовжувала вікові традиції британської геополітики, перешкоджаючи політичній консолідації Європи» [1].

Цікавим є те, що Велика Британія дуже часто висловлювала свою позицію, яка не сходилася з позицією інших, задля того, щоб підтвердити і закріпити ще раз свою значущість порівняно з іншими державами-членами.

Прикладами цього є: відмова ще на початковому етапі від 1) єдиної європейської валюти – Євро, 2) Шенгенської угоди, що мала визначальну роль для політики ЄС, 3) Хартії про основні права громадян ЄС, 4) відмова уніфікувати законодавство у сфері внутрішньої безпеки і юстиції за Лісабонською угодою 2007 року, що прямо суперечить Копенгагенським критеріям 1993 року – вимозі адаптувати законодавство країни до *acquis communautaire* тощо.

Фінальною точкою безповоротного рішення було подання у відставку Терези Мей і призначення 24 липня 2019 року на пост прем'єр-міністра Бориса Джонсона – екс-мера Лондона, прихильника кампанії «Голосуй за вихід», противника європейської інтеграції. Новопризначений голова уряду, недовго чекаючи, подав нову угоду про вихід на розгляд Палаті громад, де вона була прийнята 9 січня 2020 року, а 22 січня Палата лордів підтвердила думку нижньої палати, наступного дня документ був підписаний монархом. 31 січня 2020 року о 23:00 за лондонським часом Сполучене

Королівство вийшло зі складу Європейського Союзу остаточно. У Брюсселі було опущено і вилучено британські прапори з установ Європейського Союзу.

На мою думку, поки що досить рано чекати якихось результатів після прийняття цього рішення. Хоча для обох сторін висновки будуть досить різними та значно відрізнятись один від одного. З іншого боку це дає чудову можливість Великобританії проявити себе як незалежного політичного гравця.

Список використаних джерел

1. Грубінко А.В. Участь Великої Британії у процесі становлення і розвитку Спільної зовнішньої політики і політики безпеки Європейського Союзу (1990 – 2016 pp.). URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hrubinko_Andrii/Uchast_Velykoi_Brytanii_u_protsehi_stanovlennia_i_rozvytku_Spilnoi_z_ovnishnoi_polityky_i_polityky_be/

Урбан О. к.е.н., доцент

Дудкевич М. ст. гр. МЕВ–11

Луцький національний технічний університет

ВИКЛИКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Шлях України до Європейського Союзу — це складний, але дуже важливий процес. Ми почали його ще давно, але особливо активним він став після 2014 року, коли підписали Угоду про асоціацію. З того часу наша країна проводить реформи, бореться з корупцією і намагається відповідати європейським стандартам. Найбільші труднощі — це війна, нестабільна економіка, проблеми в політиці. Але при цьому українці чітко показують, що хочуть бути частиною Європи. Якщо продовжимо тримати цей курс і працювати над реформами, то в майбутньому цілком реально стати членом ЄС.

Шлях України до Європейського Союзу є складним і багатогранним, позначеним як значними досягненнями, так і серйозними викликами. З моменту підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році Україна зробила суттєві кроки у сфері реформ: модернізація економіки, зміни в системі правосуддя, антикорупційні заходи. Водночас, ключовими викликами залишаються нестабільна політична ситуація, повільні темпи реформ, корупція, а також війна з Росією, яка ускладнює процес інтеграції. Для подальшого просування до членства в ЄС Україні необхідно зберігати політичну стабільність, забезпечити верховенство права та продовжити реформування всіх сфер відповідно до європейських стандартів [1].

Європейський вибір України закріплено на рівні Конституції, однак шлях до членства в ЄС вимагає глибоких трансформацій. Основними викликами залишаються корупція, нестабільність державних інституцій, потреба в адаптації законодавства до норм ЄС. Водночас, Україна продемонструвала стійкість і прагнення до євроінтеграції навіть у складних умовах повномасштабної війни. Відкриття перемовин про вступ у 2023 році стало важливим кроком уперед. Проте остаточне членство можливе лише за умов системних змін, політичної волі та сталого економічного розвитку.

Особливу роль у процесі інтеграції відіграє громадянське суспільство, яке в Україні стало потужним рушієм змін. Активна участь громадян у контролі за діями влади, розвиток волонтерського руху, ініціативи у сфері прозорості та реформ свідчать про те, що європейські цінності вже стали частиною українського суспільного простору. Це створює підґрунтя для подальшої демократизації країни та поглиблення інтеграційних процесів.

Водночас Україна отримує суттєву підтримку з боку інституцій Європейського Союзу, зокрема фінансову, технічну та політичну. Допомога у відновленні зруйнованої інфраструктури, сприяння у впровадженні реформ, підтримка освіти, науки, малого і середнього бізнесу — все це

спрямовано на наближення України до стандартів і практик ЄС. Успішне використання цієї підтримки залежить від ефективного державного управління, прозорості процедур та здатності до стратегічного планування.

Майбутнє України в Європейському Союзі напругу пов'язане не лише з політичними рішеннями, а й з глибоким внутрішнім оновленням. Поступова інтеграція в єдиний ринок, цифровий простір, освітню та наукову сфери ЄС відкриває нові можливості для розвитку. Головне завдання — зберегти європейський курс як національний пріоритет і забезпечити сталість реформ незалежно від змін політичної кон'юнктури.

Список використаних джерел

1. Шевчук, О.В. Європейська інтеграція України: стан, виклики та перспективи. Київ: НІСД. 2020. URL: <https://niss.gov.ua>.
2. Delegation of the European Union to Ukraine. EU-Ukraine relations – factsheet. 2023. URL: https://www.eeas.europa.eu/ukraine/eu-ukraine-relations-factsheet_en.
3. Emerson M., & Movchan V. Deepening EU–Ukraine Relations: What, Why and How? (Updated 2nd Edition). CEPS, Brussels. 2021. URL: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/deepening-eu-ukraine-relations-2nd-edition/>.

Урбан О. к.е.н., доцент

Захарова А. ст. гр. МЕВ–11

Луцький національний технічний університет

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

Євроінтеграційний курс України передбачає не лише політичну та економічну інтеграцію з Європейським Союзом,

але й адаптацію законодавства до європейських норм у сфері охорони довкілля. Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, держава взяла на себе зобов'язання впроваджувати екологічні стандарти ЄС, що мають стати основою для реформування національної екологічної політики.

Політика Європейського Союзу у сфері довкілля спрямована на досягнення наступних цілей: збереження, захист і поліпшення якості довкілля; охорона здоров'я людини; раціональне використання природних ресурсів; сприяння вживанню заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних або світових екологічних проблем і, зокрема сприяння боротьбі зі змінами клімату.

Україна взяла зобов'язання імплементувати ряд директив у наступних секторах:

- Сектор «Управління довкіллям та інтеграція екологічної політики у інші галузеві політики»
- Сектор «Якість атмосферного повітря»
- Сектор «Управління відходами та ресурсами»
- Сектор «Управління відходами та ресурсами»
- Сектор «Якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище»
- Сектор «Охорона природи»
- Сектор «Промислове забруднення та техногенні загрози»
- Сектор «Зміна клімату та захист озонового шару»
- Сектор «Генетично модифіковані організми»

Позитивним прикладом адаптації є ухвалення у 2017 році Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», який передбачає обов'язкове проведення екологічної оцінки перед реалізацією певних видів господарської діяльності. Закон запровадив механізми громадського обговорення, доступу до екологічної інформації та забезпечення прозорості рішень.

Однак в Україні є ряд викликів для імплементації екологічних стандартів ЄС. Серед основних проблем - недостатній рівень фінансування, брак фахівців, недостатній контроль за дотриманням норм, а також вплив війни, яка спричинила ряд масштабних екологічних збитків та переорієнтувала частину ресурсів на оборонні потреби.

Євроінтеграційний курс України передбачає поступову гармонізацію екологічного законодавства з нормами ЄС. У межах Угоди про асоціацію Україна взяла на себе зобов'язання адаптувати екологічні директиви ЄС у таких сферах, як управління відходами, охорона водних ресурсів, якість повітря, промислове забруднення та зміна клімату. Це вимагає не лише формального прийняття актів, але й ефективного їх застосування на практиці [1].

Основні виклики впровадження екологічних стандартів ЄС в Україні пов'язані з інституційною слабкістю, недостатнім фінансуванням та низьким рівнем контролю. Часто впровадження нових норм обмежується на рівні законодавчих змін без належного забезпечення їх реалізації на місцях. Важливу роль відіграє також необхідність реформування системи екологічного моніторингу, державного екологічного контролю та посилення відповідальності за екологічні правопорушення.

Водночас реалізація екологічних стандартів ЄС відкриває нові можливості для сталого розвитку, доступу до фінансових ресурсів ЄС, залучення інвестицій та підвищення екологічної свідомості. Європейські інструменти, такі як Зелений курс ЄС (European Green Deal), сприяють інтеграції екологічної політики в інші галузі економіки, а також заохочують Україну до участі у спільних ініціативах щодо кліматичних цілей і декарбонізації [2].

Ефективна імплементація стандартів потребує міжсекторальної співпраці, участі громадськості та бізнесу, а також якісної освітньої роботи. Лише за умов спільної

відповідальності органів влади, громадянського суспільства та приватного сектору можливе досягнення реального екологічного ефекту. Успішні практики впровадження в окремих регіонах можуть стати моделлю для масштабування на загальнодержавному рівні.

Список використаних джерел

1. Європейська комісія. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://eu-ua.org>.
2. Офіс підтримки реформ при Міндовкіллі. Адаптація екологічного законодавства України до права ЄС: дорожня карта. URL: <https://mepr.gov.ua>.

Урбан О. к.е.н., доцент

Мазур Р. ст. гр. МЕВ–11

Луцький національний технічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄС ТА НАТО

Україна має великі перспективи щодо вступу до ЄС та НАТО в майбутньому. Вже з 2022 року вона є кандидатом на вступ до Європейського Союзу, і наразі тривають активні перемовини в цьому напрямі. Європейські країни підтримують Україну, але водночас вимагають від неї реальних кроків у боротьбі з корупцією та проведення важливих реформ.

Щодо НАТО — Україна вже давно співпрацює з цим альянсом, отримує військову допомогу, а також поступово реформує Збройні сили відповідно до стандартів НАТО. Водночас, прямий вступ до альянсу наразі ускладнений через війну з Росією. Багато країн побоюються брати на себе таку відповідальність в зв'язку із збройним конфліктом.

Реального прогресу в обох напрямках можна очікувати після завершення війни та досягнення стабільності в країні. Коротко кажучи: курс на вступ до Європейського Союзу та

НАТО зберігається, але потребує часу, серйозних реформ, подолання внутрішніх проблем і, перш за все, завершення війни.

Перспективи вступу України до Європейського Союзу та НАТО є надзвичайно актуальними в умовах війни та глобальних змін у сфері безпеки. Україна вже зробила значний крок на шляху євроінтеграції: у 2022 році подала заявку на вступ до ЄС, а у 2023 році розпочала переговори про членство. Європейський Союз визнав прагнення України та надав чіткий сигнал підтримки. Водночас вступ до ЄС вимагає глибоких реформ у сфері боротьби з корупцією, правосуддя, захисту прав людини та демократичного управління.

Україна має статус партнера з розширеними можливостями і активно співпрацює з Альянсом. Хоча країни-члени НАТО визнають право України на членство, повномасштабна війна з Росією створює обережність щодо її негайного вступу. Проте українська армія вже адаптується до стандартів НАТО і має значний бойовий досвід.

Після завершення війни перспективи вступу можуть суттєво посилитися. Україна вже продемонструвала свою рішучість, здатність до реформ і євроатлантичну орієнтацію. Отже, за умов продовження реформ та стабільної міжнародної підтримки, вступ до ЄС і НАТО є не лише бажаною метою, а й реальною перспективою в сучасних умовах [1].

Щодо перспектив практичної інтеграції в ЄС.

Окрім наявності спільних цінностей і безпекових інтересів як сприятливого чинника для інтеграції України у сферу безпеки ЄС, Україна, з огляду на свій ресурсний, технологічний, людський та інші потенціали, в перспективі могла б швидко стати не просто одним з не дуже успішних кандидатів на вступ до ЄС, а потужною впливовою регіональною державою і відігравати важливу роль у складі майбутнього ЄС.

Результат залежать у першу чергу від усвідомлення обома сторонами важливих довгострокових спільних інтересів і, головне, – спільних цінностей, а також від наявності твердої готовності їх захищати, та від наявності достатнього потенціалу для захисту цих спільних інтересів і цінностей.

З урахуванням всіх елементів поточної обстановки Україні на найближчу перспективу доцільно взяти курс на максимально можливе зближення з НАТО без формального вступу (Шведський варіант). А в подальшому – прийняти рішення в залежності від майбутнього розвитку подій у сфері безпеки та національних інтересів.

Важливу роль у забезпеченні власної безпеки та реалізації військового потенціалу України в інтересах європейської безпеки відіграватиме ефективне використання вже накопиченого досвіду співробітництва з НАТО. За багато років планомірного проведення заходів з окремими країнами НАТО (і ЄС) у стосунках з цими країнами навіть виникла певна спеціалізація.

Список використаних джерел

1. Європейська безпека і перспективи інтеграції України до ЄС. URL: <https://cacds.org.ua/yevropeys-ka-bezpeka-i-perspektyvy-intehratsiyi-ukrayiny-do-yes-i-nato>).

Урбан О. к.е.н., доцент

Сагаль В. ст. гр. МЕВ–31

Луцький національний технічний університет

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

У контексті війни Україна стикається з низкою серйозних викликів у сфері транскордонного співробітництва, які проявляються як у безпосередніх труднощах реалізації спільних ініціатив із сусідніми

державами, так і в стратегічному переосмисленні форм і цілей такої співпраці. Військова агресія Росії кардинально змінила безпековий ландшафт у регіоні, ускладнивши логістику, обмеживши фізичну мобільність і змусивши країну терміново переорієнтувати зовнішні зв'язки. Багато проєктів, що були орієнтовані на сталий розвиток і інтеграцію до європейського простору, були поставлені на паузу або трансформовані відповідно до нових реалій. Попри це, транскордонне співробітництво не втратило своєї актуальності, а навпаки — стало ще важливішим у контексті євроінтеграції, гуманітарної допомоги та підтримки українців.

Війна спричинила значні руйнування інфраструктури, людські втрати та економічні труднощі, що потребують негайної міжнародної допомоги та підтримки. В таких умовах транскордонне співробітництво стає ключовим фактором для забезпечення стабільності, безпеки та подальшого розвитку України. Водночас війна відкрила нові можливості для зміцнення міжнародних зв'язків України, поглиблення співпраці з країнами НАТО, ЄС та іншими міжнародними організаціями, а також для прискорення процесів інтеграції України в європейські та світові структури.

Транскордонне співробітництво охоплює широкий спектр питань, починаючи від економічних і торговельних відносин до культурного обміну, військової співпраці та гуманітарної допомоги. В умовах війни, яка триває з 2014 року і особливо посилилася з 2022 року, транскордонне співробітництво набуває ще більшого значення. Воно стає невід'ємною частиною стратегії України щодо подолання наслідків агресії, відновлення зруйнованих територій та інтеграції в європейські та світові структури.

Найсерйознішим викликом та перепорою для транскордонного співробітництва України на її східному та південному державному кордоні є збройна агресія Російської Федерації проти України та спроба анексії Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополя,

що унеможливило реалізацію транскордонного співробітництва України з цією державою [1].

Масова міграція українців за кордон, викликана війною, змінила формат співпраці: з'явилися спільні проекти із забезпечення соціальної адаптації, доступу до освіти, працевлаштування біженців у країнах-сусідах. Ці процеси сприяли зміцненню взаєморозуміння, однак також створили додаткове навантаження на національні та місцеві системи інших держав.

Важливим чинником є також переорієнтація транскордонної співпраці на підтримку обороноздатності. Багато транскордонних ініціатив почали працювати у форматі допомоги українській армії, збору коштів, постачання обладнання, а також розбудови пунктів допомоги для поранених і переселенців.

Яскравим прикладом можуть слугувати ініціативи, які діють зараз у рамках транскордонного співробітництва:

Програма Interreg NEXT Польща-Україна 2021-2027

Охоплює польські воєводства Підляське, Люблінське, Підкарпатське та частину Мазовецького, а також українські області Волинську, Львівську, Закарпатську, Рівненську, Тернопільську та Івано-Франківську, з бюджетом 187,4 млн євро. Основні пріоритети програми включають сприяння адаптації до зміни клімату, управління водними ресурсами, захист природи та біорізноманіття, забезпечення рівного доступу до медичної допомоги, розвиток культури та сталого туризму, підвищення ефективності державного управління та сприяння взаємодії між громадянами, а також забезпечення безпеки та захисту кордонів Європи [2].

Програма Interreg VI-A NEXT Угорщина Словаччина Румунія Україна 2021-2027

Включає регіони Саболч-Сатмар-Берег та Боршод-Абауй-Земплен в Угорщині, Кошицький та Прешовський краї в Словаччині, Марамуреш, Сату-Маре та Сучава в Румунії, а

також Закарпатську, Івано-Франківську та Чернівецьку області в Україні. Бюджет програми становить 66 млн євро. Основні пріоритети включають створення стійкого «зеленого» прикордонного регіону через адаптацію до кліматичних змін, захист природи та зменшення забруднення; забезпечення рівного доступу до охорони здоров'я та розвиток культури й стійкого туризму; а також підвищення ефективності державного та регіонального управління через правову та адміністративну співпрацю між громадянами та установами [3].

Серед перспектив варто відзначити активізацію транскордонних програм, орієнтованих на інтеграцію до європейського простору, відновлення інфраструктури, розвиток людського капіталу, підтримку малого та середнього бізнесу, збереження культурної спадщини та екологічну безпеку. У перспективі транскордонне співробітництво має стати одним із ключових інструментів не лише для відновлення прикордонних регіонів після війни, а й для посилення загальнонаціональної інтеграції України в політичний, економічний та гуманітарний простір Європейського Союзу. Це співробітництво здатне надати імпульс регіональному розвитку, покращити якість життя громадян, сприяти зміцненню миру й безпеки в усьому регіоні Центрально-Східної Європи.

Таким чином, у складних умовах війни транскордонне співробітництво для України є не просто формою міжнародної взаємодії, а важливим елементом стратегії національного виживання, відновлення і європейського майбутнього.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-п#Text>.

2. Програми транскордонного співробітництва для громад. Сергій Волохатий. 23.05.2023. URL: https://u-lead.org.ua/news/211?utm_source=chatgpt.com.

3. INTERREG VI-A NEXT HUNGARY-SLOVAKIA-ROMANIA-UKRAINE 2021-2027 PROGRAMME. URL: <https://next.huskroua-cbc.eu/>.

Урбан О. к.е.н., доцент

Федишин В. ст. гр. МЕВ–31

Луцький національний технічний університет

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ, ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Транскордонне співробітництво (ТКС) є важливою складовою європейської інтеграції України, сприяючи розвитку прикордонних регіонів, зміцненню економічних, соціальних та культурних зв'язків. Однак повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році суттєво змінило пріоритети та механізми ТКС, зумовивши переорієнтацію на безпекові, гуманітарні та інфраструктурні аспекти. У цій тезі проаналізовано сучасний стан транскордонного співробітництва України з країнами ЄС в умовах війни, виявлено ключові виклики та окреслено перспективи розвитку.

До 2022 року ТКС України з країнами ЄС зосереджувалося на економічному розвитку, культурному обміні, екологічних проєктах та інфраструктурних ініціативах. Однак війна змістила акценти на гуманітарну допомогу, військову підтримку та безпекові питання. Країни-сусіди, зокрема Польща, Румунія, Угорщина та Словаччина, стали ключовими партнерами у наданні допомоги Україні,

включаючи прийом біженців, постачання військової техніки та забезпечення логістики гуманітарних вантажів [1].

Роль Європейського Союзу та міжнародних ініціатив

Європейський Союз відіграє провідну роль у підтримці України через фінансування транскордонних проєктів, спрямованих на відновлення інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, а також розвиток інституційної спроможності. Зокрема, ЄС виділив значні кошти на транскордонне співробітництво з Україною та Молдовою.

Крім того, ініціатива «Тримор'я» та співпраця з Вишеградською четвіркою сприяють обміну кращими практиками та інтеграції України в європейський простір. Проєкти, спрямовані на вивчення та впровадження ефективних моделей ТКС, мають на меті підвищення ефективності та стійкості транскордонної взаємодії в умовах війни та майбутнього вступу України до ЄС [2].

Основні виклики транскордонного співробітництва

Серед ключових викликів ТКС в умовах війни можна виділити:

- Безпекові ризики: загроза обстрілів та військових дій у прикордонних регіонах ускладнює реалізацію спільних проєктів та забезпечення стабільності.

- Міграційна криза: масовий потік біженців створює додаткове навантаження на інфраструктуру та соціальні служби країн-партнерів [3].

- Економічні труднощі: руйнування інфраструктури та зниження економічної активності в прикордонних регіонах потребують значних інвестицій для відновлення.

- Інституційні бар'єри: відсутність узгоджених правових механізмів та недостатня координація між країнами ускладнюють ефективну реалізацію ТКС [4].

Таблиця 1 – Перспективи розвитку транскордонного співробітництва

Перспективи розвитку транскордонного співробітництва	
Розвиток інфраструктури	Відновлення та модернізація транспортних коридорів, пунктів пропуску та логістичних центрів.
Економічна інтеграція	Створення спільних економічних зон, підтримка малого та середнього бізнесу, залучення інвестицій.
Освітні та культурні обміни	Сприяння академічній мобільності, спільні дослідницькі проекти та культурні ініціативи.
Інституційне зміцнення	Гармонізація законодавства, підвищення адміністративної спроможності та розвиток партнерських мереж

Транскордонне співробітництво України в умовах війни зазнало суттєвих трансформацій, переорієнтувавшись на безпекові та гуманітарні аспекти. Попри численні виклики, ТКС залишається важливим інструментом для відновлення країни, зміцнення зв'язків з ЄС та підготовки до майбутнього членства. Ефективна реалізація транскордонних ініціатив потребує скоординованих зусиль, інституційної підтримки та стратегічного бачення з боку всіх учасників процесу.

Список використаних джерел

1. Окуньовська Ю. В. Транскордонне співробітництво з Україною в умовах війни. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*. 2022. №7. С. 70-74. URL: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2022.7.10>.

2. Круглашов А., & Сабадаш Н. Транскордонне співробітництво в умовах повномасштабної війни в Україні: гуманітарні та безпекові виміри. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2024. 14. С. 35-58. URL: <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2024.14.35-58>.

3. Воронич А. Поняття транскордонного співробітництва як механізму забезпечення національної безпеки. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. 19. С. 35-40. URL: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-19-5>.

4. Дербак В. І. Транскордонне співробітництво як сучасна правова категорія. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. 2. С. 322–326. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.60>.

5. Артьомов І. В. Транскордонне співробітництво як передумова розвитку прикордонних територій України: зовнішньополітичні аспекти. *Актуальні проблеми зовнішньої політики України*. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ». 2021. С. 269-284. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/50562>.

Чиж Н. к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ПРОБЛЕМИ ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ В МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

Валютний контроль є ключовим елементом у забезпеченні стабільності фінансової системи держави та ефективності зовнішньоекономічної діяльності. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції національних економік у світову господарську систему, питання ефективного валютного контролю набуває особливої актуальності.

Валютний контроль — це система заходів, спрямованих на регулювання операцій з іноземною валютою, з метою забезпечення стабільності національної валюти, запобігання відтоку капіталу та протидії фінансовим злочинам. Основними суб'єктами валютного контролю є центральні банки, уповноважені фінансові установи та відповідні державні органи [1].

Зовнішньоторговельний оборот України у 2022 році зменшився на 27% порівняно з попереднім роком. Тенденція до зниження продовжилася у 2023 році, зменшення відбулося на 4%. У 2024 рік відбулося зростання на 13%, досягнувши 112,3 млрд доларів США. Експорт товарів склав у 2024 році 41733.1 млн доларів, що становить 115.3% порівняно з 2023 роком. Імпорт товарів склав у 2024 році 70751.2 млн доларів, що становить 111.3% порівняно з 2023 роком. У 2024 році фізичні обсяги зовнішньої торгівлі зросли на 26%, що значно перевищує загальносвітове зростання.

На нашу думку, сьогодні існують наступні проблеми валютного контролю в міжнародній торгівлі:

1. Недосконалість законодавчої бази. Існуюча нормативно-правова база часто не відповідає сучасним вимогам міжнародної торгівлі, що ускладнює проведення валютних операцій та створює правову невизначеність для учасників зовнішньоекономічної діяльності.

2. Надмірна бюрократизація процедур. Складні та тривалі процедури валютного контролю можуть призводити до затримок у проведенні міжнародних розрахунків, що негативно впливає на ділову активність та конкурентоспроможність підприємств.

3. Високі ризики для малого та середнього бізнесу. Малі та середні підприємства часто стикаються з труднощами у дотриманні вимог валютного контролю через обмежені ресурси та недостатній досвід у міжнародних операціях. Це може призводити до штрафних санкцій та обмеження їх участі у зовнішньоекономічній діяльності [2].

4. Недостатній рівень автоматизації та цифровізації. Відсутність сучасних електронних систем контролю ускладнює моніторинг валютних операцій та створює можливості для зловживань і фінансових порушень.

Ми вважаємо, що шляхи вдосконалення валютного контролю наступні:

1. Гармонізація законодавства з міжнародними стандартами. Адаптація національного законодавства до вимог Європейського Союзу та інших міжнародних організацій сприятиме спрощенню процедур та підвищенню прозорості валютного контролю.

2. Лібералізація валютного регулювання. Зменшення кількості обмежень та спрощення процедур проведення валютних операцій дозволить підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності та залучити іноземні інвестиції.

3. Впровадження сучасних інформаційних технологій. Автоматизація процесів валютного контролю та використання електронних систем моніторингу забезпечить оперативність та точність у виявленні порушень, а також зменшить навантаження на суб'єктів господарювання.

4. Підвищення рівня фінансової грамотності. Організація навчальних програм та консультацій для учасників зовнішньоекономічної діяльності сприятиме кращому розумінню вимог валютного контролю та зменшенню кількості порушень.

Отже, ефективний валютний контроль є необхідною умовою для стабільного розвитку міжнародної торгівлі. Вирішення існуючих проблем потребує комплексного підходу, що включає вдосконалення законодавства, спрощення процедур, впровадження сучасних технологій та підвищення обізнаності учасників ринку.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про валюту і валютні операції».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

2. Рибаківа Т.М. Механізм фінансового регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. *Економічний вісник університету*. 2021. Вип. 51. С. 128-136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2021_51_19.

Redcep Yücel Ph.D., Professor
Kırıkkale University (Turkey)

Kravchuk P. PhD in Economics, Associate Professor
Lutsk National Technical University

GLOBAL FOOD SECURITY AS A PILLAR OF INTERNATIONAL ECONOMIC STABILITY

In the 21st century, global food security has emerged as a critical determinant of international economic stability. The interdependence between food systems and macroeconomic resilience underscores the necessity of addressing food insecurity not merely as a humanitarian concern but as a strategic economic imperative.

Recent data reveal a troubling escalation in food insecurity. The 2025 Global Report on Food Crises indicates that acute food insecurity and child malnutrition reached unprecedented levels in 2024, marking six consecutive years of deterioration. Over 295 million people across 53 countries experienced crisis-level or worse hunger, a 5% increase from 2023. The primary drivers of this trend are conflict, climate-related disasters, and economic shocks, which often intersect [1].

Conflict remains a predominant factor, affecting nearly 140 million people. Famine conditions have been confirmed in regions such as Sudan, with catastrophic hunger levels reported in Gaza, South Sudan, Haiti, and Mali. Economic instability, including inflation and currency devaluation, has pushed approximately 59.4 million individuals into food crises. Simultaneously, extreme

weather events, exacerbated by phenomena like El Niño, have impacted 96 million people, highlighting the vulnerability of food systems to climate variability.

The economic ramifications of food insecurity are profound. Disruptions in food supply chains can lead to increased food prices, reduced consumer spending on non-essential goods, and heightened inflationary pressures. Moreover, food insecurity can exacerbate social tensions, leading to political instability, which in turn can deter investment and hinder economic growth. For instance, the financialization of agricultural commodities has been identified as a factor that can negatively affect global food security, particularly in developing countries [2].

Climate change further compounds these challenges. Prolonged droughts, floods, and other extreme weather events disrupt agricultural productivity, leading to supply shortages and increased food prices. These environmental shocks not only threaten food availability but also strain economic resources, as governments and international organizations are compelled to allocate funds for emergency responses and recovery efforts [3].

Addressing global food insecurity requires a multifaceted approach. Investing in sustainable agricultural practices, enhancing supply chain resilience, and promoting equitable trade policies are essential strategies. Furthermore, strengthening social safety nets and ensuring access to nutritious food can mitigate the adverse effects of economic shocks on vulnerable populations. International cooperation and coordinated policy responses are crucial to building resilient food systems that can withstand and adapt to emerging challenges.

In conclusion, global food security is intrinsically linked to international economic stability. Ensuring access to sufficient, safe, and nutritious food is not only a moral imperative but also a strategic necessity for fostering sustainable economic development and maintaining global stability.

References

1. The Guardian. Almost 300m people at risk of death through starvation - report. 2025, May 16. URL: https://www.theguardian.com/global-development/2025/may/16/300m-people-at-risk-of-death-through-starvation-global-report-food-crises?utm_source=chatgpt.com.
2. World Bank. Food Security Update. 2025. URL: https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/brief/food-security-update?utm_source=chatgpt.com.
3. World Food Programme. Global Report on Food Crises (GRFC). 2024. URL: https://www.wfp.org/publications/global-report-food-crises-grfc?utm_source=chatgpt.com.

Луцький національний технічний університет
Сумський державний університет
Івано-Франківська академія Івана Золотоустого
ГО «Інкубатор демократичних ініціатив»
Наукового центру інноваційних досліджень (Естонія)
Університет Кіріккале (Kırıkkale Üniversitesi Yahşihan Campus)
(Туреччина)
Чеський університет природничих наук у Празі (Чехія)
Тбіліський державний університет (Грузія)
ГО eSquare e.V. (Німеччина)
ГФМ Група Берлін (Німеччина)

МАТЕРІАЛИ
V МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ
«Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах
глобальних трансформацій»

Друкується в авторській редакції
Комп'ютерний набір та верстка: Олена Баула

Підписано до друку 31.05.2025 р.
Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Ум. друк. арк 14,06. Тираж 30 пр.

Друк ВІП ЛНТУ
Свідоцтво Держкомтелерадіо України ДК №4123 від 28.07.2011 р.
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75, тел.: (0332) 74-61-02
e-mail: rvv_lntu@ukr.net

Матеріали опубліковані за результатами V Міжнародного науково-практичного семінару «Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій». Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2025. 225 с.

У збірнику представлені матеріали V Міжнародного науково-практичного семінару «Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій». Призначений для науково-педагогічних працівників, аспірантів, здобувачів вищої освіти, практиків.